

Vlaams
Parlement

vergadering **10**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 2 december 2020

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	7
VERONTSCHULDIGINGEN	7
MOTIE betreffende een belangenconflict van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap – 560 (2020-2021) – Nr. 1 Voorstel tot aanvulling van de agenda	7
VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1 ^o , van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energie-decreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis – 565 (2020-2021) – Nr. 1 VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel – 569 (2020-2021) – Nr. 1 Voorstellen tot spoedbehandeling	7
ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de evaluatie van de lage-emissiezones en de impact op de mobiliteit van sociaal zwakkeren die daaruit blijkt	8
ACTUELE VRAAG van Chris Janssens aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de beslissing van het Overlegcomité van 30 oktober 2020 om de winkels te sluiten en de recente uitspraken in dat verband	13
ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanpak van de langdurig zieken	18
ACTUELE VRAAG van Imade Annouri aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het onveiligheidsgevoel bij huishoudhulpen door COVID-19 ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de veiligheid van de huishoudhulpen ACTUELE VRAAG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vraag naar een coronacompensatie voor poetshulpen	22

ACTUELE VRAAG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de slagkracht van PMV	31
ACTUELE VRAAG van Maaïke De Vreese aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het afstemmen van de coronamaatregelen met de buurlanden	34
ACTUELE VRAAG van Jo Brouns aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over een duurzame en structurele ondersteuning van gemeenten en van de VVSG in het kader van de lokale aanpak van de toenemende polarisatie	
ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het rapport van de VVSG dat duidt op een toename van de 'polarisering' in een meerderheid van de gemeenten	39
ACTUELE VRAAG van Bart Tommelein aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de verplichte pensioenleeftijd voor statutaire Vlaamse ambtenaren	45
ACTUELE VRAAG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aanpak van leerachterstand	
ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de leerachterstand bij leerlingen wegens de coronacrisis	
ACTUELE VRAAG van Tom De Meester aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verontrustende resultaten van de bevraging van het Gemeenschapsonderwijs (GO!)	49
ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de klimaatdoelen voor Europa en de houding van Vlaanderen	56
ACTUELE VRAAG van Lorin Parys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de prioritering en de distributie van de coronavaccins	60
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	64
ONTWERP VAN DECREET houdende aanpassing van diverse decreten met betrekking tot de omvorming van het Vlaams Energieagentschap tot het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake klimaat van het Departement Omgeving in dit Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake lucht van het Departement Omgeving in de Vlaamse Milieumaatschappij en houdende rapportage door het Departement Omgeving	
– 526 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 4	
Algemene bespreking	65
Artikelsgewijze bespreking	70

MOTIE van Jos D'Haese tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de aanpak van de coronacrisis in de woonzorgcentra – 542 (2020-2021) – Nr. 1 Bespreking	71
MOTIE van Elisabeth Meuleman, Björn Rzoska en Tine Van den Brande tot uitoefening van het recht van onderzoek over de VRT – 547 (2020-2021) – Nr. 1 Bespreking	81
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	88
VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1 ^o , van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energie-decreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis – 565 (2020-2021) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling Algemene bespreking Artikelsgewijze bespreking	89 90 91
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel – 569 (2020-2021) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling Bespreking	91 92
MOTIE betreffende een belangenconflict van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap – 560 (2020-2021) – Nr. 1 Voorstel tot aanvulling van de agenda Bespreking	98 99
ROUWHULDE voor de heer Jacques Laverge, gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger	102
ONTWERP VAN DECREET houdende aanpassing van diverse decreten met betrekking tot de omvorming van het Vlaams Energieagentschap tot het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake klimaat van het Departement Omgeving in dit Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake lucht van het Departement Omgeving in de Vlaamse Milieumaatschappij en houdende rapportage door het Departement Omgeving – 526 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 4 Artikelsgewijze stemming Hoofdelijke stemming	103 104

VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energie-decreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis – 565 (2020-2021) – Nr. 1	
Artikelsgewijze stemming	105
Hoofdelijke stemming	105
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel – 569 (2020-2021) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	105
MOTIE van Jos D'Haese tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de aanpak van de coronacrisis in de woonzorgcentra – 542 (2020-2021) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	106
MOTIE van Elisabeth Meuleman, Björn Rzoska en Tine Van den Brande tot uitoefening van het recht van onderzoek over de VRT – 547 (2020-2021) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	106
MOTIE betreffende een belangenconflict van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap – 560 (2020-2021) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	106
MOTIE van Katia Segers en Hannelore Goeman tot besluit van de op 12 november 2020 in commissie gehouden interpellatie door Katia Segers aan minister Benjamin Dalle over de verklaringen van de voorzitter van de raad van bestuur van de VRT in de hoorzitting in besloten vergadering van donderdag 29 oktober 2020 – 545 (2020-2021) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	107
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	109
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	112
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	112

OPENING VAN DE VERGADERING**Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans**

– De vergadering wordt geopend om 14.02 uur.

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Collega's, zoals we toch wel al enkele maanden bezig zijn, zijn we hier niet met alle 124 parlementsleden aanwezig, maar slechts met 39, omdat ook wij ons natuurlijk aan de coronamaatregelen moeten houden.

De ministers Matthias Diependaele en Benjamin Dalle zijn verontschuldigd.

MOTIE betreffende een belangenconflict van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap – 560 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstel tot aanvulling van de agenda

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Voorzitter, bij motie van orde zou ik de agenda willen aanvullen met een motie betreffende een belangenconflict over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap.

De voorzitter: Ik stel voor dat we ons straks over dit voorstel tot aanvulling van de agenda uitspreken.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energie-decreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis – 565 (2020-2021) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel – 569 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstellen tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, conform artikel 50, punt 1, h), van het reglement zou ik de hoogdringende agendering willen vragen van een

nooddecreet op het gebied van energie. Ik kan u de titel helemaal voorlezen, als dat u plezier zou kunnen doen. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Voorstel van decreet tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009 – u wel bekend –, het decreet van 18 juli 2003 ... *(Opmerkingen van de voorzitter)*

... betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis, voorzitter.

De voorzitter: Die had ik niet zien aankomen.

Was dat het of had u nog iets te melden?

Wilfried Vandaele (N-VA): Wel, ik had het misschien straks kunnen doen, maar ik zal het meteen doen. De tekst van het voorstel van decreet is al een tijdje beschikbaar op de website. Nu pas beschikbaar, denk ik, is een voorstel van resolutie, voorzitter, over de Brusselse stadstol. Ook dat zouden wij vandaag graag besproken zien.

De voorzitter: Ik stel voor dat we ons straks over deze voorstellen tot spoedbehandeling uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de evaluatie van de lage-emissiezones en de impact op de mobiliteit van sociaal zwakkeren die daaruit blijkt

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, goedemiddag, ik zou het inderdaad graag met u hebben over het rapport van Omgeving Vlaanderen en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) over de impact van de lage-emissiezones (LEZ's) in Antwerpen en Gent, meer bepaald over de impact daarvan op de mobiliteitsopties van de sociaal kwetsbaardere gezinnen. Dat is iets waarvoor mijn partij, het Vlaams Belang, al sinds 2017 waarschuwt hier in dit parlement en in de desbetreffende gemeenteraden, en dat nu ook wordt bevestigd door deze studie.

Data over het wagenbezit van de Vlaming tonen immers aan dat sociaal kwetsbaardere gezinnen vaak een oudere auto bezitten en dus harder worden getroffen dan andere gezinnen. Voor hen is het niet altijd mogelijk om zomaar een recentere wagen aan te kopen die volgens de heersende ideeën wel zou voldoen aan de criteria van die LEZ's. Dat is jammer, want voor veel van deze mensen is het kunnen beschikken over een wagen toch wel vrij levensnoodzakelijk, zowel voor professionele activiteiten – veel mensen zijn werkzaam in industrieterreinen, die vaak niet gemakkelijk te bereiken zijn met het openbaar vervoer en waar fietsen vaak levensgevaarlijk is – als voor een kwalitatief gezinsleven.

Mijn vraag aan u is dan ook: op welke wijze garandeert de Vlaamse Regering de betaalbaarheid van het wagenbezit in het kader van de steeds strenger wordende normen in die LEZ's?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Claes, dank u wel voor uw vraag. We hebben inderdaad kennis genomen van de evaluatie van het Departement Omgeving rond de LEZ's en de gevolgen daarvan. Nu, u weet dat dat een bevoegdheid is van collega Zuhail Demir; zij zal in de commissie wellicht ook een verdere analyse maken van deze evaluatie.

Maar wat blijkt in elk geval uit deze evaluatie? Het is zo dat de LEZ's leiden tot een betere luchtkwaliteit en dat de grootste gezondheidswinst vastgesteld wordt bij de sociaal kwetsbaren, maar inderdaad ook – en dat is de keerzijde die u terecht aanhaalt – dat er grotere neveneffecten zijn bij de sociaal kwetsbaren, die vaak over een iets oudere wagen beschikken.

Ik heb zeker oor voor deze bekommernissen, maar zoals ik al zei, zal de analyse gebeuren in de commissie Omgeving, bij collega Demir. Ik wil gelijktijdig even de overstap maken naar het onderzoek Verplaatsingsgedrag dat recentelijk naar buiten is gekomen, waaruit blijkt dat een Vlaams gezin gemiddeld 1,19 wagens ter beschikking heeft, maar waaruit ook – en dat stemt me uiteraard blij – blijkt dat 65 procent van de verplaatsingen vandaag de dag met de wagen wordt gedaan. Dat is al 5 procent beter dan vijf jaar geleden. Tegelijkertijd betekent dat ook wel dat 35 procent van de verplaatsingen gebeuren met duurzame vervoersmiddelen. Waarom? Omdat enerzijds legt dat de nadruk op het fietsverkeer waar we ten volle op inzetten, maar tegelijkertijd ook op de deelmobiliteit. Want ik denk dat, wat betreft het autobezit versus het autogebruik, het autogebruik nog veel belangrijker is.

Dan verwijs ik graag eens naar een recente studie van Autodelen.net en Test Aankoop die heel duidelijk stelt dat als men minder dan 15.000 kilometer op jaarbasis doet, men dan beter gebruik kan maken van het systeem van autodelen. Dat is financieel veel voordeliger. Vandaar dat we ten volle ook die kaart van autodelen of deelmobiliteit willen trekken.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Dank u wel, minister. We zullen dit rapport inderdaad nog bespreken in de commissie met uw collega Demir. Maar aangezien u minister van Mobiliteit bent, zou ik ook willen oproepen om al eens bij uw collega aan te dringen om toch die normen van die lage-emissiezone zeker niet te verstrengen. Want in de beleidsdoelstelling van uw collega-minister Demir staat dan ook dat in 2021 de lage-emissiezone ook voor bromfietsen en motorfietsen zal worden ingevoerd. Dat wordt ook al strenger voor veel personen. Nog een andere vraag: in het regeerakkoord is er sprake dat er een ultralage-emissiezone zou worden ingevoerd in Vlaanderen. Daar is verder niet veel uitleg over beschikbaar. Ik heb daar ook al verschillende vragen over gesteld aan minister Demir. Misschien weet u daar iets meer over? Dat zou wel interessant zijn. Hoe breed zal die ultralage-emissiezone van toepassing zijn?

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik ben het met u eens dat die lage-emissiezones – en dat wijst het onderzoek eigenlijk ook aan – toch heel wat voordelen met zich meebrengen: de gezonde lucht waar u naar verwees, vaak ook in die delen in de stad waar die mensen, sociaal zwakkeren, wonen. En ik denk ook dat we, als we gezonde lucht willen voor iedereen, op dat ingeslagen pad moeten doorgaan.

Ik ben het ook met u eens waar u zegt dat we ook over deelmobiliteit initiatieven moeten blijven nemen. Want het klopt dat, als je kijkt naar je portemonnee en onder een bepaald aantal kilometers zit, het een voordeliger systeem is dan een auto te bezitten. Maar ik wil u toch een bijkomende vraag stellen. Als we de twee

systemen vergelijken die iedereen kent, Gent en Antwerpen, dan valt het bijvoorbeeld op dat men in Gent wel degelijk extra maatregelen neemt om die sociaal kwetsbaren tegemoet te komen. Is het geen optie voor de Vlaamse Regering om in het kader van die lage-emissiezones dergelijke sociaal flankerende maatregelen ook in een kader mee te nemen richting lokale besturen?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord

Tinne Rombouts (CD&V): Bij dezen sluit ik me graag aan bij deze vraagstelling, waar inderdaad in de studie heel duidelijk het positieve effect op de luchtkwaliteit naar boven komt, maar eveneens ook heel duidelijk nog eens benadrukt wordt dat de flankerende maatregelen heel belangrijk zijn, en zeker als we ook over sociale maatregelen spreken. We hebben in het verleden al gevraagd om een maximale afstemming van die sociale maatregelen tussen de verschillende systemen. Ik denk dat dat een blijvende uitdaging is.

Maar een element dat minder belicht wordt in de studie en toch minstens even belangrijk is, zijn de effecten op mensen rondom die stad. Heel wat sociale maatregelen worden namelijk genomen voor de inwoners van de betreffende stad, denk bijvoorbeeld aan de slooppremie die eigenlijk best veel gebruikt is geweest, maar mensen die in de rand wonen, kunnen daar helemaal geen gebruik van maken, terwijl we steden toch ook aanzien als metropolen waar bepaalde functies en dienstverlening gebeuren, ook voor mensen buiten de stad. In dezen dus heel duidelijk de vraag om die sociale maatregelen meer toegankelijk te maken voor alle Vlamingen zodat we effectief iedereen toegankelijkheid kunnen bieden, ook als we een LEZ-zone hebben.

De voorzitter: De heer De Meester heeft het woord.

Tom De Meester (PVDA): Kijk, minister, laten we duidelijk zijn: die lage-emissiezone is asociaal. Dat blijkt zeer duidelijk uit die nieuwe studie. Het zijn in de eerste plaats de mensen met een klein inkomen die het zwaarst getroffen worden en die met hun auto niet meer binnen mogen.

Het is niet zo, minister, dat u die mensen een alternatief biedt, al zeker niet in de vorm van beter openbaar vervoer. In Gent, waar ik woon, komt er eerst een LEZ en dan gaat u daar 150 bushaltes schrappen. Natuurlijk moeten we werken aan een betere luchtkwaliteit, maar kan dat alstublieft op een sociale manier?

Minister, ik heb de indruk dat als u spreekt over deelmobiliteit als oplossing, die lage-emissiezone vooral een lage-empathiezone is. U rijdt natuurlijk rond met een elektrische dienstwagen, maar wat moeten de mensen doen die de auto elke dag nodig hebben om naar hun werk te rijden, dikwijls op de meest onmogelijke uren? Wat moeten die mensen doen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het is belangrijk dat het onderzoek is gevoerd op initiatief van minister Demir en om daaruit te concluderen dat het eigenlijk een en-enverhaal is. De luchtkwaliteit in onze stadskernen is van belang, want voor heel wat inwoners, ook mensen uit sociale groepen die het niet altijd even breed hebben, stijgt de luchtkwaliteit. Er moet ook worden gekeken naar sociale maatregelen en mobiliteit voor iedereen.

Minister, naar aanleiding van een vraag van collega Maertens in de commissie heb ik een bijkomende vraag: hoe kunnen we de vervoersregio's ertoe aanzetten dat ze dit beleid en de uitrol van de elektrische bussen meenemen? We horen dat dat vertraging oploopt.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (sp-a): Minister, de strijd voor propere lucht is uiteraard zeer belangrijk. Het is een strijd die we allen samen moeten voeren. Uit deze studie blijkt zeer duidelijk dat de inspanningen in het kader van de lage-emissiezone zeer ongelijk verdeeld zijn. Van de gezinnen die minstens één voertuig bezitten dat niet is toegelaten tot de LEZ, behoort 40 procent tot de laagste inkomens en 78 procent tot de onderste inkomenshelft. Vindt u dat rechtvaardig, minister? Waar wacht u op om nu eens eindelijk fors meer te investeren in beter openbaar vervoer, want u laat de gezinnen vandaag in de steek?

Hoe cynisch is het dat de overheid zelf niet in staat is om zich aan te passen? De Lijn gaat straks miljoenen boetes moeten betalen omdat u de middelen voor die noodzakelijke elektrificatie niet hebt voorzien. Wat ons betreft schiet de Vlaamse Regering op alle vlakken te kort.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Goede collega Robeyns, ik dacht dat we samen in de meerderheid zitten in Antwerpen en in Gent. De collega's van het Vlaams Belang en de PvdA leken plots één fractie te vormen. De waarheid is altijd een verhaal van vele aspecten. Net de sociaal zwaksten wonen vaak in die buurten waar de luchtvervuiling het hardst toeslaat. Zij wonen vaak in appartementen langs drukke wegen of in huizen zonder tuintjes. Als er een groep is in onze samenleving die daar voordeel mee doet, dan zijn het de sociaal zwaksten. Ze rijden ook niet allemaal in vervuilende wagens.

Gent is een goed voorbeeld, want die stad geeft stimulansen door te werken met een slooppremie waarmee ze mensen ertoe aanzetten de vervuilende diesel-occasie van de hand te doen en een schonere groene versie aan te schaffen. Dat is de weg die we moeten bewandelen, want de toekomst zal duurzaam zijn of ze zal niet zijn.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Duurzaamheid, luchtkwaliteit, dat is zeker iets wat ons allen aanbelangt, en zeker ook de gezondheid van sociaal kwetsbaren. Daar kunnen we ons allemaal volledig in vinden.

Wat betreft de lage-emissiezones wil ik nog eens heel duidelijk stellen dat het een kader is dat is gecreëerd in de vorige legislatuur. In 2015 zijn de lijnen daarvoor uitgezet. Het is aan de lokale besturen om daar al of niet op in te tekenen en al dan niet een lage-emissiezone in hun stadskernen uit te rollen. Onder andere Antwerpen en Gent hebben dit gedaan.

Vandaag hebben we een evaluatie van die lage-emissiezones en die is positief voor de luchtkwaliteit, voor de gezondheid van de sociaal kwetsbaren, maar er is ook een keerzijde, namelijk dat die sociaal kwetsbaren vaak dieper in hun portemonnee worden geraakt doordat ze vaak met oudere voertuigen rijden.

Ik blijf dan ook benadrukken dat het heel belangrijk is dat die steden en gemeenten die een lage-emissiezone hebben ingevoerd, of dat overwogen te doen, oog moeten hebben voor flankerende maatregelen, zoals een aantal collega's al terecht gezegd hebben. De slooppremie in Gent is onder andere al ter sprake gekomen. Ik denk dat dat goede maatregelen zijn. En zoals collega Rombouts gezegd heeft, moet men niet alleen kijken naar de inwoners in die welbepaalde stadskernen of steden alleen, maar ook naar de omwonenden in de onmiddellijke nabijheid, want zij zijn ook vaak degenen die meebetalen in het kader van die lage-emissiezones, zeker als zij oudere voertuigen hebben.

Ik blijf ook herhalen dat voor mij het realiseren van die modal shift zeker zo belangrijk is. U weet allemaal dat wij in Vlaanderen de doelstelling hebben om tegen 2030 een modal shift van 40-60 te bereiken. Dat betekent dat minstens 40 procent van onze verplaatsingen duurzaam zou moeten zijn, met duurzame vervoersmodi. En dat is voor mij: collectief vervoer, de fietsinfrastructuur en de deelmobiliteit. Ik wil hier vooral benadrukken dat dat een en-en-en-verhaal is. Ik heb hier zeker niet gezegd dat mijn enige antwoord op de lage-emissiezones deelmobiliteit is. Neen, het zijn alle vormen van duurzame verplaatsing.

Als ik dan specifiek kijk naar de stadskernen van Gent, Antwerpen en de Vlaamse Rand, hebben we daar zelfs de ambitie om een modal shift van 50-50 te halen, dus 50 procent van de verplaatsingen die duurzaam zijn. Ik blijf dan ook herhalen dat autobezit sowieso een dure zaak is. Als we dat veel meer kunnen verschuiven naar autogebruik – en die mogelijkheid creëren we door collectief vervoer en deelmobiliteit – is dat zeker voor de sociaal kwetsbaren ook een goede zaak.

Ik benadruk dat dit in een veel bredere context moet worden geplaatst. Ik krijg hier heel veel vragen over van alles. Ook het openbaar vervoer wordt daarbij betrokken. Mevrouw Robeyns, zoals ik al meermaals in de commissie heb aangehaald en ook blijf herhalen, blijven we ook inzetten op de vergroening van de vloot. Daarbij gaat het enerzijds om het stimuleren en faciliteren van al onze pachters en onderaannemers, die voor 50 procent zorgen voor het openbaar vervoer en voor alle trajecten die plaatsvinden, en die ook mee inzetten op de vergroening. En daarnaast trekken wij ook heel wat extra middelen uit voor de vergroening van de vloot van De Lijn. In het kader van de relancemiddelen is meer dan 90 miljoen euro uitgetrokken voor de vergroening van de vloot bij De Lijn. Kortom, ook daar blijven we inzetten op klimaatmaatregelen en op duurzame doelstellingen, om er ook daar voor te zorgen dat de luchtkwaliteit in heel Vlaanderen er alleen maar beter op wordt. Ik denk dat ik daarmee alle mogelijke maatregelen hebt toegelicht.

Ik neem aan dat er in de commissie Omgeving, bij collega Demir, een grondige analyse van deze evaluatie van de lage-emissiezones zal volgen. Daar kan uiteraard iedereen mee de details volgen. En wij zullen straks met de Vlaamse Regering ook kijken of er al dan niet bijkomende maatregelen moeten worden genomen in het kader van het grotere geheel, in het kader van het lage-emissiezonedecreet, dat in 2015 is goedgekeurd. We wachten wat dat betreft de analyse van de evaluatie af. Maar dat is de bevoegdheid van collega Demir. We zullen een en ander zeker blijven opvolgen.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, ik word niet zo gelukkig van uw antwoord. Ik blijf ook een beetje op mijn honger zitten betreffende de vraag over de ultralage-emissiezone. Dat staat in het regeerakkoord, maar ik weet nu nog altijd niet wat de regering daarmee bedoelt. Ik zal het blijven herhalen: de lage-emissiezones zijn volgens mijn partij, het Vlaams Belang, absoluut niet het correcte middel om tot een beter leefmilieu te komen. Integendeel, ze leiden vaak tot mobiliteitsarmoede, jagen de mensen weg uit onze steden en maken onze bedrijven daar ook veel minder competitief. Met de lage-emissiezones lijkt het wel alsof men de oplossing erger heeft gemaakt dan het probleem. Wij vragen u en de regering dus om daarmee te stoppen en zeker om de plannen voor de ultralage-emissiezone op te bergen.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Chris Janssens aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de beslissing van het Overlegcomité van 30 oktober 2020 om de winkels te sluiten en de recente uitspraken in dat verband

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, u kent ongetwijfeld het liedje waarin Gorki zingt “de middenstand regeert het land”. Intussen is het eerder zo dat het land de middenstand naar de verdoemenis regeert. Dat was althans het gevoel, denk ik, bij heel wat van onze handelaars toen ze hoorden dat minister Vandenbroucke zei dat het sluiten van de winkels niet noodzakelijk was maar diende als schokeffect. Ik denk dat dat inderdaad onze zelfstandigen behoorlijk geshockeerd heeft. Want hoe moeten zij zich voelen, mensen die al maanden spartelen om het hoofd boven water te houden, die al tot twee keer toe geconfronteerd werden met wekenlange sluitingen van hun zaak en nu moeten pompen om niet te verzuipen? Om dan te moeten horen dat winkelen eigenlijk geen groot risico is maar dat de sluiting diende als schokeffect. ‘De blok erop’ zeggen de socialisten dus met een totaal gebrek aan medeleven met een grote groep zelfstandigen die door de sluiting van hun zaak massaal richting faillissement geduwd wordt.

In een interview in De Tijd steunde u minister Vandenbroucke, want daarin zei u hetzelfde maar dan met andere woorden. Waarom de N-VA zich in haar kritiek enkel richt op minister Vandenbroucke en niet op u, terwijl u toch de belangrijkste N-VA’er bent met een uitvoerende functie en deel uitmaakt van het Overlegcomité, is voor mij behoorlijk onduidelijk. Binnen uw partij denkt men blijkbaar dat u in het Overlegcomité niks zegt of, erger nog, dat u er niks te zeggen hebt. Maar, minister-president, onze winkeluitbaters zijn geen proefkonijnen. Zij dienen niet om mee te experimenteren. Ik vraag me af waar het respect is van de regeringen in dit land voor onze handelaars in de donkerste dagen van hun bestaan.

Ik zou u dus willen vragen waarom u maatregelen steunt als de sluiting van de winkels, die – dixit uw voorzitter, Bart De Wever – niet op wetenschap gebaseerd zijn en de middenstand ten gronde richten. Zult u erover waken dat u in het Overlegcomité enkel nog maatregelen neemt die objectief onderbouwd zijn?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Janssens, eerst en vooral ben ik niet verantwoordelijk voor uitspraken van anderen. Ik wil wel uitspraken die ik zelf doe, in de meeste gevallen, verdedigen. Maar voor uitspraken van anderen ben ik niet verantwoordelijk.

Laat me even teruggaan naar de feitelijkheden. In het bewuste Overlegcomité, waarop we inderdaad beslist hebben om de niet-essentiële winkels – de voedings- en essentiële winkels bleven natuurlijk open – te sluiten, lag een advies van Ceval voor. In de besluitvorming van de vroegere Nationale Veiligheidsraad, vandaag het Overlegcomité, baseren we ons natuurlijk altijd op adviezen die we krijgen, wat niet wil zeggen dat we die slaafs volgen. Er lag een advies voor van Ceval dat eigenlijk twee mogelijkheden open liet. Ofwel de verplaatsingen beperken tot de essentiële verplaatsingen, met als gevolg dat de niet-essentiële verplaatsingen niet mochten gebeuren en dus ook de niet-essentiële winkels dicht moesten. Ofwel een perimeter instellen van, als ik me niet vergis, 5 à 10 kilometer. Op geen enkel moment is in die vergadering gezegd: we doen dat eigenlijk maar voor de vorm, dat is eigenlijk niet echt nodig. De Vlaamse Regering heeft in de voorbereiding van die vergadering en tijdens de vergadering

de stelling ontwikkeld dat we de niet-essentiële winkels eventueel wel konden open houden voor verkoop op afspraak. Dat had weinig draagvlak. De Vlaamse Regering stond op dat punt alleen. Het is altijd mijn stelling dat we het niet kunnen maken om als politieke overheid in dit land in het heetst van de crisis – want we zitten nu in de tweede golf en zeker bij dat Overlegcomité zaten we in het heetst van de strijd – te zeggen dat de politieke leiders in dit land niet in staat zijn om beslissingen te nemen. Dus we hebben dan beslist tot het sluiten van de niet-essentiële winkels. Ik herhaal: nooit is daar aan de orde geweest dat dat puur was om een signaal te geven want eigenlijk is het niet nodig. Want dan, als die stelling daar ontwikkeld was geworden, denk ik dat het draagvlak veel groter was geweest dan alleen bij de Vlaamse Regering om de winkels open te houden.

Ik wil er ook nog bij zeggen, mijnheer Janssens, – en daarmee sluit ik af, voorzitter – dat wij op geen enkel moment de winkels aan hun lot hebben overgelaten. Ik verwijs daarvoor naar de gigantische steunmaatregelen die Vlaanderen heeft uitgewerkt. Het zijn gigantische maatregelen om ervoor te zorgen dat zaken, wanneer ze verplicht worden te sluiten, die heel moeilijke periode kunnen doorkomen. Ik ben natuurlijk ik-weet-niet-hoe-blij dat we gisteren die winkels weer hebben kunnen openen.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, u weet dat mijn pleidooi de hele coronacrisis lang is geweest: neem altijd maatregelen die wetenschappelijk onderbouwd zijn. Want als je dat niet doet, als je onzinnige maatregelen neemt, dan neem je daarmee het draagvlak weg van maatregelen die wél nuttig kunnen zijn. Want hoe kun je van mensen verwachten dat ze vertrouwen hebben in hun overheid als er onzinnige maatregelen worden genomen? En zo zijn er nogal wat. Ik denk niet alleen aan de communicatie over de sluiting van de winkels, maar bijvoorbeeld ook aan het kerstfeest. Het kerstfeest mag je met vier man vieren in de tuin, maar alleen je knuffelcontact mag naar het toilet gaan. En wat de contactberoepen betreft: je mag niet naar de kapper gaan, maar wel naar een prostituee. Dat zijn de maatregelen die in dit land worden genomen en die het hele draagvlak van het coronabeleid onderuithalen.

En dus wil ik u vragen: legt u dergelijke zaken opnieuw op de tafel van het volgende Overlegcomité? Legt u ook de kerstperiode opnieuw op tafel? Want België heeft voor de kerstperiode het strengste coronaregime van heel Europa. En veel mensen vragen zich af waarom het niet wat soepeler kan, zoals dat ook in onze buurlanden Nederland en Duitsland het geval is.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Collega's, onze ondernemers hebben het ontzettend moeilijk: onze kappers, onze winkels, onze bedrijven, onze schoonheidsspecialisten. Persoonlijk denk ik dat het laatste waaraan zij een boodschap hebben, die politieke ruzies over wie er wat heeft gezegd, die relletjes en vragen in het parlement zijn. Waaraan onze ondernemers op dit moment nood hebben, dat zijn steunmaatregelen. En die zijn er in Vlaanderen, maar het is wel belangrijk dat die effectief op het terrein aankomen. En daarom, minister-president, minister, wil ik toch twee dingen aanhalen die belangrijk zijn.

Een, het Vlaamse beschermingsmechanisme, een steun voor het omzetverlies, loopt tot 31 december. We zien nu dat de maatregelen waarschijnlijk langer zullen duren, dus vraag ik nu al aan jullie: kunnen we ondernemers duidelijkheid geven, kunnen we dat Vlaamse beschermingsmechanisme verlengen?

Twee, het uitstel van de onroerende voorheffing is een heel goede maatregel. Het enige probleem is dat veel ondernemers die onroerende voorheffing al hebben betaald. Kunnen we hun op een of andere manier ook eenzelfde compensatie geven?

Ik sluit af. Ik denk dat het zulke dingen zijn waaraan de ondernemers nood hebben, niet aan de politieke spelletjes die u hier probeert te spelen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Ik heb minister Vandenbroucke vooral horen zeggen dat, zodra het mogelijk was, de winkels opnieuw open konden en dat dat, als de situatie controleerbaar was, ook met weinig risico kon. Dat is ook wat de Federale Regering heeft gedaan: de winkels zijn opnieuw open.

Maar ik neem u graag mee terug naar vier weken geleden, mijnheer Janssens, toen de situatie volledig uit de hand liep. Er was sprake van een tweede golf, het gezondheidssysteem kraakte in zijn voegen. Toen is er inderdaad beslist om de scholen open te houden, de sociale contacten mogelijk te houden, maar voor de rest de zeilen op alle fronten bij te zetten, om dat virus bij zijn nekvel te grijpen. En we zullen nooit weten wat er zou zijn gebeurd indien er geen maatregelen zouden zijn genomen. Maar we weten wel wat er is gebeurd nu die wél werden genomen, en dat is dat de curve daalt.

Ik vind het dus een beetje cynisch, mijnheer Janssens, dat u de handelaars wijsmaakt dat al hun inspanningen totaal geen effect meer hebben gehad. Dat vind ik pas een slag in hun gezicht. Ze hebben wél effect gehad, want de cijfers dalen. En het is inderdaad dankzij de inspanningen en opofferingen van zovele mensen, maar zeker ook van de handelaars, dat we opnieuw de goede richting opgaan. Voor ons is het nu vooral een kwestie van volhouden. Dat zou het mooiste kerstcadeau zijn: het jaar inzetten met minder besmettingen en met het perspectief op een duurzame heropening van onze samenleving.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister-president, u hebt daarnet duidelijk en sereen uitgelegd waarom die beslissing uiteindelijk genomen werd. Dat staat natuurlijk in schril contrast met de uitspraak van minister Vandenbroucke, die totaal ongepast en choquerend was. Ondernemers werken dag en nacht voor hun zaak. Niet enkel voor zichzelf, want vaak is het ook een soort van erfenis die zij willen overdragen aan hun kinderen. De beslissingen hakken natuurlijk in op de vrijheid van de ondernemers, van het ondernemen, op hun levenswerk. Daarom is het ook zo belangrijk om op een duidelijke, rationele en objectieve manier daarover te communiceren, met heel veel empathie. En laat het nu net die empathie en het inlevingsvermogen zijn die ontbraken in de communicatie door minister Vandenbroucke.

Daarop moeten we inzetten: een duidelijke, rationele communicatie, met empathie, met inlevingsvermogen en niet met verklaringen die vanuit een ivoren toren lijken te komen.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister-president, ik denk dat het belangrijk is om in de crisis waarin we zitten, vooral niet met een gespleten tong te praten, en dat hebt u duidelijk ook niet gedaan.

Collega's, ik wil u aan de vergaderingen van de coronacommissie herinneren, en dat is niet zo moeilijk, want u hebt allemaal die vergaderingen gevolgd. Toen was

iedereen fel onder de indruk van de getuigenissen van de zorgkundigen, de mensen die in de woonzorgcentra onder druk stonden en van de slachtoffers die daar vielen. We hebben toen gezegd dat een eenheid van commando goed is en dat iedereen dat vraagt.

Ik moet eerlijk zeggen, minister-president, dat uw antwoord in die zin mij in die overtuiging sterkt. U hebt een collegiale beslissing genomen, en die collegiale beslissing is van belang om in een pandemie een eenheid van commando uit te stralen. In dezen steun ik dus de minister-president. Ik zal zelfs een stuk verder gaan: ik hoop, minister-president, dat u ook die collegialiteit van uw eigen partij krijgt, want ik moet eerlijk zeggen dat de manier waarop uw partij en uw partijvoorzitter de afgelopen dagen wild los zijn gegaan, ik in dezen eigenlijk onbetaamelijk vind. Ik hoop dat uw partij de collegialiteit die u uitstraalt, ook aan de dag kan leggen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik moet eerlijk zeggen dat een politieke uitspraak mij zelden raakt, maar dat was dit weekend wel het geval toen ik de woorden van minister Vandenbroucke hoorde. Ik kom uit een familie van zelfstandigen en ondernemers. Ik heb zelf een winkel en horecazaak opgericht, en de woorden van minister Vandenbroucke hebben mij geraakt omdat hij het idee creëerde dat de sluiting van de winkels en de horeca niet gebaseerd was op wetenschappelijk inzicht. Ondertussen heeft hij dat rechtgezet, en gelukkig maar. Ik hoop dat de communicatie in de toekomst op de manier van onze minister-president zal verlopen – ik vind dat u dat goed doet – en dat die communicatie met het nodige respect gebeurt voor de ondernemers, handelaars en horecazaken in Vlaanderen.

Het is duidelijk dat de sluiting nuttig en nodig was, en dat de strenge aanpak zijn vruchten afwerpt. Ik geloof ook dat dat de beste manier is om tot een echte, snelle relance van onze economie te komen. Nog belangrijker op dit moment is de steun die zo belangrijk is voor onze ondernemers, en vandaar ook mijn bijkomende vraag. Minister-president, op welke manier wilt u nog verder bijdragen aan de communicatie over de steunmechanismen en de verlenging van de handelshuur die recent is beslist, om ervoor te zorgen dat elke ondernemer in Vlaanderen die onder de lockdown lijdt, de nodige steun krijgt?

De voorzitter: De heer De Meester heeft het woord.

Tom De Meester (PVDA): Collega's, ik begrijp eerlijk gezegd de mensen die nu kwaad zijn op Frank Vandenbroucke. Eerst sluit hij de winkels en dan zegt hij dat dat puur een signaal was, dat 'den blok erop moest'. Sorry, maar zo ga je niet met mensen om. Die winkeliers moesten wel sluiten. Beseffen jullie collega's hoe dat bij die mensen binnenkomt? Laat ons ook stoppen met daarover politieke spelletjes te spelen. Ja, ik lach er niet mee, want die mensen maken dat wel mee. Ik heb het dan onder meer over de N-VA en Bart De Wever, die op Twitter het beleid afbranden dat Jan Jambon mee beslist heeft. Minister-president, zijn er tegenwoordig dan twee N-VA's met elk een tegenovergestelde mening? Is de partij aan het splitsen of zo?

Collega's, zouden we in plaats van politieke spelletjes op de kap van die mensen te spelen niet beter voor een degelijk contactonderzoek zorgen met een degelijke bronopsporing? Anders zitten we hier straks met een derde golf en dan zal het opnieuw zijn van 'dat hebben we niet zien aankomen'.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Janssens, ik ben het met u volledig eens dat onze beslissingen gebaseerd moeten zijn op wetenschappelijk onderzoek.

Ik ben zelf geen wetenschapper, het is te zeggen, ik ben informaticus, maar van in de tijd dat de dieren nog spraken, dus daar wil ik mij zeker niet op beroepen. Daarvoor zijn er juist adviesorganen à la Ceval om ons te adviseren, en Ceval heeft een advies gegeven dat ons de keuze liet tussen winkels sluiten plus een verbod op niet-essentiële verplaatsingen – en dat hebben we dan nog laten vallen – of een perimeter van 5 kilometer instellen. Tussen die twee was mijn keuze gauw gemaakt.

We hebben dat dus beperkt tot niet naar de winkels gaan. Het verbieden van niet-essentiële verplaatsingen zou nog strenger geweest zijn.

Wat de kerstperiode betreft: ik ben zelf vader, grootvader en zoon van twee ouders in Genk die nog leven. Je moet mij dus niet overtuigen van het verschrikkelijke van de kerstperiode en van waar we nu naartoe gaan. Maar ik wil ook geen valse hoop geven. De familiale kring kan onder één dak, maar wanneer dat gecontamineerd wordt met anderen die binnenkomen, dan blijkt dat de omgeving te zijn waar het virus zich heel goed in voelt, en waarin het virus zich in voortplant. Dat is wetenschappelijk bewezen.

Het is verschrikkelijk wat we moeten doen, de komende kerstperiode, echt verschrikkelijk. Maar het zou nog verschrikkelijker zijn als we eind januari, begin februari in een derde piek terechtkomen. En ik denk dat we kunnen vragen aan onze bevolking, en aan onszelf, om die inspanning nog te leveren, om die derde piek onmogelijk te maken. Vandaar die maatregelen.

Wat de steunmaatregelen betreft: daar kan ik heel duidelijk over zijn, hoewel we de beslissing nog niet hebben genomen. Maar tot nu toe hebben we altijd beslist dat, zolang de periode van sluiting of van vermindering van activiteiten opgelegd door de overheid loopt, je onze steunmaatregelen volgt. Dat zal in deze hetzelfde zijn. De genomen beslissingen lopen tot eind december. Als die periode verlengd wordt, zullen de steunmaatregelen verder lopen. Die verantwoordelijkheid hebben we altijd al genomen, en die gaan we voortzetten.

Een aantal collega's hadden het over de communicatie van Bart De Wever. Ik denk dat Bart dat ook rechtgetrokken heeft. Hij heeft het over de communicatie van minister Vandenbroucke gehad, en over de twijfel die hij daarmee heeft gezaaid. Het ging niet over de beslissingen die we hebben genomen binnen de organen, waar we collegiale beslissingen nemen, en die daarna ook collegiaal verdedigen.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, ik wil nog vragen om namens Vlaanderen in het Overlegcomité ook die lijn te bewaken van enkel wetenschappelijk onderbouwde maatregelen te nemen. Want niemand is gebaat met een perceptiebeleid van zinloze maatregelen, van een regering die zegt: 'Kijk eens hoe streng we zijn, al zijn het eigenlijk zinloze maatregelen.' En als er dan toch iets misloopt, als het aantal besmettingen niet verder omlaaggaat, dan is dat de schuld van die ongehoorzame burgers.

Neem zinvolle maatregelen, ondersteun en faciliteer onze winkeluitbaters, die eigenlijk alleen maar in coronaveilige omstandigheden willen functioneren en hun klanten ondersteunen, in plaats van hen richting een faillissement te duwen met een schokeffect. Maak ook eens een concreet stappenplan tot aan de zomer, inclusief een teststrategie, inclusief een uitrol van de vaccins, zodat we eindelijk kunnen vermijden dat er opnieuw een jojo-effect en verdere economische schade is.

Tot slot, minister-president, vindt het volgende Overlegcomité plaats op 15 december, als ik mij niet vergis. Toon daar toch eens, namens het warme hart

van Vlaanderen, wat menselijkheid in jullie coronabeleid voor Kerstmis. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanpak van de langdurig zieken

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega's, stel u het volgende voor. Ik ga drie voorbeelden geven: een vrachtwagenchauffeur die problemen heeft met zijn zicht, een brandweerman die rugproblemen heeft of een opticien die problemen heeft met zijn handen.

Vandaag is het zo dat die drie mensen in die gevallen gewoon achtergelaten worden, vergeten worden, in stelsels van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) als langdurig zieken. Ik denk dat iedereen in deze zaal heel goed beseft dat een brandweerman met rugproblemen, mits heropleiding of heroriëntering, perfect zou kunnen functioneren als bijvoorbeeld expert in het kader van verzekeringen, of noem maar op. Voor elk van deze profielen is er nog heel veel mogelijk op onze arbeidsmarkt.

Het kan niet dat die mensen door een constructiefout in heel ons systeem zo lang in de vergeetput zitten van onze arbeidsmarkt. Ik heb ook al diverse keren in besprekingen in de commissie gemerkt dat we het er ook kamerbreed mee eens zijn dat we daar iets aan moeten doen.

En nu zijn ook de sociale partners het daarover eens, zowel de vakbonden als de werkgevers, bij monde van de Commissie Diversiteit van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV).

Zij zeggen dat je, ten eerste, moet voorkomen dat mensen langdurig ziek worden maar ook, ten tweede, dat er meer maatregelen moeten komen om ze beter te integreren.

We hebben binnenkort een evaluatie van hoe we mensen die langdurig ziek zijn op Vlaams niveau begeleiden via onze samenwerking VDAB-RIZIV (Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering), en de minister heeft ook al aangekondigd dat er maatregelen zullen komen. Maar, minister, plant u, naar aanleiding van dat statement van de SERV-commissie, heel concreet nog extra aanvullende maatregelen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, u weet dat de reïntegratie van langdurig zieken ook mij zeer na aan het hart ligt, gelet op het feit dat mijn mama een van de personen is die na een kankerdiagnose in de groep geraakt is van mensen die niet meer konden gaan werken. Dat gebeurde op een leeftijd dat ze daarvoor veel te jong was. Ik ben samen met mijn federale collega's aan het bekijken welke pistes we kunnen bewandelen om mensen die langdurig ziek zijn of geweest zijn terug te integreren in de samenleving.

In eerste instantie moeten we dat doen met werkbaar werk en preventie. De tweede stap is de duurzame reïntegratie, die zo nodig is. Op 8 december organiseren mijn diensten daarover een digitale workshop. Ik wil in de komende maanden een actieplan met tien acties opstellen. Ondertussen zitten we niet stil.

Er is al overleg geweest tussen de federale kabinetten van de ministers Vandembroucke en Dermagne om te bekijken hoe we de samenwerking met het RIZIV kunnen moderniseren.

Collega Ronse, ik ben ten slotte bijzonder gelukkig te kunnen melden dat de werking van Rentree, die in 2017 werd opgestart, wordt uitgebreid. Rentree is een samenwerking tussen Kom op tegen Kanker en VDAB om coaches op te leiden die mensen die kanker hebben gehad opnieuw naar een job te begeleiden. Die werking van Rentree wordt uitgebreid en wordt straks aan al wie het wil in Vlaanderen aangeboden. VDAB zal ervoor zorgen dat al wie hulp of coaching nodig heeft en uit een kankertraject komt, begeleid kan worden naar een job. Die begeleiding is kosteloos. Die mensen kunnen gratis contact opnemen met VDAB. Ondertussen heeft Rentree ervoor gezorgd dat 48 coaches fulltime voor de begeleiding kunnen instaan. Dat is zeer goed nieuws.

Collega's, u weet dat ik voor grote veranderingen ben in de samenleving, maar ik besef dat de grote veranderingen heel vaak worden gerealiseerd door kleine goede steentjes die in de rivier worden verlegd. Wel, dit is zo'n steentje dat weer wordt verlegd en dat een grote sprong voorwaarts kan betekenen voor mensen die zwaar of langdurig ziek geweest zijn ten gevolge van kanker.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, u weet dat ik uw gedrevenheid op dat thema enorm waardeer. Ook dank om dit steentje te verleggen. Dat is een zeer goede zaak.

Een aantal actoren zijn verbonden met deze problematiek. Uiteraard de persoon in kwestie zelf die langdurig ziek is en daar niet voor kiest. Ten tweede, de werkgever. Maar ten derde ook de medische begeleidingsdienst. Ik heb wat affiniteit met mensen die met gehoorproblemen zitten. Uit de praktijk hoor ik vaak dat die mensen heel vaak door de medische begeleidingsdienst bij wijze van spreken worden afgekeurd voor de arbeidsmarkt, terwijl zij nog perfect inzetbaar zijn of kunnen geholpen worden met bepaalde toestellen. Bent u bereid om, in samenwerking met uw federale collega, eventueel het Rekenhof of een andere organisatie een audit te laten doen over hoe dat medische begeleidings- en screenings-traject loopt? Ik denk dat er ook daar steentjes te verleggen zijn, om uw beeldspraak te gebruiken.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Collega Ronse, dank u wel om dit belangrijke onderwerp hier aan bod te brengen.

In dit land zijn ondertussen meer dan 440.000 mensen langer dan een jaar ziek of langdurig afwezig op het werk. Daarmee staat heel veel talent langs de kant. Voor ons telt elke mens. Op de arbeidsmarkt, waar krapte heerst, hebben we elke mens en elk talent nodig.

Ik ben heel blij dat de sociale partners een aanzet hebben gegeven om hierrond actie te ondernemen, en ook dat de federale en Vlaamse ministers elkaar verstaan om hier stappen vooruit te zetten.

Ik wil oproepen om ook hier opleiding, opleiding, opleiding toe te passen. Mensen die thuis zijn, kunnen die tijd ook gebruiken om bij te scholen of te herscholen. Het aanbod dat VDAB intussen met vele partners online heeft ontwikkeld is ook voor deze doelgroep zeer interessant en een eyeopener richting de arbeidsmarkt. Kunt u die opleiding, opleiding, opleiding ook richting deze doelgroep sturen, minister?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, geheel terzijde, u hebt een mooie jas met ruitjesmotief. Ik vraag me af of ik een partijlijn begint te ontwaren.

Wat het onderwerp betreft, sluit ik me graag aan bij de vraag van de heer Ronse. Dit is een heel belangrijk thema en er zijn heel veel langdurig zieken die zelf aangeven dat ze opnieuw naar de arbeidsmarkt willen toestromen maar dat het niet evident is.

Er zijn al een aantal interessante aspecten genoemd maar ik wil er nog eentje aan toevoegen dat u niet mag vergeten, namelijk dat wanneer iemand uitvalt, ook de werkgever daarin moet worden begeleid. We willen immers niet dat wanneer iemand uitvalt in een bepaalde functie en elders gaat werken, iemand anders die functie invult en met exact dezelfde problemen en uitdagingen wordt geconfronteerd. Dan krijgen we gewoon een cascade zonder dat er iets aan gedaan wordt. Dus los van opleidingen, opleidingen, opleidingen, het begeleiden van mensen en het aanpakken van systeemfouten, moeten we ook zorgen dat de werkgevers daarin worden begeleid zodat zij de nodige lessen kunnen trekken wanneer mensen uitstromen en ervoor kunnen zorgen dat de problemen niet meer voorkomen en de arbeidsvloer werkbaarder wordt.

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Om tot die werkzaamheidsgraad van 80 procent te komen wordt de re-integratie van langdurig afwezig op de arbeidsmarkt inderdaad een van de prioriteiten. En opnieuw aan het werk gaan zal natuurlijk ook bijdragen aan het mentale welzijn van personen die om een of andere reden out zijn.

We zijn tevreden dat VDAB werk maakt van begeleiding op maat en we zijn ook verheugd dat werk zal worden gemaakt van werkbaar en wendbaar werk voor deze groep. Maar zoals u weet, wordt ook deze re-integratie bemoeilijkt door de verschillende bevoegdheidsverdelingen. Velen denken immers dat het niet aantrekkelijk is om die betaalde arbeid te herbeginnen omdat ze vrezen voor loonverlies of het verlies van een uitkering. Daarom zijn we ook voorstander van het behoud van een deeltijdse ziekte-uitkering in combinatie met werk. Minister, voert u al gesprekken met uw federale collega's om deze problematiek aan te pakken?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, 200.000 mensen zitten langdurig ziek thuis, en dat is een gigantische verspilling van menselijk kapitaal. Het federale regeerakkoord geeft inderdaad aan dat we die mensen op basis van vrijwilligheid en binnen hun mogelijkheden maximaal opnieuw naar de arbeidsmarkt moeten begeleiden. Maar Vlaanderen heeft natuurlijk ook belangrijke hefboomen. Sp.a heeft al voorgesteld om de tijdelijke Vlaamse ondersteuningspremie (VOP) te gebruiken om productiviteitsverlies te compenseren bij de werknemer en in te zetten op werkbaar werk via de werkgever. Zo zullen veel meer mensen opnieuw hun oude job kunnen opnemen of misschien na ziekte meer gewapend zijn om in een andere job aan de slag te gaan.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dit is een heel belangrijk thema en ik ben blij dat het hele parlement daarachter staat. Ik wil nog een aspect toevoegen, met name de specifieke situatie voor mensen met een beperking. Dat is iets dat u ook samen met de federale collega's moeten bespreken.

Mensen met een beperking krijgen een integratietegemoetkoming. Wanneer ze dan op de arbeidsmarkt komen, daalt hun integratietegemoetkoming heel fel. Dat kan niet de bedoeling zijn want die tegemoetkoming zorgt ervoor dat zij hun materiaal en extra zaken die zij nodig hebben om in het dagelijks leven te kunnen functioneren, kunnen aankopen. Het is dan ook zeer belangrijk dat ze die integratietegemoetkoming kunnen behouden. Ik weet dat uw partijgenoot en voormalig minister van Werk Nathalie Muylle vorig jaar al eens heeft gezegd dat ze daar iets zou aan doen. Is daar al progressie rond gemaakt en kunt u dit meenemen naar die verschillende overlegmomenten zodat mensen met een beperking die willen gaan werken dat ook kunnen zonder op andere domeinen te verliezen?

De voorzitter: Collega's, mag ik vragen dat wie niet aan het woord is, altijd een mondkmasker opzet?

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Annouri, bedankt voor het complimentje over mijn jas. Het is Vlaamse mode en dus actueel dezer dagen als minister die bevoegd is voor de lokale economie. Mijn trui is trouwens ook Vlaamse mode voor het geval u die mooi zou vinden.

Er zijn diverse vragen gesteld maar eigenlijk heerst er een grote eensgezindheid. Ik ben blij met deze evolutie en de erkenning dat mensen die langdurig ziek zijn of een beperking hebben, evengoed kwaliteiten hebben om actief te worden op de arbeidsmarkt. Het is ook goed voor hun mentaal welbevinden en dus moeten we daar werk van maken.

Collega Annouri, uw opmerking over het betrekken van de werkgever is heel belangrijk. Ik heb in het begin ook gezegd dat het allerbelangrijkste voor mij preventie en werkbaar werk zijn. Veel oorzaken van uitval hebben misschien ook te maken met het feit dat het werk niet echt werkbaar is. Dat is zeker een aandachtspunt dat we meenemen. U weet dat ik nu werktafels aan het organiseren ben om tien actiepunten te maken. Dat zal er zeker inzitten, dat kan niet anders. Daarop wordt dus gefocust.

Collega Bothuyne, opleiden, opleiden, opleiden: 100 procent oké! Dat zal zeker ook een aandachtspunt zijn. Het is van belang dat mensen die langdurig ziek zijn als doelgroep op een empathische wijze benaderd worden, want ik wil niet de indruk geven dat dat voor iedereen zomaar mogelijk is. Iemand die zwaar ziek is of langdurig ziek is: het eerste wat je moet doen, is je richten op je genezing of op het beheersen van het ziekteproces. Werken kan daar een onderdeel van zijn, maar werken kan ook contraproductief zijn. Je kunt niet zomaar een communicatie naar iedereen doen, dat zou wel eens lastig kunnen binnenkomen bij mensen. Dat moet een heel geïndividualiseerde communicatie zijn. Maar u hebt daar absoluut gelijk.

Collega Malfroot, en eigenlijk ook collega Vande Reyde, het is een beetje hetzelfde thema: de uitkeringen. Dat is net een van de grote hinderpalen. Mensen hebben een uitkering en ze dreigen voor een stuk of volledig gestraft te worden voor het feit dat ze toch ook proberen actief te worden op de arbeidsmarkt. Het is zeer terecht dat collega Nathalie Muylle daar ook een punt van wilde maken. Dat is net de reden waarom ons kabinet ondertussen al overleg had met de kabinetten van de ministers Dermagne en Vandenbroucke, om die hinderpalen mee uit de weg te ruimen. Weet dat we ook naar een hernieuwde samenwerking willen met het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) om duizenden trajecten te kunnen openen voor mensen.

Collega Gennez, ook uw suggestie is zeer waardevol – ik ben in een positieve bui vandaag, zoals u ziet. Ik wilde eigenlijk eerst mijn actieplan afwerken met heel

concrete maatregelen. Ik sluit absoluut niet uit dat die Vlaamse ondersteuningspremie (VOP) daar een onderdeel van kan worden. Maar voor mij moet de voornaamste hinderpaal, namelijk dat je de federale uitkeringen die je krijgt niet kunt combineren, eerst weggewerkt zijn, anders is het natuurlijk een heel vreemde situatie.

Collega Ronse, we nemen de medische begeleidingen mee op. De groep zit ook mee aan tafel om ons actieplan te maken. De audit van het Rekenhof laat ik aan jullie. Ik vind het nu vooral van belang om de manier waarop we mensen die langdurig ziek zijn of een beperking hebben proberen te activeren, in een positief sentiment te benaderen, zodat we veel mensen meekrijgen in het traject en hinderpalen uit de weg ruimen. Maar ik begrijp dat u, en bij uitbreiding alle collega's die tussengekomen zijn, daar een groot voorstander van zijn. Veel werk op de plank dus, maar ook veel energie om die veel te grote groep mensen die thuiszitten en niet actief kunnen zijn op de arbeidsmarkt door allerlei hinderpalen, kansen te geven om zinvol en productief werk te kunnen verrichten.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik ben heel blij dat hier kamerbreed de juiste klemtonen gelegd worden. Het grootste probleem is inderdaad dat wie vandaag langdurig ziek is, een enorm risico neemt als hij opnieuw begint te werken doordat die uitkering zo snel verloren gaat. Ik ben heel blij dat de minister al in gesprek is met het federale niveau om dat weg te werken. Als die hinderpaal wordt weggewerkt, kan ik u garanderen dat u van de voltallige N-VA-fractie alleszins een heel ferme pluim zult krijgen.

Ten tweede komt er een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen het RIZIV en VDAB. In dat verband pleit ik voor nog meer experimenten, nog meer dingen proberen, mensen die in een bepaalde sector zitten ook naar een totaal andere sector toe leiden, zoals het voorbeeld dat ik gaf van die brandweerman. U zult van ons hier in het parlement niet alleen steun krijgen, maar daar ook ideeën en voorstellen over aangereikt krijgen. Dit is iets waar we met zijn allen aan moeten werken.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Imade Annouri aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het onveiligheidsgevoel bij huishoudhulpen door COVID-19

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de veiligheid van de huishoudhulpen

ACTUELE VRAAG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vraag naar een coronacompensatie voor poetshulpen

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Collega's, kiezen tussen uw gezondheid of een inkomen, is een keuze die niemand zou mogen maken, zeker niet onze huishoudhulpen, die ongelooflijk belangrijk werk doen in Vlaanderen, maar die ook een kwetsbare factor zijn op onze arbeidsmarkt. Toch lijken dat de twee hete vuren te zijn waartussen zij zich op dit moment bevinden. Maandag hebben we te horen

gekregen dat zeven op de tien huishoudhulpen zich onveilig voelen als ze hun werk uitvoeren.

Er zijn verhalen van huishoudhulpen die bij mensen over de vloer komen en te horen krijgen dat dat mondkapje toch vervelend is. Of ze horen klanten hoesten en kuchen en ze weten niet of ze nu ziek zijn of niet. Ze worden blootgesteld aan een mogelijk risico, kunnen ziek worden en het virus mee naar huis nemen. 7 op de 10 van de 1500 ondervraagden voelen zich op dit moment onveilig. Dat is hallucinant.

Tegelijkertijd is het ook zo dat, als er klanten zijn die wel verantwoordelijk zijn en zeggen dat ze niet moeten komen omdat ze zich ziek voelen of ziek zijn of dat ze een test hebben ondergaan en het beter is dat de hulp niet komt, de huishoudhulpen dan loon verliezen. Ze komen dan zonder inkomen te zitten. Iedereen heeft maandag Lindsay wel op de radio gehoord, die liever wou blijven doorwerken omdat ze anders in de problemen zou komen.

Een deel van de sector dat tijdelijk werkloos is geworden, komt in problemen met een inkomen. Ik vind dat een regio als Vlaanderen onwaardig. Collega's, we hebben hier allemaal, over de partijgrenzen heen, meermaals gezegd dat huishoudhulpen ongelooflijk belangrijk zijn in onze samenleving. We hebben lange debatten gehad over loonsverhoging; dat ging eigenlijk over peanuts. Nu zien we dat in deze coronacrisis, waar ongelijkheden worden blootgelegd, zeven op de tien zich onveilig voelen en heel wat mensen zich zorgen maken over hun inkomen en hoe ze de eindejaarsperiode zouden kunnen doorkomen.

Minister, ik ga ervan uit dat u mijn bezorgdheden deelt en dat u ook vindt dat dit absoluut niet kan. Ik las dat u zelf in overleg bent gegaan met de vakbonden. Wat is er uit dat gesprek gekomen? Zijn er concrete maatregelen die u gaat nemen om deze situatie te keren?

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega's, ik ben absoluut gechoqueerd dat in tijden van corona, waar de poetshulpen – ik zou bijna zeggen poetsvrouwen maar er zijn ook poetsmannen, dat hebben we van Piet De Bruyn geleerd – in moeilijke omstandigheden de moed hebben om te komen kuisen, er mensen zijn die poetshulpen in smerige omstandigheden ontvangen, niet conform de veiligheidsnormen. Eigenlijk tonen ze geen respect voor hun poetshulp, terwijl die net de hele coronacrisis mensen is blijven ontlasten op het vlak van het evenwicht tussen arbeid en gezin. Dat er zo weinig respect is voor de poetshulpen bij zoveel mensen, kan er bij mij echt niet in. Ik denk dat er bij heel veel mensen een lesje in respect voor poetshulpen moet komen. Wat mij betreft, bestaan er geen eerste- of tweederangsburgers, en als ze zouden bestaan, zijn poetshulpen al zeker eersterangsburgers.

En dat terwijl de Vlaamse Regering – dankzij u, minister –, bijna 40 miljoen euro extra heeft geïnvesteerd in de sector van de dienstencheques om de poetshulpen te wapenen met extra veiligheidszaken. Men krijgt 2,89 euro per cheque meer als dienstenchequebedrijf om daaraan te werken. Toch zijn er helaas nog mensen die geen respect opbrengen voor de poetshulpen. Dat blijkt althans uit de enquête waar ook mijn eervolle collega Annouri naar verwees: zeven op de tien, dat is echt veel. Ik heb dat trouwens ook zelf gehoord van de persoon die bij mij komt poetsen. Ze vertelde mij ook een aantal schrijnende verhalen over klanten die echt nul respect hebben en, wat mij betreft, geen poetshulp verdienen.

Minister, kunnen we mensen die nul respect tonen voor hun poetshulp op een of andere manier uitsluiten van het systeem van de dienstencheques?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Collega's, 100.000 huishoudhulpen bedienen 750.000 gezinnen. Ze laten de economie draaien. Tweeverdieners zijn een grote groep gebruikers. Ze zorgen voor een zorgzame samenleving omdat senioren vaak langer thuis kunnen blijven wonen dankzij een huishoudhulp.

In juli keurden wij met z'n allen een resolutie goed waarin we twee dingen naar voren schoven. Eerst en vooral vroegen we een betere rentabiliteit voor de ondernemingen in de dienstenchequesector. Minister, ik wil u feliciteren omdat u daar met de begroting werk van hebt gemaakt. U voorziet 11 miljoen euro recurrent voor de dienstenchequebedrijven en u voorziet nu ook nog eens eenmalig, zoals collega Ronse zei, bijna 40 miljoen euro als premie voor de tweede coronagolf. Het andere luik van de resolutie ging heel duidelijk over betere loon- en arbeidsvoorwaarden voor de poetshulpen, de medewerkers die het dag in dag uit bij mensen thuis moeten waarmaken, de medewerkers die in coronatijd het risico nemen om met gevaar voor lijf en leden voor andere mensen te zorgen en hun leven aangenaamer te maken.

Daarom pleit sp.a heel resoluut voor de invulling van die betere loon- en arbeidsvoorwaarden, met twee concrete voorstellen. We denken dat het nodig is om in een coronapremie te voorzien die rechtstreeks naar de poetshulpen gaat, per uur. Daarnaast lijkt het ons evident dat mensen die wel willen werken, maar door ziekte van een klant of een coronarisico bij de klant niet kunnen werken, geen loon verliezen en voor honderd procent worden gecompenseerd voor hun technische werkloosheid. Als dat in Brussel kan, als dat in Wallonië kan, dan moet dat in Vlaanderen zeker kunnen. Minister, onze steun daarvoor hebt u.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel voor de interessante vragen. Misschien eerst eventjes over die enquête – ik was ook wel in shock toen ik de resultaten van de enquête las. Ik heb ook contact opgenomen met de sector van de dienstencheques, omdat dit natuurlijk bijzonder vervelend is. Die sector is open gebleven. Het is heel belangrijk dat net onze huishoudhulpen, die ervoor zorgen dat het leefbaar blijft voor ons allemaal – voor mij is dat niet anders –, in alle veiligheid kunnen werken. Ik vind dit dus een heel, heel nefast enquête-resultaat, en iets waar we zeker op moeten ingrijpen.

Wat hebben we gedaan? Collega's, jullie hebben het eerste al genoemd. Er is ook nu in de tweede golf voorzien in een extra vergoeding van bijna 3 euro per cheque die wordt uitgegeven, net om de veiligheid van de personeelsleden te verzekeren. Ik vind het echt van belang dat alle veiligheidsvoorschriften ook worden nageleefd. Om dat te garanderen, heb ik een ministerieel besluit uitgevaardigd waarin een hele trits veiligheidsvoorschriften staan die moeten worden nageleefd. Dat wisten jullie misschien nog niet. U kunt dat raadplegen. Daar staat onder andere in dat er moet worden gezorgd voor een contactpunt bij de bedrijven als mensen psychosociale hulp nodig hebben. Daar staat ook in dat er opleiding en uitleg moet worden gegeven aan alle personeelsleden over de veiligheidsinstructies, dat er ook een contactpunt moet zijn waar dienstenchequewerknemers terecht kunnen met hun vragen omtrent veiligheid. Daar staat het gebruik van het mondk masker in. Er staat ook in dat de werkgever in een mondk masker moet voorzien per aangevatte werkdag, per vier gewerkte uren en per werkplaats. Dat was een heel grote discussie. Op dat punt zijn we eigenlijk strenger, maar tegelijk ook uitgebreider dan onze Waalse en Brusselse collega's. Er was dus discussie over hoeveel mondk maskers iemand nu moet krijgen. Enfin, alles is dus eigenlijk afgesproken, in goed overleg met werkgevers en werknemers.

Het ministerieel besluit is op 25 november door mij uitgevaardigd. Dat is uiteraard onmiddellijk in werking getreden. Ik zal ook overleggen met onze werkgevers om te bekijken op welke wijze zij dit alles nu zullen implementeren, want het is natuurlijk van belang dat de maatregelen en beslissingen zoals die in het ministerieel besluit staan, ook operationeel worden gemaakt. Collega's, ik zal er ook over waken dat dat gebeurt. Die voorwaarden zijn echter zeer, zeer duidelijk.

Sodexo heeft naar alle gebruikers ook een mail gestuurd omtrent de veiligheidsvoorschriften. De informatie is ook opgenomen op een banner, maar er zijn nog heel wat mensen die papieren cheques gebruiken, dus we hebben ook de regeling dat de veiligheidsvoorschriften mee op de papieren cheque komen, om iedereen toch te informeren over wat er van belang is ter zake.

Inzake veiligheid zijn er dus strenge voorschriften, die operationeel moeten worden gemaakt, en de werkgevers kunnen niet zeggen dat ze geen budget hebben, want er is voorzien in een budget om die veiligheid te garanderen.

Daarnaast zijn er de vragen over de lonen. Het klopt absoluut dat de tijdelijke werkloosheid gepaard gaat met loonverlies. Dat is in alle sectoren zo. De federale overheid heeft immers beslist dat x procent van het loon wordt uitbetaald als men tijdelijk werkloos is. De federale overheid is daar ook voor bevoegd. Dat is nog eens expliciet opgemerkt door de Raad van State in het advies dat die in april heeft gegeven over de plannen die in Brussel – in Brussel, niet in Wallonië, collega's – werden gesmeed om een toeslag te geven aan de dienstencheque-medewerkers.

Ik heb ook met onze sociale partners gesproken, naar aanleiding van de mondkmaskers, over hoe we dat moesten aanpakken. Het is eigenlijk bijzonder: de dienstenchequesector is naar Vlaanderen overgeheveld, maar het paritair comité dat onderhandelt over de loon- en arbeidsvoorwaarden, is op federaal niveau gebleven. De onderhandelingen gebeuren dus daar en voor mij is het juridisch gezien heel delicaat om daar vanuit Vlaanderen eenzijdig op te gaan ingrijpen.

Maar ik wil toch één iets meegeven, collega's, en ik wil het hier in de plenaire gezegd hebben: een werknemer of werkneemster die zich in onveilige omstandigheden bevindt en vaststelt dat er veiligheidsvoorschriften niet nageleefd worden in een gezin, heeft het recht om zijn of haar activiteiten onmiddellijk te staken. De werkgever moet ervan op de hoogte worden gebracht dat de voorschriften niet nageleefd worden en de werknemer behoudt het recht op het volledige loon voor die uren. Het is dus niet zo dat de mensen die zien dat er niet in veilige omstandigheden kan worden gewerkt, hun loon verliezen of moeten kiezen tussen veiligheid of loon. Dat wil ik niet en dat heb ik ook nog eens expliciet aan de werkgevers gezegd. Als de voorschriften niet nageleefd worden, dan moet je dus bellen naar je werkgever, maar mag je je activiteiten staken en heb je recht op je inkomen. Het is de taak van mensen die een poetshulp of een huishoudhulp – ik gebruik het woord 'poetshulp' niet graag, collega Gennez, maar 'huishoudhulp' is voor een West-Vlaming dan weer moeilijk om uit te spreken – in dienst nemen, om ervoor te zorgen dat de veiligheidsvoorschriften nageleefd kunnen worden. Dat is voor mij elementair en daarom is het belangrijk dat elk bedrijf een contactpunt heeft, want als dat er niet is, dan kan een werknemer natuurlijk niemand gaan verwittigen. En ook dat zullen we zeer nauwgezet gaan monitoren.

Collega's, tot slot – ik heb niet zoveel seconden meer –: in Wallonië hanteert men een andere manier van vergoeden. Daar geeft men voor niet-gepresteerde uren een vergoeding. Dat doen wij in Vlaanderen niet. In de eerste golf is de dienstenchequesector opengebleven, hebben we aan hen die zijn blijven werken, een toeslag toegekend, opdat men in veilige omstandigheden zou kunnen blijven

werken, en dat doen we nu opnieuw. De werkgevers kunnen de ontvangen budgetten inzetten voor de veiligheid of om werknemers te vergoeden die op bepaalde plaatsen vaststellen dat er niet gewerkt kan worden, omdat de veiligheidsvoorschriften niet gerespecteerd worden.

Dat is het systeem dat hier geldt. Ik zal al het mogelijke doen om het respect voor de genomen maatregelen af te dwingen.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik denk dat het respect, zoals collega Ronse heel terecht heeft aangehaald en zoals wij allemaal aanvoelen, een aspect is dat belangrijk is. We moeten er inderdaad voor zorgen dat er altijd respect is voor die huishoudhulpen, die heel belangrijk werk verrichten.

Anderzijds, u hebt aangegeven dat er heel duidelijke regels komen en dat u ze heel duidelijk zult communiceren, opdat iedereen ze zou kennen, maar ik vrees dat er een verschil is tussen papier en praktijk. Maandag gaf de vrouw van de vakbond aan – als ik het goed heb gehoord – dat je als werknemer naar huis mag als iemand zegt dat hij of zij een coronatest heeft ondergaan, maar het resultaat nog niet heeft. Maar wat als iemand niet steeds zijn mondmasker opzet? Wat als iemand langs je loopt zonder de nodige afstand te respecteren? Wat als een oudere zegt heel misselijk te worden van een mondmasker te dragen? Dan zit je als huishoudhulp in een redelijk kwetsbare positie om te zeggen: 'Ik voel mij hier ongemakkelijk bij. Ik ga gewoon naar huis en ik behoud mijn loon.' Daar zit een grijze zone, daar is een onevenwicht om dat volwaardig te kunnen doen. Mijn bijkomende vraag is: op welke manier kunt u het evenwicht herstellen, zodat mensen daar volwaardig mee kunnen omgaan?

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): De gebruiker die via dienstencheques thuis een huishoudhulp ontvangt, daar is een heel mooi voordeel aan verbonden, denk ik. Dat is een heel betaalbaar iets en we zijn daar uniek in. Maar, collega's, laat ons hier toch unisono zeggen dat dat voordeel niet vrijblijvend is. Daar moet op zijn minst een vorm van basisrespect en dankbaarheid tegenover staan ten aanzien van die huishoudhulp. Ik vind – en ik hoop dat de minister dat straks ook heel formeel kan meegeven – dat we naar een systeem moeten evolueren waarbij iemand die er herhaaldelijk niet in slaagt om een vorm van basisrespect te tonen, uitgesloten wordt van het systeem, geen cadeau meer ontvangt van de overheid en het zelf maar op een duurdere manier moet zien te bekostigen. Hopelijk zal die persoon dan leren om respect te hebben voor mensen.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Collega's, ik hoor iedereen graag zeggen dat we heel veel respect moeten hebben voor de huishoudhulpen. Wel, we hebben dat ook bij sp.a, maar we voegen ook de daad bij het woord om die mensen te vergoeden. U weet toch met zijn allen dat een gemiddelde huishoudhulp 1.000 euro per maand verdient: 1.000 euro, daarmee verdient je nauwelijks het zout op uw 'patatten'. Dus het is tijd om niet alleen de werkgevers te compenseren, collega's, daar staan we achter – dat vinden we terecht –, maar om ook de werknemers te compenseren. We denken dat binnen de miljardensteun die de Vlaamse overheid in coronatijd uittrekt om bedrijven, economie en gezinnen het hoofd boven water te laten houden, die huishoudhulpen, die paar miljoen euro's, dat we daar op moeten inzetten om die mensen extra koopkracht te geven. En weet je wat? Dat zou goed zijn voor de economie want wie 1.000 euro per maand verdient, die geeft dat meteen uit. Die kan niet sparen. Die kan dat niet laten slapen op een

spaarboekje dat rendeert en zo zal de economie opnieuw floreren. Dus doe wat je zegt.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik wil me toch bij mijn collega aansluiten. Er wordt hier al vele maanden gesproken over respect voor de huishoudhulpen, maar op het terrein merken we wel dat de huishoudhulpen nog altijd zwaar werk verrichten voor een zeer laag loon en in deze coronapandemie bovendien met een groot veiligheidsrisico, waarbij mensen zeer stevig in de schoenen moeten staan om te durven zeggen: ik ga hier weg, ik stop met mijn activiteit en ik ga weg. Dat wil wel zeggen dat je in de toekomst die klant kunt verliezen zonder dat die gedwongen wordt om zich aan de maatregelen te houden.

Ten eerste moeten er duidelijke richtlijnen zijn over het beschermingsmateriaal. Wat ik een probleem vind: u zegt dat de werkgevers moeten voorzien in beschermingsmateriaal, maar op het terrein horen we dat huishoudhulpen nog altijd zelf hun handschoenen en maskers moeten kopen. Dat komt omdat in het ministerieel besluit staat dat het nieuwe of gewassen handschoenen of mondmaskers zijn. Dat wil zeggen dat als een werkgever twee mondmaskers geeft en de huishoudhulp moet die wassen, die op papier ook in orde is. In de realiteit zou het om nieuwe mondmaskers moeten gaan en er moet een premie komen voor de huishoudhulpen die echt zwaar hebben gewerkt met grote veiligheidsrisico's.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ten eerste, het is een kwestie van terminologie want ik stuurde de vragen deze ochtend rond 11 uur door naar mijn huishoudhulp. Het eerste wat ze opmerkte, was: noem ons alstublieft niet poets-hulpen want we doen zoveel meer dan dat. Het is een kwestie van terminologie: huishoudhulpen is de gepaste term.

Ik denk dat collega Ronse gelijk heeft. Als er iets is dat nu heel prangend is in heel die sector, dan is het de veiligheid. Ik denk dat er vanuit de dienstencheque-ondernemingen daar enorm veel wordt op ingezet en het probleem is dat als we zien dat het aantal zieken meer dan verdubbeld is, dan kunnen we vermoeden dat het ook deels bij de klant is. Daarom, minister, is het misschien mogelijk om harder in te zetten op informatie aan gebruikers van dienstencheques om duidelijk te maken: kijk, je moet echt wel een veilige omgeving hebben voor die mensen.

Ik weet niet of we zover moeten gaan om ze dan uit te sluiten als ze zich er in eerste instantie aan bezondigen. Iedereen kan natuurlijk wel eens een foutje maken. Maar dat is denk ik de meest prangende kwestie voor de veiligheid en het respect voor onze huishoudhulpen om die veiligheid te garanderen.

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, het stelt ons ook gerust dat de huishoudhulpen wel degelijk het recht hebben om dat werk te weigeren wanneer ze zich effectief onveilig voelen. Ze verdienen dat respect en die vrijheid om dat zelf te beslissen. En ze zijn inderdaad onderbetaald voor de job die ze uitvoeren. Maar wanneer ze dat werk dan zullen weigeren, dan zullen vermoedelijk de huishoudens of de gebruikers van dienstencheques die onveiligheid of dat onveiligheidsgevoel betwisten en bijgevolg weigeren om de niet-gepresteerde uren door de huishoudhulp te betalen. Hoe zal u dat opvangen, minister? Of gaat u die betaling verplichten? Hoe denkt u die centen te recupereren voor het werk dat niet werd uitgevoerd?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik sluit me graag aan bij de vraag over de terminologie. Ik heb al voorstellen gehoord voor huishoudhulpen om de term homemanager te gebruiken. Bij ons thuis heet Anneke, dat is onze huishoudhulp, gewoon tante Anneke. Ze is een deel van de familie en een noodzakelijk deel van de familie, want ze is een aantal weken out met een geopereerde knie en we missen haar, maar dat geheel terzijde.

Collega's, ik kan alleen maar vaststellen dat deze regering doet wat dit parlement vraagt. We hebben een 100 procentindexering, het budget ligt op tafel, er is een vraag naar extra maatregelen voor werkbaarheid voor de mensen op het terrein. Wel, er ligt 40 miljoen euro op de tafel, die de bedrijven in de sector kunnen gebruiken om hun personeel te wapenen in deze moeilijke tijd.

Minister, we kunnen en moeten nog een bijkomende stap zetten, en dat is het responsabiliseren van de meer dan 750.000 gebruikers in Vlaanderen van het dienstenchequesysteem. Heel veel tweeverdienersgezinnen kunnen op die manier aan de slag blijven, heel veel senioren kunnen op die manier langer blijven wonen, maar spreek alsjeblieft ook hen aan om ervoor te zorgen dat onze huishoudhulpen veilig kunnen werken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, in de ronde met aanvullende vragen had ik zo het gevoel dat niet iedereen mijn initiële antwoord heeft gehoord. Ik heb een voorstel en een paar opmerkingen.

Het ministerieel besluit dat is genomen rond de veiligheidsvoorschriften is zeer helder, en wij zijn daarin voortrekker.

Wacht, mevrouw Vandecasteele, laat me uitspreken voor u nee schudt. U mag doen wat u wilt, maar het brengt me in verwarring als u nee schudt terwijl mijn zin nog bezig is.

We zijn daarin voortrekkers, want het Waalse besluit is minder streng dan het Vlaamse besluit en in Brussel is er nog geen besluit. Het gaat over het ministerieel besluit dat de veiligheidsvoorwaarden bepaalt.

Er is lang onderhandeld tussen werkgevers en werknemers over hoe het in elkaar zit. Soms zijn mondkmaskers inderdaad erg bruikbaar, maar je kunt moeilijk zo'n mondk masker wassen. Ik wil dat gerust opnemen met de werkgevers, maar het is vrij helder hoeveel en wat er moet worden voorzien.

Als er huishoudhulpen zijn die nu nog melding maken van het feit dat ze zelf veiligheidsmateriaal moeten kopen, dan moeten ze met de Vlaamse overheid contact opnemen. We gaan daar onmiddellijk mee aan de slag, want dit kan echt niet. Elke werkgever heeft een verpletterende individuele verantwoordelijkheid om zijn mensen het nodige beschermingsmateriaal te geven. Ik kan maar zo duidelijk zijn.

Collega Malfroot, u had een vraag over hoe we die kosten gaan recupereren. We hebben een bedrag van ongeveer 40 miljoen euro voorzien, waarmee veiligheidsmateriaal kan worden aangekocht, maar waarmee bijvoorbeeld ook een vergoeding kan worden betaald van uren die last minute worden afgezegd, ofwel omdat de werknemer zegt dat het niet veilig is om te werken, ofwel omdat iemand na een coronatest positief blijkt en plots in quarantaine moet en 's morgens de huishoudhulp belt om te zeggen dat die niet moet komen. Dat kan dan niet anders, maar in dat geval kun je die mensen niet op tijdelijke werkloosheid

zetten, want dat kan maar voor hele dagen. Als er zo laat wordt verwittigd, kan dat dus niet. In dat geval moet er dus ook een vergoeding worden gegeven aan de huishoudhulp. Daar ben ik helder in geweest. Dat komt uit de pot middelen die de werkgevers hebben.

Collega Gennez, het ergert me een beetje dat u mij altijd aanspreekt over premies. Ik ga het nu nog eens zeggen: dit is federale materie. Het is de federale overheid die heeft gezegd: tijdelijke werkloosheid, zoveel procent van uw loon. Inderdaad, de huishoudhulpen verdienen niet zoveel, maar ik ken nog groepen die niet zoveel verdienen en die ook zijn blijven doorwerken in de voorbije periode. Dat is het stelsel tijdelijke werkloosheid. Ik ga daar nu als Vlaamse overheid niet eenzijdig op ingrijpen. Dat is voor het paritair comité en is federaal te onderhandelen.

Ik heb er geen probleem mee, ik wil samen met u naar federaal minister Dermagne gaan. Ik heb trouwens begrepen dat de Waalse Regering naar de bevoegde federale ministers is gestapt om een korting te vragen op de werkgeversbijdragen die moeten worden betaald. Ik heb er geen enkel probleem mee dat de tijdelijkewerkloosheidsvergoeding een beetje wordt verhoogd voor die mensen. Dat zou inderdaad een goede zaak zijn. Na het lezen van het advies van de Raad van State zal ik daar zeker niet op ingrijpen.

Collega's, ik vind trouwens dat we bijzonder veel doen om de veiligheidsomstandigheden van onze mensen te laten respecteren. Collega's Bothuyne en Vande Reyde, ik ben zeker bereid om de informatieverstrekking nog te verstevigen. Ik heb daarnet ook gezegd dat wij op de papieren cheques nu ook al melding maken van de voorschriften. Ik kan begrijpen dat sommige mensen het lastig vinden om een mondk masker te moeten dragen. Ik draag dat ook niet graag, zeker niet als ik net koffie heb gedronken, en dan komt al die koffie terug. Ik vind dat heel vervelend, maar het is voor de veiligheid van jezelf en van de ander dat je het moet doen. Dus, alsjeblieft, we zitten in een moeilijke periode, als we de sector open willen houden, moet iedereen de voorschriften naleven. Het kan maar zo simpel zijn wat mij betreft, en ik hecht er ook aan.

Wat ik wel wil overwegen, collega's Annouri, Ronse en anderen, is het volgende. Ik heb het decreet eens laten bekijken. Het klopt dat je vandaag mensen die hardnekkig weigeren om veiligheidsvoorschriften na te leven, niet kunt uitsluiten. Ik heb er dus geen enkel probleem mee om te bekijken hoe we dat decreet wat kunnen verfijnen. En als ik jullie hoor, zou het hier ook op heel veel banken op steun kunnen rekenen om het decreet te verfijnen en manifeste misbruiken ertoe te laten leiden dat mensen in dat geval ook geen beroep meer kunnen doen op huishoudhulpen.

Maar laat me wel wezen: ik vind dat mensen ook training moeten kunnen krijgen in het melding maken van het feit dat bepaalde voorschriften niet worden nageleefd. Ik vind de weerbaarheid van onze huishoudhulpen ook belangrijk, ook als ze later bijvoorbeeld naar een andere job zouden gaan. Ik wil daar echt fors in investeren. Maar voor mensen die hardleers zijn, vind ik inderdaad dat we zeker een decretale aanpassingen kunnen overwegen. Ik bekijk dat samen met onze mensen van de administratie.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, collega's, ik blijf met een dubbel gevoel achter. Elke keer als wij over deze thematieken spreken in het parlement, voel ik die steun en dat respect voor alle huishoudhulpen. En dat is goed. Dat delen wij allemaal met elkaar. Maar dan kom je in de realiteit, in de praktijk, waar maandag nog is gebleken dat zeven op de tien huishoudhulpen zeggen dat ze zich onveilig voelen. Dat is de realiteit vandaag.

Dan weet je dat wij hier in Vlaanderen een maandenlange discussie hebben gezien over een loonsverhoging van 1,1 procent, die ze zelfs niet hebben gehaald, voor mensen van wie wij hier allemaal vinden dat ze ongelooflijk belangrijk werk doen. Dan lees je vandaag dat sommigen zich zorgen maken over het einde van het jaar en de eindejaarspremie, vanwege die technische werkloosheid. Dat zijn dingen die ik heel moeilijk te rijmen vind met alle discussie die wij hier hebben en de eensgezindheid die er is, over alle partijgrenzen heen, over hoe belangrijk die huishoudhulpen zijn.

Ik wil niet in een discussie vervallen in de zin van: kijk naar het federale niveau of zus of zo. Ik zou zeggen wat de vrouw van het ACV heeft gezegd, minister: zowel op federaal niveau als op Vlaams niveau, neem de verantwoordelijkheid op en zorg ervoor dat én die mensen beschermd worden én hun loonvoorwaarden verbeterd worden. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik ben blij dat de minister ingaat op mijn voorstel of een opening maakt om een decreetswijziging te doen en een soort van zwarte lijst te maken van wie echt hardnekkig weigert om de huishoudhulp met respect te behandelen. Dat is een heel goede zaak.

In tegenstelling tot collega Annouri en collega Gennez wil ik wel de loftrompet steken over wat deze Vlaamse Regering doet voor de dienstenchequesector en de poets hulpen of huishoudhulpen in het bijzonder. In de begroting is er meer dan 1,2 miljard euro voor die dienstencheques. In de eerste golf is er voor miljoenen euro's bij gestoken, in de tweede golf 40 miljoen euro, of bijna 3 euro per dienstencheque, extra. Hier dan in het parlement de schijn gaan wekken dat we weinig doen, vind ik persoonlijk schandelijk. Ik vind het vooral schandelijk dat hier de indruk wordt gewekt dat de Vlaamse Regering als werkgever van de huishoudhulp kan optreden. Neen, de Vlaamse Regering financiert het hele systeem. Graag een beetje eerlijkheid, dus.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Net omdat de Vlaamse Regering 1,2 miljard euro investeert in de huishoudhulpen, collega's, is het zaak dat de 51 miljoen euro die de regering bijkomend investeert, en waarvoor we proficiat hebben gezegd, afhankelijk wordt gemaakt van de goedkeuring van zowel de werkgevers als de werknemers. Want nu is het gewoon een blanco cheque. Zeven op de tien mensen zeggen dat ze zich niet veilig voelen op hun werk. En ze krijgen daar nul euro en nul centiemen extra voor. En dat is oneerlijk.

Mijn aanbod is er dus, nogmaals, een van evenwicht. Vergoed de werkgevers terecht voor de veiligheidsinvesteringen, maar zorg er ook voor dat de mensen die het risico nemen om bij oude mensen te gaan poetsen en bij tweeverdieners het werk te gaan doen, ook hun rechtmatige deel van de koek krijgen en daar dus ook financieel voor beloond worden. Ze zullen u dankbaar zijn. En op de Vlaamse investering van 1,2 miljard euro is het heus maar een peulschil. Minister, probeer dit alsnog te regelen.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de slagkracht van PMV

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De maatregelen die we moeten nemen om de verspreiding van het coronavirus in te dijken, hebben een enorme impact op onze economie. Veel ondernemingen zijn nog gesloten of waren gesloten, of hebben een omzetsdaling gezien.

De Vlaamse Regering en dit parlement hebben dan ook een aantal maatregelen genomen en beslist om niet bij de pakken te blijven zitten en te zorgen voor een ondersteuningspakket dat ervoor zorgt dat de liquiditeit en solvabiliteit van onze ondernemingen versterkt kan worden. Een pak maatregelen moet er nog komen, zoals het Welvaartsfonds. Vorige week hebben we in de plenaire vergadering het Vriendenaandeel goedgekeurd. De win-winlening loopt al een tijdje. Daarnaast is PMV ook bezig met achtergestelde leningen met een waarborgcapaciteit. Dat zijn belangrijke instrumenten die nodig zijn om de liquiditeit en solvabiliteit van ondernemingen te versterken.

Deze initiatieven, vooral inzake de waarborgcapaciteit bij achtergestelde leningen, vormen voor PMV echter een mogelijk risico. Als het bedrijf dat de achtergestelde lening heeft gekregen, toch failliet zou gaan, dan staat PMV helemaal achteraan in het rijtje om eventueel bij de curator te kijken of er nog iets overblijft, wat in de meeste gevallen niet zo zal zijn. Dan is het goed dat men het eigen risico kan indekken door te herverzekeren bij een grotere entiteit. Dat is wat er onlangs samen met de Europese Investeringsbank (EIB) werd beslist. Daarmee gaat men eigenlijk een stuk van het risico herverzekeren.

Mijn vraag is de volgende. In welke mate komt dit herverzekeren van het risico ten goede aan de solvabiliteit van de ondernemingen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega Gryffroy, voor de vraag. Ik ben de voorbije twee dagen in Luxemburg geweest, samen met de minister-president. Daar hebben we maandagavond een akkoord getekend met het Europees Investeringsfonds, het EIF. Ik vind dat fantastisch. Daarmee breidt het EIF twee waarborginstrumenten, InnovFin en COSME, uit ten behoeve van onze Vlaamse ondernemingen. Dat is heel goed nieuws, omdat daardoor de Vlaamse investeringsmaatschappij PMV – die ook aanwezig was in Luxemburg – het bedrijfsleven ten bedrage van 195 miljoen euro zal kunnen ondersteunen, namelijk via die coronalening. De eventuele verliezen die we daarop zouden lijden, kunnen we dus bij het EIF recupereren. Dat is voor ons natuurlijk heel interessant, omdat dat aantoont dat het EIF vertrouwen heeft in onze manier van werken en het ook toelaat om wat meer volume te maken. U weet dat PMV met die achtergestelde lening op drie jaar een financiële buffer op middellange termijn heeft gecreëerd om de coroneffecten bij bedrijven wat te temperen. Het versterkt ook een beetje de solvabiliteit van ondernemingen. De maatregelen die we hier genomen hebben, maken ook een verschil voor onze Vlaamse ondernemingen. We hebben ondertussen ook onze coronaleningen uitgebreid tot en met 150.000 euro. Ook de intrestvoet is interessant.

Daarnaast, collega's, hebben we verder gesprekken gehad met het EIF en de EIB. Die zijn niet ten einde. We zoeken ook een manier om ondersteunende waarborgen te krijgen door een participatie in ons Welvaartfonds. Dat is de andere kant van de medaille. Ze zijn zeer geïnteresseerd in ons instrument, om

daar misschien mee in te participeren. We hebben ook afgesproken dat we de komende maanden – want u weet dat Kris Peeters straks onze vertegenwoordiger wordt bij de Europese Investeringsbank – ook andere pistes zullen onderzoeken, waarbij niet het fonds maar de bank mee grote operaties in Vlaanderen kan ondersteunen. De bank zei bijvoorbeeld zelf, op het vlak van infrastructuurwerken, het Oosterweelproject te ondersteunen maar nog heel veel marge te hebben om extra infrastructuurinvesteringen te ondersteunen. Dus we zijn daar een hernieuwde intense samenwerking aan het tegemoet gaan.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dank u, minister, voor het antwoord. Ik denk dat het inderdaad een goed initiatief was om te kijken bij een hogere entiteit, zijnde Europa, om het risico te herverzekeren. Want door het herverzekeren van het risico is er minder risico voor PMV. Maar ik kon uit het persbericht afleiden dat daardoor ook de rentevoet zou kunnen dalen, van 5 naar 3 procent. Dan is natuurlijk de vraag of we dat ook zullen doen voor de reeds afgesloten dossiers. Of geldt dat enkel voor de nieuwe dossiers?

Mijn andere bijkomende vraag luidt: als je dan inderdaad samenwerkt met het EIF, zal dat dan al of niet een vertraging geven voor mogelijke dossiers? Want ik kan best begrijpen dat het Europees Investeringsfonds inzage zal willen hebben in de dossiers vooraleer dat eventueel kan worden goedgekeurd door PMV.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, we zijn het er over eens dat te weinig overheidsinvesteringen de afgelopen decennia hebben gezorgd voor een te zwakke economische groei. En PMV is, zoals collega Gryffroy zei, een belangrijke actor om extra investeringen te stimuleren. Ze maken niet altijd de goede keuzes. We hebben het FNG-debacle gekend. Ze zijn het erover eens dat ze beter moeten monitoren op 'good governance' en 'due diligence'.

Ik heb nog een heel punctuele, cruciale vraag. Ik las dat PMV heeft beslist om Borit, een Vlaams bedrijf dat zich toespitst op waterstoftechnologie en dat deels in handen is van PMV, te verkopen aan een Chinees beursgenoteerd bedrijf. Sta mij toe dat een zeer vreemde strategie te vinden, minister, want zelf voorziet u in de begroting 125 miljoen euro precies om in te zetten op de transitie naar een waterstofgedreven economie.

De voorzitter: Collega Gennez, uw tijd is om.

Caroline Gennez (sp.a): Dus hoe kunnen we in alle eerlijkheid verduurzamen, als de Vlaamse Regering investeert en haar belangrijkste overheidsvehikel het omgekeerde doet?

De voorzitter: Als ik ook even mag? Uw vraag staat morgen op de agenda van de commissie. En u gaat meer dan een halve minuut over tijd. Ik bemoei mij niet met de inhoud, ik heb het over de tijd.

De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Dat is geruststellend, voorzitter.

Collega's, ik ben blij met de vraag over PMV. Het is een bijzonder belangrijk instrument, zowel voor overheidsinvesteringen als voor investeringen van onze Vlaamse kmo's en grote bedrijven, start-ups, scale-ups. Zij hebben een heel instrumentarium ter beschikking.

Ik zie dat er meer dan duizend aanvragen voor de coronalening zijn, minister. Een groot aantal daarvan worden goedgekeurd, maar een deel wordt afgekeurd of is niet ontvankelijk. Op welke manier kunt u die bedrijven verder opvolgen? Want zij hebben op dit moment natuurlijk reële problemen, reële vragen voor ondersteuning. Zij komen niet in aanmerking voor een coronalening, maar op welke manier kunnen we die bedrijven dan verder opvolgen en de nodige steun geven, op maat?

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Het is een heel technische kwestie. Ik zie sommige collega's zich afvragen waarover het hier eigenlijk gaat. Maar het is wel heel belangrijk. Enerzijds omdat het echt wel een grote hulp is voor heel grote bedrijven en anderzijds omdat het een reëel risico is voor onze Vlaamse begroting. Diegenen die altijd kritiek hebben en zich afvragen wat Europa voor ons doet: wel, hier zie je nu een heel concreet voorbeeld. Dit helpt ons echt enorm. Het zorgt ervoor dat het risico voor de Vlaamse begroting verdwijnt en dat heel wat bedrijven kunnen worden geholpen.

Ik heb een concrete vraag, in het verlengde van de vraag van collega Gryffroy. In het verleden werden een aantal dossiers goedgekeurd en andere afgekeurd. Nu veranderen de voorwaarden. Zullen bestaande leningen en waarborgen dan ook kunnen veranderen? Zullen die rentevoeten veranderen? Zal de duurtijd eventueel kunnen worden aangepast, het bedrag? Wat voor dossiers die in het verleden werden geweigerd, wellicht om gegronde redenen? Kunnen, als onze ademruimte hierdoor budgettair wat toeneemt, in heroverweging worden genomen?

Voilà, ik heb één seconde over.

De voorzitter: Goed.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's. Ik stel voor dat ik het bij het antwoord op de basisvraag houd, en dat we niet uitbreiden naar zaken die morgen op de agenda van de commissie staan. Ik vind dat een heel rare manier van werken, collega Gennez. Maar goed. *(Opmerkingen van Caroline Gennez)*

Maar, collega Gennez, de vraag die hier vandaag is gesteld, luidt: wat kunnen EIF en EEB betekenen voor PMV? Ja? En morgen staat de andere vraag geagendeerd in de commissie. Ik vind dit eigenlijk niet kunnen. Je kunt zo heel het gazon afrijden, van alle thema's die in de commissie aan bod komen. Maar goed, u mag dat vragen, maar ik zal antwoorden op de punctuele vragen die werden gesteld bij de basisvraag.

Collega's, de 3 procent gaat over het aanbod van PMV. Zij herverzekeren de leningen die ze hebben en dat betekent inderdaad dat de intrest daalt voor alle kleine leningen tot 150.000 euro. Dat is absoluut het geval.

Collega Bothuyne, er zijn op dit ogenblik 269 dossiers goedgekeurd, voor ongeveer 128 miljoen euro. Er zijn op dit moment wel nog voor zo'n kleine 100 miljoen euro dossiers in behandeling. Er komt dus nog een mooi volume aan.

Wij kunnen alleen maar kmo's steunen die geen onderneming in moeilijkheden zijn, collega's. Er zijn al dossiers die we niet kunnen doen. De grote bedrijven kunnen werken via Gigarant en wat daar wordt aangeboden. Dit is echt een instrument voor de kleinere bedrijven. Wat we nu hebben afgesproken, doet – maar dat weet u, collega Gryffroy – het risico voor het Vlaamse Gewest dalen, omdat zij datgene wat wij doen ook nog eens waarborgen.

Voor mij is dat heel belangrijk, omdat dit het vertrouwen aanstipt van het EIF in de instrumenten die wij aanbieden, want ze zouden dat nooit hebben toegestaan, mochten ze geen vertrouwen hebben in de manier waarop wij met PMV te werk gaan.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dank u, minister, en ook dank om terug te keren naar de basisvraag, want daar ging het inderdaad over. Het gaat er inderdaad niet alleen over dat we nu budgettaire meer ademruimte hebben, maar het gaat vooral over het feit dat het risico voor Vlaanderen, voor het Vlaamse Gewest en voor PMV gedaald is. Wat ik heel goed vind, is dat u eindelijk dat risico, dat daardoor ook een lagere kost met zich meebrengt, vertaalt naar de ondernemingen die bij PMV langskomen voor de achtergestelde leningen. De intrestvoet daalt van 5 procent naar 3 procent.

U hebt nog niet geantwoord op mijn vraag of u dat ook reeds actief zult invoeren voor de dossiers die al afgesloten zijn. Ik zie u ja knikken. Dit zal dus ook retroactief zijn voor de dossiers die zijn afgesloten. Dan vind ik dat wel een heel belangrijk teken van wat Vlaanderen dankzij Europa kan realiseren. Het herverzekeren van het risico zorgt inderdaad voor een betere solvabiliteit van de ondernemingen.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Maaike De Vreese aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het afstemmen van de coronamaatregelen met de buurlanden

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Ik wil eerst en vooral zeggen dat ik heel blij ben dat onze winkels opnieuw open zijn. Winkeliers en burgers hebben getoond dat ze daarin hun verantwoordelijkheid nemen. Er was geen stormloop. Die inspanningen moet men nu nog even volhouden zodat de winkels ook veilig kunnen openblijven en het virus zich niet verder kan verspreiden. Om alles in veilige banen te leiden, kan worden gebruikgemaakt van de eventsector en ook van innovatieve smart-citytoepassingen. Ik denk dat we dat ook moeten aanmoedigen.

Vorige week zagen we dat mensen in het weekend over de grens gingen shoppen. Dat is niet de eerste keer dat dat gebeurt. Mensen gaan al voor tal van andere zaken over de grens: om uit eten te gaan, voor een schoonheidsbehandeling of kappersbeurt. Laat nu dat, minister, een van de redenen zijn waarom onze kappers zaterdag actievoeren. We hebben ook al in andere sectoren gezien, bijvoorbeeld in de evenementensector, dat er na de eerste lockdown in een aantal buurlanden festivals, evenementen en beurzen mogelijk waren. Bij ons was dat niet zo. Onze ondernemers verloren daardoor niet alleen een aantal opdrachten, maar hun concurrentiële positie op de markt werd ook minder sterk. Dat kun je natuurlijk niet in een, twee, drie opnieuw recht trekken. Als de maatregelen in het buitenland verder versoepeld worden en als die tendens niet overal op dezelfde manier wordt gevolgd, dan zullen we zien dat mensen nog altijd de grens oversteken naar landen waar er versoepelingen zijn. Dat zorgt voor een groot onrechtvaardigheidsgevoel bij onze ondernemers en ook voor frustratie en onbegrip bij onze burgers. Daarom is het ook zo belangrijk dat die maatregelen zeer goed worden geduid en uitgelegd aan de hand van rationele argumenten.

Minister, welke rol zult u in het verhaal spelen om de oneerlijke concurrentie door het verschil in maatregelen met onze buurlanden aan te pakken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, mevrouw De Vreese. Ik wil toch onderstrepen dat we hier te maken hebben met een gezondheids crisis. De minister-president heeft hier ook al geantwoord op een aantal vragen over het Overlegcomité en de beslissingen die daar zijn genomen.

Hoe sneller de mensen in contactberoepen hun werk opnieuw mogen doen, hoe blijer ik zal zijn. Het gaat niet alleen over de kappers, die inderdaad zaterdag actie zullen voeren, maar ook over mensen die een nagelstudio hebben. Ik heb schrijnende telefoons gekregen en verhalen gehoord van mensen die zeggen dat ze echt willen werken en weten hoe ze dat veilig kunnen doen. Zodra de toestand het toelaat, moet dit, denk ik, de prioriteit zijn.

U vraagt wat mijn rol is, mevrouw De Vreese. Weet dat ik de voorbije week bij de opening van de niet-essentiële winkels in alle stilte mijn werk heb gedaan, werk dat ook gedaan moest worden. Dat mensen gisteren gedoseerd zijn gaan winkelen en de regels hebben nageleefd, vind ik een ongelooflijk positief ingrediënt om de toekomst rooskleuriger te zien. Als dat een hele stormloop was geweest, dan zouden we vandaag in een heel ander kader spreken.

Dus dit is de grootste bijdrage die we kunnen leveren.

De grenzen met de buurlanden zijn niet gesloten, dat weet u. We hebben dat ook niet gevraagd. We willen dat niet in de ene of de andere richting. Maar het elementaire voor mij is dat ik ook vandaag oproep tot burgerzin, om onze winkels en onze mensen te steunen, om zoveel mogelijk het winkelgedrag in Vlaanderen te doen.

Weet dat, als je over de grens zaken gaat doen die hier niet mogen, je zo misschien ook contacten in de hand werkt die verspreiding kunnen veroorzaken, en dat is ook niet positief. Een kleine beetje geduld zullen we nog moeten hebben. Ik hoop dat de cijfers snel in dalende lijn gaan, zodat er ook perspectief kan worden geboden aan hen die vandaag de kans nog niet hebben om de job waarvoor ze gekozen hebben, uit te oefenen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, u hebt daarin gelijk. Net daarom stel ik ook de vraag, omdat dat inderdaad ook een impact kan hebben op onze gezondheid hier. Economie en gezondheid gaan natuurlijk hand in hand, en niemand is gebaat bij die derde golf, niet de ondernemers, niet de gezondheidssector, niet onze ziekenhuizen. Daarom denk ik dat het nu echt zeer belangrijk is om met een langetermijnvisie, een langetermijnplanning te komen, en ook met een beheerstrategie. Is men daarmee bezig?

Daarbij moet natuurlijk ook rekening worden gehouden met wat er zich in onze buurlanden afspeelt. Mijn vraag is om daar rekening mee te houden. Wat speelt er zich af in onze buurlanden, welke maatregelen worden daar genomen, en heeft dat een impact op het al dan niet stijgen van onze cijfers? Wat zich in de andere landen afspeelt, heeft dus een impact op onze economie, maar ook op onze gezondheid. Want in de andere landen worden niet altijd dezelfde veiligheidsmaatregelen gehanteerd. Als we economische verliezen lijden en ook de virologische strijd verliezen, hebben we natuurlijk niets gewonnen.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, ik sluit mij graag aan bij de vraag van collega De Vreese. Jullie hebben uiteraard allebei gelijk dat het zowel een gezondheids- als een economisch verhaal is. Het telt allebei.

Wat mij wel opviel, is dat er de afgelopen weken meerdere burgemeesters waren van steden en gemeenten langs de Belgische grens die vroegen om daar alsjeblieft mee op te letten, omdat men zo ook die gemeenten zelf in de problemen brengt. Er is een overrompeling van mensen vanuit België. En ondertussen heb je hier verschillende zaken die aan de alarmbel trekken omdat ze klanten verliezen.

Ik vraag mij af of er op dit moment effectief overleg is vanuit het Vlaamse niveau binnen de Benelux. Zijn er Europese richtlijnen of hulplijnen die we kunnen inroepen om ervoor te zorgen dat dat gecoördineerd gebeurt? Want op dit moment zie ik dat niet gebeuren, en als ik het goed voorheb, hebt u net geantwoord dat we voor een stuk rekenen op het gezond verstand. En dat is belangrijk. Maar het is ook goed om nu al voor een stuk overleg te plegen over de landsgrenzen heen, om ervoor te zorgen dat dat inderdaad gecoördineerd gebeurt de komende maanden. Zo kunnen we die exit zo goed mogelijk voorbereiden.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Collega De Vreese, het verbaast mij toch altijd dat de grootste voorstanders van nationale en regionale autonomie altijd de eerste zijn die kritiek of bedenkingen hebben als gebieden die autonomie effectief gebruiken. Dat frappeert mij altijd.

Collega's, we hebben hier de voorbije weken ook mensen zien staan zwaaien met kaartjes over hoeveel erger het is in andere gebieden. Ik denk dat we allemaal wel inzien hoe ridicuul dat toen was. De enige manier waarop we uit deze crisis komen in heel West-Europa en bij uitbreiding de hele wereld, is door die besmettingsgraad naar beneden te halen. Dat is echt de enige manier. En daar is België op dit moment niet al te slecht in bezig.

Ik heb nog een vraag voor u, minister. Ik heb gezien dat u overleg hebt gehad met uw Nederlandse collega Mona Keijzer. Hebt u bepaalde inzichten gekregen in hoe er effecten zijn bij het versoepelen van maatregelen? En kunnen we daar eventueel iets uit leren voor de toekomst?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Die strenge coronamaatregelen in ons land zorgen er inderdaad voor dat sommige landgenoten hun plezier in het buurland gaan zoeken om daar bijvoorbeeld te gaan kerstshoppen. Ze gaan daarvoor naar Nederland, Frankrijk of Luxemburg. En niet overal is het dragen van een mondkapje verplicht. Dit gedrag is niet alleen weinig solidair met onze eigen Vlaamse zaken of andere verplicht gesloten zaken die het op dit moment heel moeilijk hebben; het verhoogt ook het risico op het opnieuw binnenbrengen van het virus. Er ligt dus een grote verantwoordelijkheid bij de burgemeesters van de grensgemeenten, om dit funshoppen te voorkomen.

Minister, op welke manier zal de Vlaamse Regering de burgemeesters van de grensgemeenten ondersteunen bij het handhaven van de geldende coronamaatregelen?

De voorzitter: Collega Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Ja, zo'n grensburgemeester.

De voorzitter: Van het kleine Kinrooi.

Jo Brouns (CD&V): Goed onthouden, voorzitter, goed zo! Dank u wel!

De voorzitter: En u hebt ook geen bankautomaat meer, heb ik gelezen.

Jo Brouns (CD&V): Voilà, voilà, voilà, voilà, voilà.

De voorzitter: Ik ben van alles op de hoogte.

Jo Brouns (CD&V): Als grensburgemeester kan ik alleen maar bevestigen dat de beslissing van het Overlegcomité van vorige week vrijdag absoluut een heel belangrijke en noodzakelijke beslissing was, die eindelijk aan de grens opnieuw wat rust en controle heeft gebracht. In die zin valt deze beslissing alleen maar toe te juichen. Dat ervaren wij elke dag opnieuw. Maar ik kan tevens ook bevestigen dat de grens – en mensen die tegen de grens wonen, weten dat – vandaag niet als grens wordt ervaren. Wij steken iedere dag die grens over om te gaan werken, om te gaan ontspannen, voor familie. Het is dus inderdaad logisch dat de afstemming, zeker bij een gelijkaardige besmettingsgraad, absoluut noodzakelijk is. We moeten daar de komende tijd, zeker wat deze pandemie betreft, alle energie en tijd in steken.

Collega's, grenscontroles en grenzen afsluiten – we hebben er 35, in een kleine landelijke gemeente –: dat is absoluut niet te doen. We hebben dat geprobeerd in de eerste periode, maar dat bleek bijzonder moeilijk. Dus wat dat betreft: ja, afstemming van het beleid tussen landen waar de pandemie op eenzelfde manier woedt, is heel goed.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): De grenzen sluiten, collega's, zou een heel slecht idee zijn. De enige manier om maximaal mensen aan te moedigen om hier bij ons te shoppen en hun geld te spenderen, is natuurlijk het shoppen zo veilig mogelijk te maken. Daar leveren onze handelaars heel veel inspanningen voor. Dat is alvast een goede zaak. En anderzijds – en dat is dan wel een pan-Europees gegeven – moeten we er zo snel mogelijk voor zorgen dat we allemaal ingeënt zijn, dat de contactopsporing werkt, dat de tracing werkt en dat mensen zich veilig voelen om lokaal te shoppen. Ik denk dat we daar met de Vlaamse Regering een bijzondere verantwoordelijkheid hebben.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Gennez, ik volg de redenering, maar ik begrijp dat er over het vaccin straks nog een actuele vraag op de agenda staat, de laatste van vandaag. (*Opmerkingen*)

U treft het niet vandaag. Ik heb de agenda gelezen, en ook die van morgen.

Collega Brouns, u bent van al wie is tussengekomen diegene die er het meest mee wordt geconfronteerd. Ik was blij met uw tussenkomst. U vraagt: alstublieft, geen grenzen sluiten, maar wel goed overleggen.

Er zijn diverse overleggen. Federaal collega Annelies Verlinden heeft overleg gehad – of het loopt nog – met de buurlanden. Ikzelf had, collega Vande Reyde, vorige week mijn eerste uitgebreide overleg met Mona Keijzer. We hebben het natuurlijk ook gehad over het wederzijdse shoppen. Zij was ongelooflijk gelukkig over het feit dat de niet-essentiële winkels in Vlaanderen opnieuw opengaan. Dat is, zoals collega Brouns zei, natuurlijk de beste manier om ervoor te zorgen dat er weer wat rust in de boïte komt. Maar dan moet wel, zoals collega De Vreese zei, dat gelijke speelveld er zijn voor de contactberoepen. Daar zit nog wat spanning op. We hopen dat mogelijk te maken zodra de veiligheidsomstandigheden het toelaten.

Ik was, zoals ik al zei, met de minister-president in Luxemburg. We hebben daar gepraat met de Luxemburgse eerste man, een zeer sympathieke meneer

trouwens. Hij was ook bezorgd. Hij zei dat er zoveel Vlamingen naar Luxemburg komen. Hij heeft ook met spijt in het hart de restaurants en cafés moeten sluiten omdat de cijfers zeer slecht zijn. Maar het is bijzonder aangenaam om daar te kunnen overleggen en te bekijken hoe we maximaal kunnen coördineren.

Wat zijn de ervaringen die we gehad hebben met het feit dat ondernemingen worden gesloten, ook in het verleden? Wat is het effect op de buurlanden? Het overleg daarover zal zeker intens worden voortgezet.

Collega De Vreese, de langetermijnplanning is er. Er is een beheerstrategie in opbouw. Een aantal punten daaruit zijn al goedgekeurd op het Overlegcomité. De manier waarop de puzzel in elkaar moet worden gestoken, moet nog finaal afgeklopt worden.

Maar die langetermijnplanning is er dus absoluut ook en daar wordt dan ook rekening mee gehouden.

Collega Annouri, u had het vooral over het overleg. Met Luxemburg en Nederland heb ik zelf al overleg gehad en ook de minister-president en de federale collega's doen dat. Ik deel absoluut het aanvoelen dat het goed is dat er maximaal wordt afgestemd maar ik ben ook een groot pleitbezorger van de regionale autonomie, we hebben er ook zo lang voor gestreden. Ik vind het echt belangrijk dat iedereen zijn eigen maatregelen kan nemen, ook op lokaal vlak. Wanneer er specifieke zorgen zijn, kan een stad ook beslissen om wat forser of minder fors op te treden. Een burgemeester die bijvoorbeeld last heeft van ongelooflijk veel volk op de zeedijk zal kiezen voor een pakket andere maatregelen, collega Tommelein, dan een burgemeester die daar geen last van heeft. We moeten die autonomie ook gunnen en dat heeft uiteraard altijd een aantal oversijpelingseffecten die we echter wel kunnen beheersen.

Het belangrijkste voor mij is dat dat het shoppinggedrag van Vlamingen over de grenzen niet leidt tot een resem extra besmettingen want op die manier breng je via je eigen gedrag ook weer andere mensen in gevaar en dat is natuurlijk problematisch.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, dank u voor u antwoord.

Mijnheer Vande Reyde, als het aan mij lag, hadden we een eigen Vlaams overlegcomité dat zijn eigen beleid uitstippelt en eigen maatregelen kan nemen. Maar ook dan zouden we niet op een eiland leven en ook met andere buurlanden en buurregio's moeten spreken.

Minister, ik wil hierop wijzen omdat het volgens mij zeer belangrijk is daar rekening mee te houden bij besprekingen tussen Vlaamse collega's en in het Overlegcomité. Het tempo van vaccineren zal in ieder land anders zijn, alsook de daaraan gekoppelde maatregelen en versoepelingen. In sommige landen zullen bepaalde zaken kunnen plaatsvinden. Zo horen we nu al dat de horeca in Nederland zeer graag wil openen op 17 januari. Als dat niet wordt beslist, zullen zij dat sowieso ook doen. Het zal dan ook van cruciaal belang zijn om de coronamaatregelen die wij nemen te duiden op basis van objectieve en rationele redenen met de nodige empathie. U zult bij de Vlaming niet weggkomen met even een schokeffect op tafel te leggen. Daarvoor wordt onze vrijheid te sterk ingeperkt. Alle regels moeten logisch, duidelijk en rationeel worden uitgelegd. Daarom is het ook belangrijk om de maatregelen die verschillen van onze buurlanden te kunnen duiden.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jo Brouns aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over een duurzame en structurele ondersteuning van gemeenten en van de VVSG in het kader van de lokale aanpak van de toenemende polarisatie

ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het rapport van de VVSG dat duidt op een toename van de 'polarisering' in een meerderheid van de gemeenten

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, uit een recente bevraging van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) die u ongetwijfeld ook hebt gelezen, blijkt dat drie op de vijf gemeenten, dus bijna 60 procent, signalen ontvangt van polarisering, signalen die gaan over diepe tegenstellingen tussen mensen en groepen. Wat mij verontrust en een wake-upcall moet zijn voor ons allemaal is dat die cijfers stijgen. Na twee jaar zien we een stijging van bijna 15 procent. De meest zichtbare vorm van polarisering draait nog altijd rond etnisch-culturele verschillen op basis van nationaliteit. Volgens een op de drie gemeenten zorgt dat nog altijd voor het grootste spanningsveld binnen de gemeente.

Maar er zijn ook nieuwe fenomenen die vanochtend ook aan bod zijn gekomen in de webinar met het Vredesinstituut. Daaruit is gebleken dat er nieuwe onlinefenomenen zijn, onlinepolarisatie. Helaas kennen we allemaal de bitsige twitter-rel.

Minister, u weet dat steden en gemeenten enorme inspanningen doen om al die grote uitdagingen maximaal het hoofd te bieden maar vaak missen zij de capaciteit, de middelen en de expertise om daar goed mee aan de slag te gaan. Belangrijk daarbij is volgens de VVSG de rol van de lokale, integrale veiligheidscellen. Die zijn opgericht om vanuit een multidisciplinaire aanpak te kijken naar die fenomenen. En op dat vlak hebt u samen met minister Demir de juiste initiatieven genomen om daar zoveel mogelijk Vlaamse spelers bij te betrekken en die problematiek meteen bij de wortels aan te pakken. De scholen, de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) en de justitiehuisen spelen daarin een belangrijke rol. Zoveel mogelijk mensen moeten zo vroeg mogelijk, want dat is cruciaal, kunnen ingrijpen wanneer er signalen zijn over radicalisering en polarisering.

Het zal er nu op aankomen de expertise die opgebouwd is bij de lokale besturen, duurzaam te verankeren in de lokale integrale veiligheidscellen.

Minister, hoe zult u dat doen? Hoe zult u die lokale besturen en de VVSG, die daarin een cruciale ondersteunende rol gespeeld heeft en – wat ons betreft – in de toekomst zal spelen, structureel ondersteunen met de steeds diverser wordende problematiek rond polarisatie en radicalisering?

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Uit een rondvraag van de VVSG kwamen zeer verontrustende cijfers naar voren. Het is een zeer interessant rapport, iedereen zou het moeten lezen. 58 procent van de Vlaamse steden en gemeenten zegt dat er signalen zijn van diepgaande tegenstellingen in de maatschappij, terwijl dat amper twee jaar geleden 'nog maar' 33 procent bedroeg. Een razendsnelle stijging dus, en dit zowel in landelijke gemeenten als in onze centrumsteden. Niet minder dan een op de drie gemeenten geeft aan dat het grootste spanningsveld wordt gevormd door etnisch-culturele verschillen. De grootste bezorgdheid van de meeste gemeenten is de zogenaamde islamistische radicalisering met

daartegenover ook de groeiende – en ik citeer – “aanwezigheid van anti-islam- en extreemrechtse groeperingen”. Nog volgens die enquête zijn er veel frustraties bij de mensen die leiden tot haatspraak en vervolgens soms ook tot geweld.

Volgens het rapport wordt die aanpak van haatspraak beschouwd als een van de grootste uitdagingen van de komende jaren. De conclusie van het rapport van de VVSG luidt dat – ik citeer – ‘onze samenleving niet op een goede manier evolueert’. Ik zou zeggen: ‘No shit, Sherlock.’ Dus moet er volgens dat rapport nu ook bij de beleidsmakers een zeker urgentiebesef aanwezig zijn.

Tegelijkertijd blijkt ook dat de Lokale Integrale Veiligheidscellen Radicalisme, Extremisme en Terrorisme niet goed functioneren, omdat ze vaak slechts beperkt blijven tot een louter politieel-bestuurlijk overleg. Ook dat noemt de VVSG – ik citeer – “geen goede evolutie”.

Minister Somers, wat is uw reactie op deze cijfers en conclusies die de toenemende etnisch-culturele spanningen in onze steden en gemeenten en de slechte aanpak daarvan blootleggen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Het rapport van het Vredesinstituut is inderdaad een zeer lezenswaardig document en ligt eigenlijk in de lijn van de bevindingen die ook onze veiligheidsdiensten, onder meer OCAD, ons hebben overgemaakt de voorbije maanden. Wat zijn de belangrijkste conclusies die je mag stellen als je naar het fenomeen radicalisering kijkt in Vlaanderen? Dat is dat de jihadistische dreiging nog altijd de belangrijkste is, maar niet langer de enige. Er is oprukkend extreemrechts extremisme in onze samenleving en ook andere vormen van extremisme komen sterker in beeld. Het zijn niet alleen meer de steden die geconfronteerd worden met extremisme, er zijn ook steeds meer andere gemeenten die geconfronteerd worden met dit zorgwekkend fenomeen. Ten slotte gaat het niet alleen meer over organisaties, maar komen ook steeds meer ‘lone wolves’ in beeld: eenzaten die op eigen initiatief gewelddadige radicale ideeën omarmen.

Vlaanderen is bevoegd voor het preventieve luik van het radicaliseringsbeleid. Samen met collega Demir heb ik enkele maanden geleden al de doelstellingen van een nieuw actieplan voorgelegd aan de Vlaamse Regering, die die ook heeft goedgekeurd. Het is nu zaak om die doelstellingen te vertalen in concrete acties. Dit actieplan bouwt eigenlijk voort op de aanbevelingen die in dit rapport zitten en ook op de aanbevelingen die we van veiligheidsdiensten krijgen. Ik zou drie belangrijke elementen van vernieuwing en verdieping naar voren willen schuiven. Eerst en vooral gaan we de rol van de lokale besturen, die volgens mij centraal staat in de aanpak van extremisme, versterken. Mensen radicaliseren en deraïdicaliseren niet in de Wetstraat, maar in wijken en gemeenten van Vlaanderen. Daar moet het probleem worden aangepakt. Hoe doen we dat?

We vervielfoudigen de middelen voor lokale besturen. We zorgen ervoor dat we de kleine club van besturen die tot nu toe een beroep kon doen op financiële steun, verbreden. Daarvoor is een call gelanceerd die binnen dit en een maand wordt afgerond. We zorgen er ook voor dat, naast de directe ondersteuning van lokale besturen, ook Vlaanderen een ondersteuningsaanbod creëert voor gemeenten op het vlak van expertise. We blijven geloven dat de VVSG voor ons een belangrijke speler is en we blijven structurele ondersteuning aanbieden. Dat is het eerste spoor: lokale besturen.

Het tweede spoor is de LIVC’s versterken. Ik ben het niet eens met de lezing van de heer Van Rooy, die zegt dat uit het rapport blijkt dat de LIVC’s niet goed functioneren. Het rapport zegt heel wat positieve dingen, maar merkt wel op dat

het inderdaad vaak politieel-bestuurlijk is, dat men te weinig de preventiedienst, de jeugdwerkers, de straathoekwerkers en de scholen betreft, en dat er in sommige LIVC's een probleem is om het vol te houden. Wat gaan we daaraan doen? We gaan gedeeld beroepsgeheim installeren. Het is volgens mij een heel belangrijk instrument om van die LIVC's een krachtig orgaan te maken. Wat moet men daar doen? Op basis van concrete casussen alle puzzelstukken bij elkaar leggen en dan oordelen of een repressief-politionele aanpak is aangewezen, of preventief dingen kunnen worden gedaan en hoe men ervoor kan zorgen dat mensen niet verder in de greep van het extremistisch ideeëngoed geraken.

We moeten mensen empoweren. Op sociale media – we weten dat allemaal – komt er heel veel hate speech en fake news. Hoe zorg je ervoor dat mensen sterk genoeg zijn om niet weggevaagd te worden door dat nieuws, niet in de greep te geraken van fake news? Hoe maak je mensen sterk genoeg om zich daartegen te wapenen?

Laatste beschouwing. Ik geloof dat preventief beleid heel belangrijk is: voorkomen is beter dan genezen. Het is heel moeilijk om mensen te deradicaliseren. Voorkomen dat mensen totaal in de greep geraken van het extremistisch ideeëngoed, is de beste manier om onze samenleving te beveiligen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, ik dank u voor uw zeer helder antwoord. Ik onderschrijf dat volledig. U weet dat u in ons een bondgenoot vindt en dat wij dat beleid graag verder met u uitbouwen.

Wat het versterken van de LIVC's betreft, denk ik dat het heel belangrijk is dat we voldoende comfort en veiligheid bieden aan al die nieuwe spelers. Want er zijn toch heel wat vragen bij die mensen. Als zij in casusoverleg moeten gaan bij de politie of de gemeente, gaat het vaak over zware dossiers. Wat mag er worden gezegd? Wat niet? Gedeeld beroepsgeheim is inderdaad een heel belangrijke voorwaarde, maar opleiding en begeleiding, comfort bieden, vertrouwen winnen rond die tafel, is heel belangrijk om te kunnen doen wat ze moeten doen: informatie uitwisselen die noodzakelijk is om te voorkomen dat men gaat polariseren of radicaliseren.

Minister, ik heb een belangrijke bijkomende vraag. U hebt er al naar verwezen. Naast het versterken van de lokale besturen, gaat u vanuit Vlaanderen ook expertise aanbieden. Dat is goed, maar gebruik de bestaande expertise in steden en gemeenten. U kent heel veel voorbeelden rond een zo vroeg mogelijke positieve identiteitsontwikkeling die evidencebased is. Zult u een wetenschappelijke evaluatie maken van al de verschillende initiatieven die er vandaag zijn en die hun deugdelijkheid hebben bewezen? Zult u die als tool aanbieden aan de lokale besturen?

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister Somers, ik heb inderdaad een andere lezing van het rapport dan u. Want wat zien we eigenlijk in onze samenleving? Twee dynamieken. Enerzijds is er de radicalisering van de islam, de islamisering, en anderzijds is er de radicalisering van diegenen die de islamisering willen tegengaan, onder wie ikzelf. Talloze mensen, onder wie ik, voeren deze strijd voor onze vrije, Europese cultuur via parlementaire weg en/of via de pen en op sociale media.

Ook ik maak mij dus zorgen over diegenen die de islamisering willen bestrijden met geweld, een evolutie die helaas een geval is van actie en reactie. Want politici zoals u, minister Somers, en deze regering, blijven de islam importeren,

faciliteren en zelfs subsidiëren. En veertien eeuwen islamisering in Afrika, Azië en Europa hebben ons één ding geleerd: wie islam zaait, zal sharia en jihad en dus radicalisering oogsten, aan beide kanten. Dat is precies de vernietigende dynamiek die deze regering in stand blijft houden.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, gewelddadige radicalisering is natuurlijk iets dat ieder van ons enorm verontrust. We hebben gemerkt met Sharia4Belgium hoe snel dat allemaal uit de hand kan lopen en hoe snel we daar bijna geen grip meer op hebben. Daarom is het goed dat er een actieplan daaromtrent is gekomen. Mevrouw Homans heeft daar heel sterk op inzet, u zult daar sterk op inzetten en minister Demir natuurlijk ook. Ook Vlaanderen moet daar een prioriteit van maken, zowel preventief als curatief. Wij kijken dan ook uit naar het nieuwe actieplan en het LIVC-decreet. Zoals collega Brouns ook heeft gezegd, dat gedeeld beroepsgeheim binnen die LIVC is zeer belangrijk om vrijuit te kunnen spreken in een vertrouwde omgeving, met vertrouwen in elkaar. We zijn dat engagement inderdaad verschuldigd aan onze lokale besturen, die in de eerste lijn daarmee te maken krijgen, maar eigenlijk ook aan alle burgers, want we moeten in hun veiligheid voorzien.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Minister, er zijn mij twee dingen heel duidelijk bijgebleven uit dat rapport die me serieus zorgen baren, namelijk, uiteraard, dat polarisering toeneemt, maar ook dat die qua aard toeneemt. De impact van islamextremisme blijft zeer zorgwekkend, maar lokale besturen worden ook steeds meer geconfronteerd met polarisering en extremisme in extreemrechtse en -linkse hoek, en ook wat klimaat en dierenwelzijn betreft. Het fenomeen van de polarisering wordt dus steeds diverser en complexer. Bovendien, en dat is een tweede vaststelling, is polarisering geen louter grootstedelijk fenomeen meer. We zien dat alle steden en gemeenten daar steeds meer mee worden geconfronteerd. Als we dan merken dat 69 procent van de gemeenten en steden aangeeft op dit moment geen specifiek beleid te voeren tegen polarisering, dan moet dat zeker aanzetten tot actie.

Minister, ik vroeg me dus af of u nog wat meer uitleg kunt geven. Op welke manier wilt u ook in minder verstedelijkte gebieden de aandacht voor en het beleid inzake polarisering mee helpen versterken?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, zoals de collega's al hebben gezegd, slechts 31 procent, minder dan een op de drie, van de gemeenten zegt een specifiek beleid te hebben. De vraag is nu hoe we die andere besturen ook echt kunnen meekrijgen. Ook is de bevraging maar door de helft van de Vlaamse gemeenten ingevuld. Er zijn de lokale veiligheidscellen, die sinds 2018 worden verplicht, maar volgens datzelfde rapport werken die niet op een integrale manier. Hoe zult u dat aanpakken, en zult u bij de gemeenten, ook de kleinere, het belang van die cellen benadrukken?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, u zegt terecht dat het beter is te voorkomen dan te genezen. Dat is ook de grote verantwoordelijkheid van Vlaanderen in dit debat. Het is natuurlijk een hele keten, maar Vlaanderen kan op dat vlak echt wel het verschil maken. 60 procent van de gemeenten geeft aan dat er meer polarisering en radicalisering is dan enkele jaren geleden. Dat moet ons inderdaad toch heel bezorgd maken. Het gaat over veel meer vormen, dat is al

vaak gezegd, maar het gaat ook over veel meer regionale spreiding van de uitdagingen.

Vandaar toch een opvallende vraag. U zei daarnet dat u het budget vervienvoudigt. U maakt inderdaad 2 miljoen euro extra vrij uit het relancefonds om hier een antwoord op te geven, maar als men 2 miljoen euro deelt door driehonderd gemeenten, dan gaat dat, als men dan nog heel flexibel is, over 8000 euro per gemeente om een beleid te voeren wat de veiligheidscellen betreft. Ik ben daar heel bezorgd over, omdat dat dat zeer beperkt is. U houdt altijd een pleidooi voor het belfortprincipe: tegenover extra taken voor lokale besturen moeten er ook middelen staan. Hoe zult u er met die beperkte middelen voor zorgen dat er op het terrein toch een verschil worden gemaakt?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel voor alle vragen. Ik wil eerst een fout in mijn antwoord van daarjuist rechtzetten. Ik wil me daar ook voor verontschuldigen. De call moet nog worden geplaatst. Ik had daarjuist gezegd dat die werd geplaatst. Die komt er echter aan.

Mijnheer Van Rooy, ik neem akte van uw uitspraak dat u aan het radicaliseren bent. Voor mij is dat geen verbazend nieuws. Ik kan daar alleen maar akte van nemen. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Als u dat wilt, dan ben ik ook bereid om u door te geven aan het LIVC van Antwerpen, om misschien met u een project op te zetten. Dat is echter misschien een bewijs dat deradicaliseren niet altijd lukt. Sommige mensen zijn al zo vergevorderd dat het niet altijd lukt, maar goed.

Ik ga naar de kern van de zaak: ik denk dat het belangrijkste instrument dat we hebben, die lokale integrale veiligheidscellen zijn, omdat lokale kennis en know-how over concrete mensen en organisaties op die plek samengebracht worden. Politiediensten, preventiediensten, jeugddiensten en de burgemeester zitten daar samen en leggen daar signalen op tafel. Daar worden geen abstract-ideologische discussies gevoerd; dat gaat over Jan, Pier of Pol, of Mohammed, of Rashid. Men bespreekt daar de casus en moet in staat zijn om alle puzzelstukjes op tafel te leggen en zo een goede foto te maken van het probleem.

Ik heb het zelf meegemaakt als burgemeester. In 2017 stonden op een zeker moment tientallen mensen op die lijst. Door gesprekken daarover bleek dat dat aantal te reduceren was. Sommigen moesten heel intensief worden opgevolgd. Sommigen vormden een potentieel gevaar en behoorden dus tot het takenpakket van de veiligheidsdiensten. Maar bij anderen kon men het typische proces van radicalisering, waarbij ze langzaam in een fuik van isolement worden geduwd om dan gerekruteerd te worden in naam van extremistische ideeën, doorbreken. Bij het begin van een radicaliseringsproces is er nog zoiets als een cognitieve opening, zoals psychologen dat noemen: een bereidheid om te luisteren naar alternatieven. Dan moet je mensen inbrengen die die persoon als gezagsfiguren beschouwt en moet je die persoon weer proberen in te bedden in de samenleving. Dat lukt heel vaak met veel mensen, maar niet altijd. Het omgekeerde, iemand deradicaliseren, is veel moeilijker en veel kostelijker.

Wat is nu het probleem aan tafel? Mensen zijn gebonden door een beroepsgeheim en kunnen de puzzelstukken soms niet op tafel leggen, waardoor je een zeer abstract gesprek krijgt, of een gesprek dat bestaat uit non-verbale communicatie: men mag niets zeggen, maar laat toch iets blijken. Heel veel jeugdwerkers en mensen uit de preventiesector willen op zo'n moment graag meewerken, omdat ze verantwoordelijkheidszin hebben, maar hebben daar het kader niet voor. Er was twijfel of het al dan niet kon. Wel, wij creëren dat kader nu wel.

En uiteraard moeten we van jeugdwerkers geen politieagenten maken en moeten we hen niet als dusdanig instrumentaliseren, maar die mensen zijn wel bereid om mee te werken aan zulke situaties, vanuit hun ervaringen, connecties en informatie. Hoe fijnmaziger we dat kunnen doen, des te sterker het wordt.

In een samenleving waar er veel cohesie is, waar er vertrouwen is in het lokale bestuur, waar lokale besturen de verantwoordelijk op zich nemen om zich op te werpen als vertegenwoordiger van de hele gemeenschap, daar krijg je nog veel meer informatie. In een gepolariseerd lokaal bestuur dat de confrontatie opzoekt, is dat veel moeilijker, want dan voelen mensen zich uitgesloten. Mensen die zich burger voelen in een samenleving, gaan die samenleving veel minder gemakkelijk aanvallen, want het is hún samenleving. Dat is het onderdeel van een bredere strategie die lokaal heel succesvol is geweest, die radicalisering heeft kunnen stoppen.

En uiteraard zijn er internationale krachten die die polarisatie gebruiken om er politiek gewin uit te halen en mensen steeds verder tegen elkaar op te hitsen. Dat los je niet alleen met een LIVC op – dat is een veel breder maatschappelijke uitdaging –, maar de LIVC is daarin wel centraal. Voor mij is het gedeelde beroepsgeheim dus eerder een tegemoetkoming aan onze preventiewerkers dan een probleem voor onze preventiewerkers. Dat is een eerste element.

Uiteraard zal niet elke gemeente op eenzelfde niveau moeten werken rond radicalisering. Een van de problemen waar de VVSG op wijst, is een begrijpelijk probleem: 'We moeten een LIVD opstarten, maar in onze gemeente zijn er geen mensen die geradicaliseerd zijn, jihadistisch noch rechts-extremistisch. Toch moeten we regelmatig samenkomen, maar waarvoor dan?' Niet elk bestuur heeft dezelfde ondersteuning nodig. Wat wij dus gaan doen, is een call lanceren om vooral die gemeentebesturen die daadwerkelijk geconfronteerd worden met concrete gevallen, extra te ondersteunen. En daarnaast komt er een generieke ondersteuning vanuit Vlaanderen en de VVSG om al die andere gemeentebesturen te ondersteunen die occasioneel problemen hebben of het gevoel hebben een probleem te hebben. Het is dus niet zo dat we het geld gaan uitspreiden over heel Vlaanderen. Nee, we gaan het concentreren daar waar de problemen het grootst zijn. En als er in de toekomst nog meer moet gebeuren, dan zullen we dat doen, maar een vervijfvoudiging van het budget gewoon wegzetten als kruimels, daar ben ik het niet mee eens, daar protesteer ik tegen. Ten slotte gaan we ook een handleiding maken voor die lokale besturen, met 'best practices' en concrete richtlijnen om zo effectief mogelijk zo'n LIVC op te zetten.

Ik denk dat dat een aanpak is die coherent en stevig is en inzet op de juiste punten. Als we gewelddadige radicalisering willen stoppen, dan zal het door de lokale besturen en de politie- en preventiediensten moeten gebeuren.

Dus ik denk dat dat een aanpak is die coherent is, die stevig is en die op het juiste punt inzet. Als we gewelddadige radicalisering willen stoppen, dan zal het door lokale besturen samen met politiediensten en met preventiediensten moeten gebeuren. En ik zie de rol van Vlaanderen daarin als een ondersteunende rol, voortbouwend op het goede beleid dat ook mijn voorganger ook al ter zake op het terrein heeft neergezet.

De voorzitter: Dat was een mooie afsluiter.

De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Dank u wel, minister, voor al die goede intenties. We kijken er samen met u naar uit. Ik kan twee elementen wel bevestigen. Enerzijds zijn er inderdaad ook kleine landelijke gemeenten die wel degelijk met die fenomenen worden geconfronteerd en die dat niet aankunnen. Die zoeken samenwerking. Er

zijn vandaag heel wat mooie samenwerkingsverbanden. Je ontmoet elkaar bijvoorbeeld in de schoot van een politicollege en dan maak je afspraken en dan kom je tot samenwerkingsverbanden. Ik hoop dat die ook gesteund worden, die besturen die ervoor kiezen om dat samen aan te pakken in plaats van alleen. Dat is een LIVC ingebed in een groter geheel. Dat is belangrijk om te onthouden, minister, bij de ondersteuning ervan.

Wat de uitbreiding van de LIVC's met die Vlaamse partners, de scholen, betreft, geef ik een recent voorbeeld, weliswaar van tijdens de lockdown. In Genk was een 14-jarige jongen ontvoerd, en pas na twee weken wist de school dat. Als je met elkaar rond de tafel gaat en informatie deelt, dan kun je dat soort zaken vermijden. Die vroegdetectie in de schoot van de LIVC's is cruciaal. Ik zou zeggen, minister: ik nodig u inderdaad verder uit om in het Vlaamse actieplan die nieuwe uitdagingen zoals ze geschetst zijn door het Vlaams Vredesinstituut, aan te pakken, omdat polarisering en radicalisering onze samenleving ondermijnen en dat moeten we te allen tijde blijven bestrijden.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister Somers, ambtsgenoten, de politieke correctheid blijft hier heersen, want de beste preventie tegen radicalisering is natuurlijk het sluiten van onze grenzen. De helaas overleden filosoof Etienne Vermeersch heeft gezegd: "Homogeniteit van een bevolking is belangrijk" en "Het is gevaarlijk om grote bevolkingsgroepen met een andere cultuur op te nemen." Dat heeft Etienne Vermeersch gezegd, niet ik. Toch is dat exact wat de regeringen in dit land blijven doen. Jihadexpert Montasser AlDe'emeh heeft gezegd dat hij vreest dat "we in Europa een potentiële burgeroorlog importeren". En ook veiligheidsdiensten, zoals die in Frankrijk, hebben al gewaarschuwd voor een burgeroorlog tussen moslims en extreemrechts. En dat moeten we natuurlijk koste wat het kost voorkomen.

Minister Somers, met uw beleid bent u echter de Neville Chamberlain van de Vlaamse politiek. Met uw appeasementbeleid stuurt u aan op een burgeroorlog waarvan de kiemen zijn te lezen in dit rapport. Lees het, u zult zien: de kiemen van een burgeroorlog staan hierin, en zeg dus straks niet dat u niet gewaarschuwd was.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Bart Tommelein aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de verplichte pensioenleeftijd voor statutaire Vlaamse ambtenaren

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Collega's, minister, elk van ons heeft maandag afscheid genomen van een monument van de VRT op televisie, Martine Tanghe. Er was heel wat te doen om dat verplichte afscheid. Statutaire ambtenaren zouden verplicht zijn om op 65-jarige leeftijd met pensioen te gaan. Arbeidseconoom Stijn Baert schreef al dat het niet langer van deze tijd is om toptalenten en andere mensen verplicht met pensioen te sturen. Uit het artikel van deze ochtend in Het Laatste Nieuws blijkt dat niet helemaal te kloppen. Statutaire ambtenaren zijn op heel veel vlakken beter af dan contractuelen: ze zijn vast benoemd en hebben betere arbeids- en loonvoorwaarden. Maar het blijft voor statutaire ambtenaren heel wat moeilijker om aan het werk te blijven nu hun 65e dan voor hun contractuele evenknieën. Contractuele ambtenaren hoeven niets te doen als ze na hun 65e nog willen blijven werken, hun contract loopt gewoon voort. Voor statutaire ambtenaren ligt dat wat anders. Zij moeten jaarlijks uitstel vragen.

Wie wil blijven werken, moet dat kunnen en het liefst nog op een eenvoudige manier. Vandaar mijn vraag aan u, minister, bent u bereid om dat aan te passen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Tommelein. Naar aanleiding van het pensioen van Martine Tanghe is er inderdaad in de media een maatschappelijk debat ontstaan over het pensioen. Onder andere professor Baert heeft gezegd: wie wil werken, zou moeten kunnen werken. Ik ben het daar eigenlijk 100 procent mee eens. Voor alle duidelijkheid: in principe kunnen ambtenaren langer blijven werken dan 65 jaar, alleen is de manier waarop ze dat kunnen, verschillend voor onze 30.000 Vlaamse ambtenaren.

Contractuelen blijven aan de slag, tenzij de werkgever of werknemer zelf het contract wil stopzetten, terwijl statutairen – 70 procent van onze ambtenaren – automatisch op pensioen worden gesteld. Zij moeten dan beleefd vragen of ze toch mogen voortwerken. Die vraag moeten ze dan jaar na jaar opnieuw stellen.

Ik wil dat hervormen. Ik wil mensen niet afremmen om te blijven werken, maar veeleer stimuleren. Ik denk dat mensen die dat willen doen na hun 65 jaar vaak heel gemotiveerde mensen zijn, mensen met heel veel ervaring en heel veel knowhow. Vanzelfsprekend is dat op basis van vrijwilligheid.

Voor mij past die hervorming ook in een bredere hervorming waarbij we naar één ambtelijk statuut willen gaan. Vandaag hebben de ene ambtenaren, die exact hetzelfde werk doen een contractueel statuut, en zijn de andere vastbenoemd. Dit zijn vijf werven: de afschaffing van de vaste benoeming, het harmoniseren van de loopbaan, van de pensioenen, van de ziekteverzekering en van de uitstroom.

Ik wil een beter contractueel statuut voor onze ambtenaren, maar een gelijk statuut. Dat is waar we vanaf januari aan gaan werken met de bedoeling tegen eind 2021 klaar te zijn met die hervorming om te komen tot een eengemaakt statuut voor onze ambtenaren, waarbij we een beter, maar een gelijk statuut hebben voor iedereen. Dan zal die regeling daar ook een onderdeel van zijn.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, ik ben blij te horen dat u zult zorgen voor een versoepeling voor 70 procent van onze ambtenaren. Ik hoor de vakbonden wel zeggen dat ouder personeel plaats moet ruimen voor jongeren. Ik ga akkoord dat jongeren kansen mogen en moeten krijgen, maar ik hoop dat u ervoor kunt zorgen dat kennis ook niet verloren gaat en dat die kan worden doorgegeven aan de jongere generaties, ook na hun 65e.

Ik blijf erbij: wie wil werken, moet kunnen blijven werken en dat op een eenvoudige manier. Het is een goede zaak dat dit past in een bredere hervorming. Ik wil vragen om het debat daarover aan te gaan met de vakbonden zodat wij als overheid een moderne, maar ook aantrekkelijke werkgever kunnen blijven.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, het is terecht dat we dit debat voeren. U zult in ons een medestander vinden als het gaat over mensen die langer willen werken aan de slag te houden en die kans te geven. Ik hoor verhalen van mensen die aan hun pensioenleeftijd zijn gekomen en zich graag nog verder willen engageren ten aanzien van hun werkgever, in dit geval de Vlaamse overheid.

Ik hoor ook verhalen van mensen, deze ochtend nog op de radio, die noodgedwongen moeten voortwerken omdat ze anders financieel niet rondkomen. Het is voor onze fractie heel duidelijk dat dit geen armoedebeleid mag zijn. We kunnen ons als samenleving niet permitteren om dit een soort antwoord te laten zijn op: kom je niet rond, werk dan maar voort.

Het geldt ook voor mensen die op hun pensioenleeftijd het gevoel hebben dat het wel goed is geweest, dat ze hun verantwoordelijkheid hebben genomen en hun rol hebben gespeeld en dat dan ook willen afronden.

Daarom vragen wij hier genuanceerd naar te kijken, aan een kader te werken dat dit mogelijk maakt voor zij die dat om positieve redenen willen, maar dat ook niet als een soort instrument voor andere en minder wenselijke aspecten ontstaat.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, wie langer wil werken dan de pensioenleeftijd, moet dat op een gemakkelijke manier kunnen. Ook wij delen dat standpunt. Als u daarrond initiatieven neemt, dan zult u daar onze steun in vinden.

Mensen van 65 en meer zijn vaak heel actieve mensen en ook heel geëngageerd om nog te blijven werken. Ze hebben ook een schat aan deskundigheid en ervaring, en die moeten ze ook kunnen delen en doorgeven aan de jongere generatie.

Vanzelfsprekend moet het werk dat ze doen ook werkbaar kunnen zijn en blijven. Ik verwijs dan ook graag naar mogelijkheden om deeltijds te kunnen werken. Zult u ook initiatieven nemen voor meer flexibiliteit om ambtenaren die langer willen werken, die mogelijkheden te geven?

De voorzitter: De heer De Meester heeft het woord.

Tom De Meester (PVDA): Minister, er is natuurlijk helemaal niks op tegen dat mensen na hun 65 jaar blijven werken. U zegt dat dit ook nu al perfect mogelijk is en dat die mensen bovendien zeer gemotiveerd zijn. Dan lijkt de huidige regeling waarbij mensen dat jaar na jaar aanvragen me toch niet zo overdreven. Waarom moet die regeling dan veranderen?

Er blijft toch ook het recht om op 65 jaar van je welverdiende rust te genieten, zonder dat je daarvoor geculpabiliseerd wordt? Bovendien heb ik een klein beetje de indruk dat u het verhaal van Martine Tanghe gebruikt als alibi om uw verhaal te ondersteunen dat u de rechten van vastbenoemde ambtenaren gaat afbreken. Want u zegt dat u voor een beter statuut gaat zorgen voor contractuelen, maar eigenlijk insinueert u ook dat er een slechter statuut komt voor vastbenoemde ambtenaren, voor 70 procent van onze ambtenaren. Als dat de bedoeling is, zult u in de PVDA alleszins geen medestander vinden.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, wie wil werken, moet kunnen werken, uiteraard. Maar u gaf terecht aan dat dat op basis van vrijwilligheid moet gebeuren. Het mag inderdaad geen discussie worden om de sociale rechten en het werkbaar werk van onze Vlaamse ambtenaren af te bouwen.

Ik zou dan vooral een oproep willen doen om ook te kijken naar bijvoorbeeld het recht op loopbaanonderbreking. Als we willen dat ook ambtenaren meester zijn van hun carrière en hun loopbaan, dan is het belangrijk dat zij ook in loopbaanonderbreking kunnen gaan, zonder dat er een specifiek motief als zorg of zo aan verbonden moet zijn. Dat heeft men afgeschaft. Ik denk dat het wenselijk is, als

men mensen wil aanmoedigen om langer dan 60 te werken, en zij die dat absoluut willen, die niet kunnen stoppen, ook langer dan 65, dat die loopbaan werkbaar is. En dan moet de Vlaamse overheid uitblinken als een goede werkgever, die flexibiliteit op maat van de werknemers garandeert.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): De volgende president van Amerika is 78, als ik me niet vergis. De huidige is er 74. En wij leven in een cultuur waar we mensen, zodra ze 65 zijn, gewoon afschrijven op onze arbeidsmarkt. Het feit dat er in dit halfroond nog mensen zitten die vinden dat het normaal is dat iemand op zijn 65e als statutair ambtenaar elk jaar moet aanvragen of hij nog mag blijven werken, kan er bij mij echt niet in. We zouden die mensen verdorie jaar na jaar, dag na dag moeten bedanken en feliciteren omdat ze nog voor onze Vlaamse Gemeenschap willen werken. Ik vraag me echt af wie al die oude structuren allemaal heeft uitgevonden en uitgedokterd. Ik denk dat we echt afscheid moeten nemen van die syndicalistische gedochten uit het verleden, en dankbaar moeten zijn en met een heel positieve blik naar werken moeten kijken, zeker wanneer het gaat over mensen die na hun 65e nog willen blijven werken.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u, collega's. Ik moet zeggen dat ik de voorbije uren zelf ook wat verbaasd ben geweest over een aantal reacties. Er was een reactie van een dame van de christelijke vakbond in de krant, die eigenlijk zegt: 'We mogen het de mensen toch niet te gemakkelijk maken. We hebben dat toch niet zo graag dat ze langer werken.' Ik vind dat onwaarschijnlijk betuttelend. Het gaat hier over de keuzevrijheid van mensen, mensen die zelf aanbieden dat ze langer aan de slag willen zijn, dat ze langer willen bijdragen, dat ze langer willen zorgen dat er welvaart wordt gecreëerd, voor zichzelf en voor de samenleving. En die mensen mag het niet te gemakkelijk gemaakt worden. Voor mij is dat een totaal verouderde en paternalistische kijk op de mensen in onze samenleving.

Ik heb zelfs opnieuw het verhaal gehoord dat die mensen die langer werken, het werk zouden afpakken van jonge mensen, het oude, belegen verhaal van de jaren 80, lang verdedigd door sommigen, waardoor in de jaren 80 en 90 mensen in het onderwijs op 52-jarige leeftijd met pensioen gingen. En nu hebben we leraars te kort, omdat die plaats moesten maken voor een jonge generatie. Ik vind dat een totaal achterhaalde benadering.

Evident moeten we werk maken van een goed statuut voor onze ambtenaren. Dat gaan we ook doen. Maar vasthouden aan de vaste benoeming als het nec plus ultra? Voor mij is dat een systeem van het verleden. We moeten resoluut kiezen voor een modern statuut, waarbij we inderdaad het contractuele aspect, dat vandaag de dag eigenlijk een reststatuut is gebleven, omdat de filosofie was dat men iedereen vast ging benoemen, openbreken. We moeten zorgen voor een sterker contractueel statuut, met meer mogelijkheden voor onze ambtenaren. Maar dat moet een eenheidsstatuut worden, waar ambtenaren op de werkvloer op een correcte en eenzelfde manier worden behandeld.

Het hr-beleid heeft de voorbije jaren al heel wat stappen gezet naar onze oudere werknemers. U mag niet vergeten dat 23 procent van de Vlaamse ambtenaren 55 jaar of ouder is. Meer dan 6000 van de 29.000 zullen de volgende 10 jaar 65 jaar worden. We moeten daar nog verdere stappen zetten. Ik vind dat ook belangrijk dat er werkbaar werk wordt gecreëerd, zeker voor mensen die aan de slag willen blijven. Dat wil ik zeker met een open geest bekijken.

Maar laten we dit principe toch echt omarmen en mensen die willen bijdragen aan onze samenleving, waar we alleen maar respect voor kunnen hebben, deze

kans geven. Laten we toch niet een systeem in leven houden – dat sommigen blijkbaar nog altijd goed vinden – waarbij mensen elk jaar beleefd moeten komen vragen of ze alstublieft nog wat verder mogen werken. Dat is een systeem dat we radicaal overboord moeten gooien. We moeten radicaal voor de andere weg kiezen en applaus geven aan die mensen die na 65 jaar nog altijd de handen uit de mouwen willen steken omdat ze daar voldoening van hebben en levensvreugde uit halen, die willen bijdragen aan de samenleving en nog een of twee jaar langer willen blijven functioneren. Chapeau voor die mensen. Maak het mogelijk! (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Dank u, minister. Ik kan alleen maar toejuichen dat wie zelf wil werken, inderdaad moet kunnen blijven werken. Sommige mensen beseffen niet dat er een evolutie is in onze bevolkingspiramide. In de jaren 80, toen wij op de arbeidsmarkt kwamen, minister, moesten een half miljoen werklozen onder de 25 jaar op een job wachten. Dat is natuurlijk een totaal andere situatie dan de situatie vandaag. Dat toen op bepaalde momenten aan mensen gevraagd werd om iets vroeger op te stappen om jongeren aan de slag te krijgen, was in die tijdsgeest normaal. Maar vandaag, 2020, is de tijdsgeest totaal anders. Het is inderdaad zo dat alle initiatieven die mensen langer kunnen laten werken als ze daar zelf zin in hebben, absoluut noodzakelijk zijn.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aanpak van leerachterstand

ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de leerachterstand bij leerlingen wegens de coronacrisis

ACTUELE VRAAG van Tom De Meester aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verontrustende resultaten van de bevraging van het Gemeenschapsonderwijs (GO!)

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, we hebben hier de afgelopen weken en maanden al meerdere malen over gesproken, in de commissie en de plenaire vergadering. Uit een interne bevraging van het GO! blijkt dat er bij de helft van de leerlingen sprake is van een leerachterstand. In het gewone basisonderwijs schatten leerkrachten die achterstand bij bijna een op de vier leerlingen groot tot zeer groot in. In het secundair onderwijs zou het om een op de vijf gaan. In het buitengewoon onderwijs wordt zelfs gesproken van twee op de drie leerlingen die een grote tot zeer grote achterstand zouden hebben volgens de leerkrachten. In het secundair buitengewoon onderwijs zou het gaan om een op de vier.

Het mag niet verbazen, het is een wederkerend gegeven: ook hier stelt het GO! vast dat de onderwijskloof tussen sociaal sterkere en sociaal zwakkere leerlingen toeneemt. Dat is bijzonder verontrustend. De bevraging via Teacher Tapp leert ons dat leerkrachten er tussen oktober en nu zeker niet optimistischer op geworden zijn. 62 procent van de leerkrachten bevestigt dat corona een impact heeft op de leerresultaten van de leerlingen.

Wij steunen u in de acties die u al ondernomen hebt inzake de ondersteuning en ook het feit dat u de zomerscholen structureel wilt verankeren. Maar de dagelijkse klaspraktijk leert ons dat er meer nodig zal zijn. Als leerkrachten pessimistischer worden, dan is het aan ons om vanuit de politiek te bekijken hoe er een versnelling hoger geschakeld kan worden. Minister, hoe wilt u op die hoge noden een antwoord geven?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Corona weegt bijzonder zwaar op veel mensen. Dat geldt zeker ook voor leerlingen, op mentaal vlak. We hebben vandaag nog op de radio gehoord dat heel veel kinderen en jongeren echt afzien tijdens deze crisis. Het geldt ook op het vlak van hun leerprestaties. We hebben voor de zomer, dankzij de interdiocesane proeven van Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV), al signalen gekregen dat leerlingen een serieuze leerachterstand aan het oplopen waren tot wel zes maanden. Maar dat wordt nu dus bevestigd door die bevraging van het GO! bij 350 scholen. De heer De Gucht heeft de cijfers al gegeven. In het basisonderwijs schatten leerkrachten dat er bij 1 op de 4 een grote tot zeer grote achterstand is. In het buitengewoon basisonderwijs hebben 2 op de 3 een zeer grote leerachterstand. Dat kan ons natuurlijk alleen maar zeer grote zorgen baren. De tweede golf dreigt opnieuw voor een leerachterstand te zorgen, terwijl de achterstand van de eerste golf vaak nog niet ingehaald is.

Leerkrachten doen bovenmenselijke inspanningen om die bij te benen, maar ze staan voor een gigantische uitdaging. Leerlingen zijn gewoon verschillend, hebben diverse noden. Sommige leerlingen kunnen meer worden geholpen door hun ouders, andere minder. Sommige leerlingen hebben het moeilijk thuis, hebben het moeilijk met zichzelf, hebben faalangst. Dat staat ook allemaal te lezen in dat onderzoek.

Eén ding staat vast: we mogen niet aanvaarden dat leerlingen de prijs betalen voor deze crisis en dat zij ook op langere termijn hun schoolcarrière en hun toekomst gehypothekeerd zien door corona. Minister, daarom heb ik een vraag die even simpel is als duidelijk: welke bijkomende maatregelen zult u nemen om die leerachterstand tijdens de lesuren bij te benen?

De voorzitter: De heer De Meester heeft het woord.

Tom De Meester (PVDA): Minister, de helft van alle leerlingen heeft leerachterstand door de coronacrisis. Mijn eigen kinderen hebben het nu al lastig met de examens, en zij hebben het goed. Wat moet dat niet zijn voor kinderen uit kwetsbare gezinnen die ook afstandsonderwijs moeten volgen, maar geen laptop hebben, geen of slecht internet hebben, op een veel te klein appartement wonen en de muren oplopen door de stress van Smartschool?

Er was al veel sociale ongelijkheid in ons onderwijs, en die wordt door de coronacrisis alleen maar groter. Het is niet de PVDA die dat zegt, maar het Gemeenschapsonderwijs. De onderwijskloof tussen rijk en arm vergroot. En wat hoor ik dan? Dat er scholen zijn die zeggen: 'We zullen in januari eens goed schiften. Leerlingen die niet goed kunnen volgen door een sociale situatie, sturen we naar een lagere richting. Probleem opgelost.' Niets van. Wij moeten ervoor zorgen dat iedereen mee is. Voor ons moet elke leerling tellen.

En onze leerkrachten doen natuurlijk keihard hun best. Maar de vraag is, minister: als de helft van alle kinderen leerachterstand heeft opgelopen, wat zult u doen, welke bijkomende maatregelen zult u nemen om dat structureel aan te pakken en op te lossen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wel, de bevindingen van het Gemeenschapsonderwijs sluiten aan bij onderzoeken uit zowel binnenland als buitenland. Ik refereer dan enkel nog aan de studie van de Universiteit van Oxford, die maar liefst 350.000 Nederlandse leerlingen heeft opgevolgd. Daarbij werd ook leerachterstand vastgesteld ten gevolge van de sluiting van scholen. 350.000 leerlingen!

We hebben in dit parlement en ook in de commissie Onderwijs regelmatig de discussie gevoerd rond 'better safe than sorry', waarbij voor sommigen 'safe' stond gefocust op de virologische veiligheid, terwijl anderen veel meer uitgingen van de pedagogische vrijheid. Ook de discussie over de verhouding tussen afstandsonderwijs en contactonderwijs hebben we hier regelmatig gevoerd. Het is toch wel de bevinding dat het beste onderwijs nog altijd dat contactonderwijs is, dat het beste onderwijs nog altijd wordt gegeven door gedreven leerkrachten, in de klas. Men moet er zich rekenschap van geven dat, wanneer men bijvoorbeeld naar een systeem van week om week afstandsonderwijs gaat, de week van de klas de goede week is en de week waarin men thuiszit, de donkere week is. Want dan worden kinderen en jongeren niet alleen afgesloten van hun klas, men vergeet dat zij dan ook worden afgesloten van hun sociaal-culturele activiteiten, van jeugdverenigingen, van hun sportverenigingen. Dat is dus de donkere week. En daarom zal ik altijd een pleidooi blijven houden voor het maximaal openhouden van de scholen.

Wanneer een viroloog als de heer Van Gucht, die ik uitermate waardeer en apprecieer, net als zovele virologen, zegt dat de scholen in afstandsonderwijs zullen moeten blijven tot het einde van het schooljaar, dan kan ik mij daar niet in vinden. Een weegschaal heeft altijd twee kanten: je hebt de virologische aspecten, maar je hebt ook de pedagogische aspecten, de kosten die ontstaan wat betreft het onderwijs, de onderwijskwaliteit en het welbevinden van onze jongeren. Dat is een weegschaal, het heeft twee kanten.

En ja, we willen maximaal inzetten op het bestrijden van die leerachterstand. We hebben een batterij aan maatregelen, voor de korte én voor de lange termijn. Voor de korte termijn hebben we de pedagogische begeleidingsdiensten laten focussen op hun kerntaken. We hebben hun extra middelen gegeven, maar wel met de boodschap: focus op de kerntaken, met de ondersteuning van de scholen in functie van de pedagogische opdracht. Hetzelfde hebben we gedaan met de onderwijsinspectie .

Drie: we hanteren de vaste regel dat de kwetsbare leerlingen te allen tijden opgevangen moeten worden. Het maakt niet uit in welke code we zitten of wat het pandemieniveau is. Die leerlingen moeten altijd in de scholen kunnen worden opgevangen. Altijd.

Vier: we hebben een pedagogische reserve aangelegd waarbij een vijftigtal organisaties vrijwilligers en gepensioneerde leerkrachten aanbieden die ten dienste staan van het onderwijs.

Vijf: we zijn met buddytrajecten gestart waarbij meer dan duizend studenten in opleiding naar de scholen gaan en voor de rechtstreekse ondersteuning en rechtstreekse opvolging van specifieke leerlingen met een leerachterstand zorgen.

Zes: we hebben zomerscholen opgericht en we zullen die ook structureel verankeren. Nog belangrijker is dat we daarnaast 'bijscholen' hebben. We hebben ervoor gezorgd dat er projecten worden ondersteund waar leerlingen in het weekend, in de kerstvakantie en in de krokusvakantie na de lesuren terechtkunnen. We ondersteunen projecten die ervoor zorgen dat leerlingen na de schooluren individueel echt worden bijgeschoold en bijgespijkerd.

Dat is wat er op de korte en lange termijn gebeurt. Wat de lange termijn betreft, hebben we de scholen ook diets gemaakt dat men ook tijdens de lessen individuele leertrajecten kan organiseren. Wat wil dat zeggen? Ze kunnen leerlingen vrijstellen voor bepaalde onderdelen en die vrijgekomen lestijd kan men invullen met het bijspijkeren van kennis in domeinen waar de leerling een achterstand heeft opgelopen. Daarnaast komt ook ons Vlaams relanceplan eraan. Daarin zullen we in de eerste plaats focussen op de meest kwetsbare leerlingen, maar we zullen ook zorgen voor een betere uitwisseling van de praktijken. Dat doen we net om die leerachterstand aan te pakken en het pedagogische leiderschap van de directies te versterken.

We voeren nu het heftige debat over de eindtermen. Dat is toch ook wel de kern van de boodschap: onze onderwijskwaliteit staat onder druk. We moeten daar maximaal bezorgd over zijn, ook over die leerachterstand. Dat wil dus ook zeggen dat we naar boven moeten kijken en de lat hoger moeten leggen. We moeten daarin resoluut zijn. Ja, er is zoiets als pedagogische vrijheid, maar er is ook zoiets als onze verdomde plicht om betere onderwijskwaliteit af te leveren. Daarover gaat die discussie, maar ook over het toetsen ervan. Uiteindelijk moeten we er Vlaanderenbreed voor zorgen dat we het leerniveau in elke school kunnen toetsen.

Tot slot: al deze maatregelen moeten ervoor zorgen dat we zowel op korte als op lange termijn de leerachterstand wegwerken en de onderwijskwaliteit omhoogtrekken.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Het is juist dat het beste onderwijs in de klas wordt gegeven en dat is om verschillende redenen zo. Je hebt leerachterstand, je hebt de grotere ongelijkheid, terwijl onderwijs net het middel is om die ongelijkheid uit de wereld te helpen, en je hebt ook de penibele thuissituatie. We vergeten dat soms wel eens, maar we hebben in deze plenaire vergadering ook al verwezen naar de penibele thuissituaties die aan de hand van de cijfers van Child Focus werden geschetst. Dat mag niet geminimaliseerd worden.

U hebt een uitgesproken mening over de verlenging van het schooljaar. U hebt dat nog niet naar voren gebracht, maar ik heb toch de indruk dat u daar niet negatief of terughoudend tegenover staat. Ik begrijp uit uw tussenkomst dat u niet echt positief staat tegenover een verlenging van het afstandsonderwijs. Trekt u nog andere conclusies uit het overleg van deze week met de virologen?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, ik hoor het u ook graag zeggen: het beste onderwijs gebeurt door gedreven leerkrachten in de klas. Daar ben ik het 100 procent mee eens. U neemt zeker een aantal maatregelen met focus op kwetsbare leerlingen waar ik mij in kan vinden: een versterking van de pedagogische begeleidingsdiensten en de inspectie. Dat is zeer goed.

Maar ik kan mij toch niet van de indruk ontdoen dat u nogal zwaar de nadruk legt, ook in de relanceplannen, op het feit dat die remediëring inderdaad moet gebeuren in vakantie- en weekendscholen. In de zomer valt daar iets voor te zeggen, dat is acht weken lang. Maar in de andere vakanties vind ik dat een heel andere zaak. Ten eerste ga je leerkrachten moeten vinden, want uit de evaluatie van die zomerscholen bleek ook dat dat toch niet altijd even evident was. Bovendien vind ik dat kinderen ook gewoon recht moeten hebben op vakantie af en toe.

Mijn grootste bezorgdheid is bovendien dat je met die zomer- en andere scholen niet alle leerlingen bereikt, ondanks hun succes. En ik vind dat alle leerlingen

recht hebben op goed onderwijs en goede remediëring. Ik wil u toch nog eens waarschuwen om niet al uw pijlen te richten op dat extra-curriculaire remediëren, maar op de klasvloer.

Wat gaat u doen? En gaat u een deel van die middelen niet inzetten om leerkrachten in de klas te versterken?

De voorzitter: De heer De Meester heeft het woord.

Tom De Meester (PVDA): Ik heb drie puntjes. Ten eerste zal het maximaal openen van de scholen natuurlijk niet volstaan, minister. De schade is aan-gericht. Het gaat erover hoe we die achterstand inhalen. Daar gaat het over.

Twee: het structureel verankeren van de zomerscholen en een uitbreiding naar krokusvakantie en andere vakanties, dat is inderdaad ook geen oplossing. Kinderen hebben recht op vakantie. En precies die kwetsbare kinderen moet je niet buiten de schooluren gaan belasten, want dan ga je het probleem niet oplossen. Daarmee ga je enkel die mentale belasting groter maken.

Drie: de beste oplossing ligt er inderdaad in om die kinderen met leerachterstand extra te ondersteunen op school. Ik begrijp dat u een aantal maatregelen en initiatieven hebt genomen, maar die volstaan niet. Als een op de twee kinderen een achterstand heeft opgelopen, moet daar een versnelling hoger worden geschakeld.

Wij hebben zelf contacten op het terrein die zeggen dat dit absoluut niet volstaat. We moeten dringend hoger schakelen. Minister, als wij met onze eigen jongeren-organisatie zelf honderden leerkrachten moeten inschakelen om een op een kwetsbare kinderen te helpen, is dat toch een signaal vanop het terrein dat de nood zeer hoog is.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, bedankt voor uw antwoord. Bij het Gemeenschapsonderwijs heeft men een bevraging gedaan van de leerkrachten naar een inschatting. Leerkrachten kunnen dat vrij goed inschatten. In het Katholiek Onderwijs heeft men echt een toetsing gedaan van de leerlingen, en die laten analyseren door KU Leuven. Maar de slotsom is inderdaad hetzelfde: we zien een leerachterstand van toch bijna een half jaar.

Ik wil hier toch nog eens duidelijk zeggen, voor de collega's die hier pleiten voor langere vakanties en scholen dicht doen, dat dit daar het gevolg van is. En ik hoop dat zij in de toekomst toch twee keer nadenken voor ze daarvoor pleiten. Maar ik heb op Twitter al verhalen gelezen om de scholen terug te sluiten met de krokusvakantie.

Minister, ik wil in elk geval vragen hoe we scholen toch kunnen stimuleren om zich maximaal op hun kerntaak te focussen, en daar effectief keuzes te maken. De vraag daarbij is of zij, als zij keuzes maken om bepaalde dingen niet te doen, potentieel blootstaan aan negatieve kritiek vanuit de inspectie. Ik dank u.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, wij vinden als Vlaams Belang ook dat de beste manier om leerachterstand te vermijden is om de scholen, en liefst ook de hogescholen en universiteiten, weer voltijds open te laten gaan. En ook het huidige deeltijdse afstandsonderwijs zal weer voor extra achterstand zorgen, zowel algemeen als voor bepaalde kansengroepen.

We zouden er dan ook uitdrukkelijk voor willen waarschuwen dat men hier na de kersvakantie mee zou doorgaan. We hopen dus dat minister-president Jambon in geen geval zal instemmen met een verlenging van de huidige toestand. U was er zelf niet gelukkig mee dat de Federale Regering dit heeft opgelegd, en wij hopen dat de Vlaamse Regering zich geen twee keer zal laten rollen.

Stel dat de cijfers half december in Vlaanderen veel beter zijn dan in Wallonië, wat trouwens nu al het geval is, dan is het toch maar logisch dat er bij ons een versoepeling zou komen die juist zou zorgen voor minder leerachterstand? Collega's, onder het voorwendsel van eenheid van commando mag men het Vlaamse verworven zelfbestuur niet onderuithalen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, het door u opgesomde pakket maatregelen is goed, meer nog, het is noodzakelijk. Maar ook voor ons blijft het cruciaal dat het versterken van de leerlingen om de leerachterstand weg te werken op de school en in de klas gebeurt. De scholen moeten daartoe maximaal ondersteund worden.

Ik ben akkoord met de focus op de kwetsbaarste gezinnen, en ook is het goed dat u de pedagogische begeleidingsdiensten daartoe verder wilt versterken. We zijn er erg voor beducht – en we vangen dat op, we zien en horen en lezen dat – dat de heroriëntatie van leerlingen rond deze periode wel eens te snel zou kunnen gaan. Dat men leerlingen die de richting heel graag doen, die de competenties en de vaardigheden hebben, maar die door corona wat zijn achterop geraakt, te snel zou heroriënteren. Daarvoor moeten we beducht zijn.

Dus ja, we moeten maximaal de scholen ondersteunen om de remediëring tijdens de schooltijd in de klas te kunnen doen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Naast leerachterstand was er ook sprake van problemen met het psychisch welbevinden en met onzekerheid. Die zaken werken op elkaar in en versterken elkaar, en dat is dubbel problematisch. Nu, dat is geen nieuwe problematiek. In de Coronacommissie hebben verschillende sprekers daarop gewezen, onder andere professor Van Damme van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft dat aangehaald.

Minister, het is een moeilijk probleem. U beseft dat wel. Maar het is niet zo dat alles opgelost is door de scholen open te houden. U bent begonnen met dat te zeggen, maar het is natuurlijk veel ingewikkelder dan dat. Corona heeft geen nieuw probleem gecreëerd. Ik hoop en denk dat u dat wel beseft. Diezelfde professor Van Damme heeft er vaak op gewezen dat bestaande ongelijkheden in het onderwijs heel hardnekkig zijn. Als er dan wat misloopt, grijpt die problematiek heel hard om zich heen. Mijn vraag is dus aan u: bent u bereid om deze crisis aan te grijpen om gelijke onderwijskansen op een structurele manier meer in te bedden in ons onderwijs?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Collega De Gucht, u vraagt hoe we nu verder gaan op de korte termijn. We hebben deze week in ons onderwijsoverleg besloten dat we de maatregelen zoals ze nu gelden minstens tot het jaareinde voortzetten. Eenvoudigweg vanuit de vaststelling dat het onderwijsveld wel wat nood heeft aan stabiliteit. Deze maand is trouwens ook een atypische maand, anders georganiseerd als het dan specifiek gaat over de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. We moeten nu toelaten dat het onderwijsveld zich bezighoudt met

de goede en correcte organisatie van examens. Ik dring erop aan dat er geëvalueerd en geëxamineerd wordt. En dat men dat in alle rust en kalmte kan doen, dat men zo goed mogelijk de examenmomenten kan spreiden. Ik stel tot mijn vreugde vast dat dat vandaag goed gebeurt en dat dat goed loopt.

Als het gaat over de lange termijn, en als ik de virologen nu al hoor pleiten voor de verlenging van het afstandsonderwijs tot het einde van het schooljaar, dan zeg ik toch: neen. Een weegschaal heeft twee kanten. Je hebt de virologische aspecten, maar ook de pedagogische. Het welzijn en de onderwijskwaliteit wegen ook. Vanaf het moment dat we de scholen terug veilig volledig kunnen openen, zal ik daarvoor opteren. Ik hoop dat dit dan breed door het onderwijsveld zal gedragen zijn. Dat is de optie die we moeten nemen.

Hier wordt gezegd dat het waar is dat de onderwijskwaliteit en het inhalen van leerachterstand niet alleen over het openen van de scholen gaan. Maar het is er wel een belangrijke voorwaarde voor, als het gaat over onderwijskwaliteit en over het welbevinden van jongeren. Men kan niet enerzijds waarschuwen voor leerachterstand en in dezelfde zin pleiten voor het verlengen van de schoolvakanties. Men moet toch een beetje consequent zijn. 'Le beurre et l'argent du beurre': dat gaat niet samen. We moeten keuzes maken.

We hebben een batterij aan maatregelen om op korte termijn en op lange termijn de leerachterstand aan te pakken. Ik heb de kortetermijnmaatregelen opgesomd. Ik sta open voor elke suggestie, die ik niet heb gehoord, om wat de lange termijn betreft de leerachterstand aan te pakken in het kader van ons relanceplan. Ik denk dat we met z'n allen, over alle grenzen van oppositie en meerderheid en van de partijen heen, dezelfde bekommernis hebben omtrent de onderwijskwaliteit en de leerachterstand. Met concrete en haalbare suggesties willen we echt samen aan de slag gaan.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is een grote verantwoordelijkheid die u als minister hebt en het is een grote verantwoordelijkheid die wij als parlement hebben omdat wij vooral door deze coronacrisis worden geconfronteerd met die nog grotere uitdagingen die onderwijs met zich meebrengt op het vlak van ongelijkheid, en met die leerachterstand. We moeten onze leerlingen klaarmaken voor een toekomst waarin zij Vlaanderen, België en Europa sterker maken. Als we niet opletten, zullen we inderdaad een bijzonder groot verlies hebben. Ik kijk uit naar verdere ontwikkelingen en hoop dat we samen aan de kar kunnen trekken.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, wat we nodig hebben, zowel op kortere als op langere termijn, en wat leerkrachten ook duidelijk vragen, is extra ondersteuning in de klas, zijn extra handen op de vloer, zodat zij hun job kunnen doen en leerlingen, zeker de meest kwetsbare, op maat kunnen begeleiden om die leerachterstand bij te benen, vooral tijdens de lesuren en niet daarbuiten. Mijn oproep aan u is dan ook om die extra middelen, die 90 miljoen euro uit het relancebeleid daar in te zetten in plaats van alle heil te verwachten van zomer-, weekend- en andere scholen. Ik denk echt dat dat de verkeerde keuze is en hoop dat u daar nog bijstuurt

De voorzitter: De heer De Meester heeft het woord.

Tom De Meester (PVDA): Minister, een aantal suggesties voor de toekomst. Zoals we in de zorg hebben gezorgd voor meer handen aan het bed, moeten we in de klassen ook zorgen voor meer handen aan het bord om de leerkrachten te

ondersteunen en meer kwetsbare kinderen de kans te geven om één op één te worden begeleid.

En dan ook een paar suggesties voor het afstandsonderwijs, want die donkere weken waarover u het hebt, zullen er nog even blijven. De afschaffing van het afstandsonderwijs is niet voor morgen. Op dat vlak zijn twee zaken zeer belangrijk. Ten eerste moeten alle leerlingen een laptop en deftig internet hebben, zodat zij deftig kunnen werken. Ten tweede moeten we zorgen voor studiezalen waar kinderen die thuis niet de kans hebben om op hun gemak te werken, toch kunnen werken. Er zijn zoveel zalen die nu leegstaan. Waarom maken we van het Sportpaleis geen leerpaleis? En zo zijn er nog wel zalen en locaties te vinden waar kinderen die thuis niet kunnen werken, terecht kunnen in een collectieve omgeving waar sociale controle is en waar ze tenminste rustig afstandsonderwijs kunnen volgen.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de klimaatdoelen voor Europa en de houding van Vlaanderen

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Collega's, ik heb een vraag over de grootste uitdaging van deze tijd, en dat is de klimaatverandering waarbij op elk niveau wordt gewerkt aan een versterkt klimaatbeleid.

De Europese Unie gaat voor een klimaatneutrale Europese Unie tegen 2050 en de Vlaamse Regering sluit zich bij die ambitie aan, dat staat in het regeerakkoord. Maar de weg daarnaartoe is natuurlijk nog heel lang. Er ligt een voorstel van de Europese Commissie voor om de doelstelling voor 2030 alvast te verhogen naar min 55 procent. Dat is niet evident, dat is een grote uitdaging, ook voor een regio als Vlaanderen, die dichtbevolkt is en veel industrie en economische activiteit kent. Maar vandaag krijgen we hulp uit Antwerpen in de vorm van een bijzonder ambitieus klimaatplan dat een reductie beoogt van 55 procent van de CO₂-uitstoot in Antwerpen tegen 2030. Dat actieplan moet er volgens de burgemeester voor zorgen dat Antwerpen en de Antwerpenaren welvarender worden en de gezondheid en economie stimuleren. Een actieplan en doelstelling die dus niets anders dan goeds brengen.

Bovendien koppelt Antwerpen dat op een slimme manier aan economie door te voorzien in heel wat investeringen, voor een bedrag van 6,2 miljard euro, om de doelstelling te halen. Een goed klimaatbeleid is ook een sterk economisch beleid, collega's.

Vandaar dat we uiteraard de link maken naar uw beleid, minister. Ook u staat nu voor de vraag op welke manier we ervoor kunnen zorgen dat die weg naar een klimaatneutraal Europa ook in Vlaanderen bewandeld kan worden en op welke manier Antwerpen hieraan kan bijdragen. Dat is de vraag die ik u graag stel vandaag.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: De uitdaging is inderdaad groot, niet alleen inzake CO₂, maar ook inzake milieu. Ook dat laatste wil ik onderstrepen in dit huis. Ook in milieu gaan we enorme stappen vooruit moeten zetten. Als het gaat over de waterkwaliteit die achteruit gegaan is in Vlaanderen, is er heel wat werk voor de boeg.

Dat Antwerpen zijn klimaatdoelstelling wat ambitieuzer gemaakt heeft en opgetrokken naar 55 procent, verbaast mij eerlijk gezegd niet. Ik denk dat dat niet

meer dan normaal is: een stad die dichtbevolkt is en waar het openbaar vervoer een grote rol speelt. Men wil daar enorm inzetten op het potentieel dat daar is van warmtenetten, collectieve renovaties van appartementen, restwarmte enzovoort. Het is niet meer dan normaal dat Antwerpen dat doet, dat is logisch. Wat daar niet in zit – dat wil ik ook onderstrepen – zijn de energie-intensieve bedrijven: de haven zit bijvoorbeeld niet mee in dit klimaatplan. En Antwerpen heeft natuurlijk ook geen landbouw. Dat is een ander gegeven dan het plan van Vlaanderen.

Wat de Europese doelstelling betreft, is er volgende week een Europese Raad, zoals u weet. Die wil dat naar 55 procent brengen. De premier zal ons land daar vertegenwoordigen. Bij dat dossier gaat het vooral over welke lidstaat wat gaat doen, wat de impact op de regio's is. Dat zijn allemaal zaken waar wij vanuit Vlaanderen nog heel wat vragen over hebben, vragen die ook niet beantwoord zijn tot op heden. Ik ga nog niet vooruitlopen in welke richting we moeten gaan. De gesprekken lopen. Ook binnen België lopen de gesprekken. Vrijdag zullen we het daar binnen de regering over hebben, over welk standpunt Vlaanderen daarover inneemt. Maar voor mij is het essentieel dat we haalbare doelstellingen hebben, want de afgelopen vijftien jaar hebben we maar een reductie gehad van 3 procent. Ik geloof heel sterk dat we die 35 procent zullen halen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): In dezen durf ik te geloven dat wat goed is voor Antwerpen, ook goed is voor Vlaanderen. Ik ben blij dat men in Antwerpen voor de weg vooruit kiest, dat men kiest voor een ambitieuze doelstelling, maar daar ook een actieplan aan koppelt met heel concrete engagementen, met een investeringsplan daaraan gekoppeld. Ik verwacht uiteraard van u hetzelfde.

Die doelstelling die men in Antwerpen gesteld heeft, is inderdaad niet zomaar gekozen. Die is gestoeld op een plan dat uitgewerkt is, een ambitieus plan. Wij hebben ook een aantal plannen op Vlaams niveau. Als ik het Antwerpse daarnaast leg, stel ik vast dat men in Antwerpen een stuk sneller wil gaan dan wat wij tot op vandaag in Vlaanderen hebben gedaan. Ik noem maar één voorbeeld: vorige week hebt u het zonneplan voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Daar voorziet u een verdubbeling van de capaciteit van zonne-energie tegen 2030. In Antwerpen gaat men maal zes. De capaciteit van zonne-energie in Antwerpen gaat maal zes, minister. Kunnen we dus onze eigen ambities inzake hernieuwbare energie spiegelen aan die van Antwerpen en onze ambities voor Vlaanderen optrekken?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp-a): Als het goed is, mag het gezegd worden, zelfs als het vanuit Antwerpen komt. Ik kan dat alleen maar toejuichen, omdat niet alleen de ambities hoog liggen in Antwerpen, maar ook een aantal maatregelen mij als muziek in de oren klinken, onder andere het feit dat men doet wat wij hier in Vlaanderen al een jaar lang bepleiten, namelijk aan Fluvius vragen om te investeren in het renoveren van woningen, om dat op grote schaal te kunnen doen in plaats van te wachten tot mensen premies gebruiken die ze toch nooit gaan gebruiken. Dus ook daar kan ik alleen maar proficiat zeggen aan het stadsbestuur van Antwerpen, het zal wel de invloed zijn van socialisten.

Antwerpen is niet de enige stad die inzake klimaatbeleid veel sneller, veel duidelijker, veel ambitieuzer en veel daadkrachtiger is dan de Vlaamse Regering.

Minister, ik zou u willen oproepen om eens een inventaris te maken van al die stadsbesturen die veel sneller en veel duidelijker gaan dan u en om u te vragen om met uw Vlaamse Regering niet alleen maar de regering van een paar energie-intensieve vervuilende bedrijven te zijn, maar ook de regering te zijn van al die

besturen en van al die Vlamingen die een ambitieus klimaatbeleid hoog in het vaandel dragen en van u meer verwachten dan een remmende factor te zijn op al wat de andere besturen blijikbaar wel willen doen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De boutade van 'Wat Antwerpen kan, kan Vlaanderen ook' is niet de vraag die we ons moeten stellen. De vraag die we ons moeten stellen, is wat Antwerpen in het geheel is. Antwerpen is 5 tot 6 procent in het geheel. We moeten inderdaad blij zijn dat steden als Antwerpen het voorbeeld op lokaal vlak willen geven, binnen hun bevoegdheid. En er zijn nog 300 andere steden en gemeenten. En ik zou zeggen: "Steden en gemeenten, kijk wat Antwerpen doet." Het is een bottom-up approach. Wat lokaal gebeurt, kan daar ook worden aangepakt.

En dan gaan we, naast de steden en de gemeenten, kijken naar andere sectoren. De landbouwsector is verantwoordelijk voor 16,5 procent van de uitstoot. Moesten ze even goed doen als de stad Antwerpen, dan zouden we al een heel stukje dichterbij de ideale wereld zijn. Wat doen we met de transportsector?

Mijn vraag is niet of we in Vlaanderen Antwerpen moeten kopiëren – ik zou zeggen: hopelijk niet –, maar we moeten stimuleren wat zij doen en wat in andere steden en gemeenten ook kan gebeuren en dat faciliteren.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ook wij omarmen de plannen van Antwerpen als het over klimaat gaat. Minister, ik vind het een beetje gemakkelijk dat u zegt dat Antwerpen het makkelijk heeft om die doelstellingen te halen. U hebt het niet helemaal zo gezegd, maar wel dat ze het makkelijker hebben. Ik denk dat ieder deel van Vlaanderen zijn ding moet doen en zijn bijdrage moet leveren.

We moeten stoppen met een aantal dingen te doen waarvan we weten dat ze heel slecht zijn voor het klimaat en voor het milieu en voor de waterhuishouding en voor zoveel dingen meer. Ik denk dat u wel weet waarover ik het heb zoals bijvoorbeeld de aangroei van de megastallen in Vlaanderen. Het is een gigantisch probleem. Ik zeg niet dat men vandaag moet stoppen, maar het zijn dingen die men in Vlaanderen niet meer mag doen. En zo zijn er nog dingen.

Er zijn ook dingen die we wel meer moeten doen: beter openbaar vervoer, betere ruimtelijke ordening. We kunnen ook meer ambitie tonen, onze ambities naast die van Antwerpen leggen. We hangen nu aan de staart van de klimaatambities in Europa. We kunnen zo eens kijken of we niet een paar trappen hoger kunnen eindigen over een paar jaar.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, toen ik zelf nog op de stoel zat waar u nu zit, heb ik gezegd dat het met de steden en gemeenten zou zijn of niet. Dat meen ik nog altijd. Als de lokale besturen meewerken aan het klimaatverhaal, zullen wij die doelstellingen makkelijker behalen. Vandaar dat ik er geen partijpolitiek verhaal van wil maken, want als de grootste stad van Vlaanderen zulke plannen neerlegt, dan stemt mij dit hoopvol. Ik kan alleen maar hopen dat al die andere steden en gemeenten in Vlaanderen volgen. Mijnheer Tobback, het zal dan niet alleen een verhaal zijn onder impuls van de socialisten, maar ook onder impuls van liberalen, van christendemocraten, van Groenen in sommige gemeenten. Als we samen de zaken aanpakken, zullen we er geraken. We moeten dus een draagvlak creëren en met anderen samenwerken, met de andere gewesten, maar ook met buitenlandse regio's die vlakbij ons liggen.

De voorzitter: Bedoelt u dat Antwerpen een buitenlandse regio is? Neen toch? (*Gelach*)

Bart Tommelein (Open Vld): Neen, ik bedoel Noordrijn-Westfalen en zo. U bedoelt de Vrijstaat Antwerpen?

De voorzitter: Grapje.

De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Er is hier een enorme eensgezindheid, een zogenaamde groene golf die dit Vlaams Parlement overspoelt en die ook Antwerpen overspoelt. Het is duidelijk dat de partij Groen het Antwerps stadsbestuur heeft gekaapt dat de groene agenda volledig uitvoert. 'Groen' tussen aanhalingstekens, want het mag natuurlijk duidelijk zijn - en ik ben blij dat minister Demir erop heeft gewezen - hoe belangrijk het milieu is. De plannen die nu in Antwerpen voorliggen, zijn misschien wel goed voor het terugdringen van CO₂, maar slecht voor het milieu. Al die windmolens en zonnepanelen zijn een gigantische belasting op ons milieu. Het staat niet in verhouding tot de weinige energie die daarmee wordt opgewekt. Bovendien lees ik in het plan, dat overigens over twee weken wordt voorgesteld en dat wij serieus zullen bekritisieren, dat het autoverkeer nog maar de helft van de verplaatsingen zal mogen vertegenwoordigen. Dat is utopische waanzin en dat zullen wij zeker bestrijden.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Voorzitter, wij zitten hier natuurlijk niet in de gemeenteraad van Antwerpen. Ik zou willen onderstrepen dat het plan van Antwerpen inderdaad goed is voor 6 procent van de Vlaamse CO₂-uitstoot. Dat is dus maar een fractie. Uiteraard rekent men daar ook op heel wat middelen vanuit Vlaanderen. Vlaanderen is ambitieus, bijvoorbeeld als het gaat over renovatie. In het kader van de relance wordt daar bijna 1 miljard euro voor uitgetrokken. Collega Tobback, u verwijst naar het systeem van Fluvius. Ik heb in het plan van Antwerpen gelezen dat men dat gaat onderzoeken, dat men dat vooral gaat bekijken. Nu, ik heb dat ook onderzocht en ben te weten gekomen dat dat toch niet zo'n goed idee is, omdat iemand dat uiteindelijk moet betalen en dat ook wel terecht komt in die energiefactuur. Ik zou dus echt wel goed oppassen met dat systeem, en letten op wat men daar gaat doen.

Collega Tommelein, ik ben het er absoluut mee eens als het gaat over wat stadsbesturen doen. Die helpen bij onze doelstellingen. Ik vind het ook goed dat heel wat lokale besturen daarmee bezig zijn. Vanuit Vlaanderen ondersteunen we enorm veel, ook financieel, maar ook met hulp, via coaches enzovoort. Denk maar aan het expertisenetwerk dat ik ook heb geïnstalleerd en waarin mensen zitten met knowhow die die lokale besturen zullen ondersteunen. Collega Somers is ook samen met ons lokale klimaatplannen aan het opstellen, om ook op dat vlak die lokale besturen te ondersteunen.

Collega Bothuyne, u verwees naar de zonne-energie. Antwerpen zal dat verzesvoudigen. Ik wil dat allemaal bekijken, maar dan moeten we misschien ook eens overwegen om met de subsidies aan fossiele wkk te stoppen. Terwijl er vandaag de dag warmtepompen bestaan, restwarmte enzovoort, subsidiëren we die fossiele wkk, wat ik eigenlijk eerlijk gezegd waanzin vind.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, ik heb nog nooit N-VA-collega's zo het belang van Antwerpen weten minimaliseren als vandaag.

De voorzitter: Ik heb het anders gehoord.

Robrecht Bothuynne (CD&V): Terwijl ik Antwerpen net een bijzonder belangrijke stad vind, en die een bijzonder belangrijke rol toedicht, ook als het gaat over het energie- en klimaatbeleid. Ik wil heel graag de burgemeester van Antwerpen citeren. Die zegt dat een ambitieus klimaatplan de Antwerpse regio "welvarender, duurzamer, slimmer en gezonder" maakt. Minister, ik kan het niet veel beter zeggen. Een ambitieus klimaatbeleid is goed voor de gezondheid, goed voor de economie, goed voor het milieu. Laten we daar ook samen werk van maken, ook op Europees niveau, want ook daar zien we dat niet alleen Antwerpen een koploperspositie inneemt, maar dat Europa niet kan achterblijven als China, Japan, Zuid-Korea, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten allemaal het pad richting klimaatneutraliteit kiezen. Dan kan Vlaanderen niet op de rem gaan staan. Minister, om een andere collega van u uit de regering te citeren, namelijk de minister-president: "Plus est en nous."

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Lorin Parys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de prioritering en de distributie van de coronavaccins

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, in het Verenigd Koninkrijk beginnen ze volgende week met vaccineren. In Duitsland bouwen ze nu vaccinatiedorpen. In Vlaanderen zijn we klaar met ons huiswerk, samen met de andere regio's, maar toch geraakt de vaccinstrategie niet afgeklopt. Vanmorgen was er een vergadering gepland van alle ministers van Volksgezondheid, de federale inbegrepen, maar blijkbaar was minister Vandenbroucke weer vergeten zijn federale collega's in te lichten. Minister, hoe moet je anders lezen dat, voor een vergadering die al meer dan een week was gepland, waarbij dat punt deze ochtend op de agenda stond, de federale kern deze avond moet bijeenkomen om te bepalen welk standpunt men deze ochtend zou innemen? Ik vind dergelijke manoeuvres onverkwikkelijk in een gezondheidscrisis. Blijkbaar is het geduld met de professor in het eenzelgänger-zijn federaal duidelijk al op.

Het enige eigenaardige was dan nog dat de premier deze middag dan doodleuk verklaarde dat de vaccinaties beginnen op 5 januari, terwijl daar federaal dus nog over moet worden vergaderd en er nog een strategie moet worden afgeklopt met de regio's. Allemaal bijzonder eigenaardig, en ik vind het onverkwikkelijk om dat soort powerplay tussen liberalen en socialisten federaal te zien, terwijl we in het midden van een gezondheidscrisis zitten.

Mijn eerste vraag, minister, is: is er een vaccinatiestrategie en hoe komt het dat die vandaag niet afgeklopt is?

Mijn tweede bezorgdheid, als ik kijk naar de cijfers, is dat de Federale Regering voorstelt om tegen de zomer 4,2 miljoen mensen ingeënt te hebben. Dat betekent dat we daarna nog 3,5 miljoen mensen moeten inenten in het derde en vierde kwartaal van 2021 om aan onze 70 procent vaccinatiegraad te komen en dat vind ik eerlijk gezegd te traag.

Een derde bezorgdheid, minister, gaat over materiaal. De Federale Regering heeft een bestelling voor naalden en spuitjes geplaatst. Daar zijn grote tekorten van wereldwijd. Op 5 januari zouden er 300.000 naalden en spuitjes aankomen om dus 300.000 mensen in te enten; de tweede lading komt pas op 25 februari aan. De vraag is: heeft Vlaanderen daarop geanticipeerd door zelf een bestelling te plaatsen?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega, we hebben deze morgen inderdaad een interministeriële conferentie gehouden en morgenvroeg om 8 uur houden we opnieuw een interministeriële conferentie. Er is de voorbije weken hard gewerkt aan een vaccinatiestrategie en die houdt een aantal prioriteiten in. De eerste prioriteit zijn het personeel en de bewoners van woonzorgcentra, de zorgprofessionals in de ziekenhuizen en de eerstelijnszorg en ook ander zorgpersoneel in ziekenhuizen en zorgvoorzieningen. De tweede prioriteit zijn de mensen ouder dan 65 jaar. De derde prioriteit zijn de mensen tussen 45 en 65 jaar met onderliggende aandoeningen. Zij moeten het eerste gevaccineerd worden. Als dat gebeurd is, zullen we kijken naar mensen die werken in essentiële sectoren: politie, brandweer en ook het onderwijs. Dat is wat nu op tafel ligt en wat morgen ongetwijfeld geavaleerd wordt. De regio's waren inderdaad klaar om die beslissing vandaag te nemen, maar de federale minister heeft gevraagd om daar nog met zijn federale collega's over te kunnen spreken. Dat zal vanavond gebeuren en ik neem aan dat we deze beslissing morgen kunnen officialiseren. Dat is onze vaccinatiestrategie.

Wanneer wordt die strategie uitgerold? Dat zal voornamelijk afhangen van de bedrijven die de verschillende vaccins leveren, niet van ons, maar van hen. De prioritering zullen we in een tabel gieten en zullen we het tempo van die bedrijven laten volgen. Op dit moment kunnen we rekenen op zo'n 4 miljoen vaccins tegen de zomer, te beginnen met 600.000 in januari. Dat bouwt dan stelselmatig op. Als de bedrijven sneller leveren, kunnen wij ook sneller vaccineren, maar dat hebben wij niet in de hand.

Op uw derde vraag kan ik zeer kort 'ja' op antwoorden. Er is aan het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) gevraagd om in onderliggende materialen, zoals spuiten en naalden, te voorzien, maar ook Vlaanderen heeft bestellingen geplaatst om indien nodig ondersteuning te bieden.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, mijn eerste opvolgingsvraag is of het klopt dat Vlaanderen onderliggend materiaal voor 1 miljoen inentingingen heeft besteld, waarmee dus 500.000 mensen kunnen worden gevaccineerd?

Mijn tweede vraag is waar het onderwijzend personeel in de prioritering aan bod komt.

Ik had ook de vraag waarom niet eerst wordt vastgesteld of iemand al immuun is voor het coronavirus, vooraleer er gevaccineerd wordt.

Mijn laatste vraag, minister, betreft iets waar Interpol vandaag al voor waarschuwt, namelijk vaccincriminaliteit. Dat is waarschijnlijk een nieuw woord, maar er zijn blijkbaar heel wat criminele organisaties die met plannen rondlopen om te infiltreren in de bevoorradingketens van die vaccins om valse vaccins op de markt te brengen. Uiteraard zijn er ook de antivaxers, die best wel wat acties plannen. De vraag is dus of er in voldoende veiligheidsmaatregelen is voorzien om die vaccins in heel dat proces op een veilige en ordentelijke manier tot bij de Vlaming te krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): De minister heeft daar in de commissie uitgebreid op geantwoord wat de prioriteitengroepen betreft. Ik had eigenlijk wel een vraag. Blijkbaar zou er met de stockage niet onmiddellijk een probleem zijn, maar over de verdeling gaat men wel moeten kijken. Daar is de discussie nog altijd een beetje: gaan we naar grote vaccinatiecentra of gaan we toch meer lokaal

werken? Gaat het via huisartsen, thuisverpleegkundigen gaan? Dus daar is eigenlijk wel nog onduidelijkheid. Er gaat een bewustmaking- en informatiecampagne worden opgezet. Als ik hoor dat er vanaf begin januari al zou kunnen worden gevaccineerd, dan rest me toch wel de vraag dat we daar toch op heel korte termijn mee moeten starten.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Inderdaad, we hebben het gisteren niet alleen gehad, minister, over de prioriteiten, maar ook over de vaccinaversie. Ik moet eerlijk bekennen – ik volg daarin collega Parys –: hetgeen deze morgen is gebeurd, wakkert die vaccinaversie alleen maar aan. Ik begrijp ook niet goed... Blijkbaar moet het vaccin op Europees niveau nog goedgekeurd worden eind december. Dan begrijp ik niet dat bijvoorbeeld men in Engeland morgen of een van de komende dagen begint met te vaccineren. Andere landen zijn al bezig met de voorbereiding: magazijnen, vervoer, de inzet van personeel. En wij bengelen weer achteraan het staartje. Ja, we gaan het dan morgen eens regelen in een andere vergadering. Ik vind dat bijzonder storend en ik hoop – ik zie dat collega Anaf er niet is – dat we binnen een maand niet moeten zeggen dat we opnieuw een 'beke' te laat kwamen. Ik heb wel nog een suggestie.

De voorzitter: Heel kort dan, alstublieft.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Om die vaccinaversie weg te nemen: misschien moet Sciensano in de rapportering of in de persconferenties een stand van zaken of een update over het vaccineren geven.

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaike De Rudder (CD&V): Deze middag hebben we inderdaad gehoord dat er vanaf begin januari zou kunnen worden gestart met het vaccineren. Op het terrein moet er nog veel gebeuren om alles rond te krijgen. We zullen enerzijds moeten inzetten op de organisatie, het praktische: hoe gaan we alles organiseren? En we kunnen daar misschien ook wel ondersteuning vragen en krijgen van bepaalde sectoren om ook die praktische zaken te kunnen meenemen. Anderzijds hebben we natuurlijk mensen nodig die zullen inzetten op die vaccins en waarvoor we ook een beroep zullen moeten doen op het zorgpersoneel. Ik denk ook aan apothekers die zelf het aanbod deden om mee te helpen vaccineren afhankelijk uiteraard van de strategie die zou gekozen worden. Mijn oproep is dan ook, minister, om met een open blik te bekijken wie er allemaal ingeschakeld kan worden voor zowel de organisatie als wat het medische betreft, dus de toediening van het vaccin.

Mijn vraag aan u is: worden dergelijke mogelijkheden ook onderzocht bij het uittekenen van de verdere strategie?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Mijnheer Parys, voor iemand die hier enkele weken geleden nog passioneel het samenwerkingsfederalisme kwam bepleiten, vind ik toch dat u vandaag nogal negatief en vijandig uit de hoek komt ten opzichte van het federale niveau. Ik zie vooral positieve punten. Dankzij een sterk Europa hebben we sowieso voldoende vaccins voor iedereen. Gaan we ook snel kunnen starten? Ik hoor er ook eensgezindheid over dat gezondheidswerkers en de mensen voor wie ze moeten zorgen, sowieso de hoogste prioriteiten moeten krijgen.

Maar u weet net zo goed als ik dat het niet zo gemakkelijk is om die puzzel te leggen voor het hele land, dat dat inderdaad ook afhangt van de bedrijven en van de kleine lettertjes bij al die vaccins, want ze zijn niet allemaal even efficiënt.

Ik wil nogmaals alle vertrouwen bevestigen in die samenwerking, in u, maar ook in de minister van Volksgezondheid, om heel die operatie tot een goed einde te brengen.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, we hebben het de voorbije drie weken zowel in de commissie als in de plenaire vergadering telkens over deze vaccinatiestrategie gehad. Het nadeel daarvan is dat we vaak dezelfde dingen horen en dat we met dezelfde informatie opnieuw hetzelfde debat dreigen te voeren. Vandaag is er niet veel meer geweten. Dat ligt, voor alle duidelijkheid, niet aan u, minister. Ik begrijp dat er morgenochtend weer een interministeriële conferentie is waar de knopen definitief doorgemaakt worden. Dat lijkt mij het belangrijkste nieuws voor diegenen die zeer ongeduldig zijn, waartoe ik ook al weken behoor: dat we dan zullen horen wat er definitief beslist zal worden.

Ik wil een belangrijk aandachtspunt aanhalen. We hebben het gehad over de prioriteiten en de prioritaire doelgroepen. Er is één groep die ik niet hoor, namelijk de min 45-jarigen die al sinds maart in lockdown zitten omdat ze onderliggende gezondheidsproblemen hebben. Dat zijn jongvolwassenen en kinderen met gezondheidsproblemen. Dat kindperspectief hoor ik in de strategie momenteel niet vernoemd worden. Morgenochtend zit u samen en kunt u echt oog hebben voor mensen die sinds maart geïsoleerd zijn, om aan hen een antwoord op te geven als prioritaire doelgroep in de vaccinatiestrategie.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega Vaneeckhout, ik zal met dat laatste beginnen. We hebben vandaag in de interministeriële conferentie een protocolakkoord afgesloten voor de versterking van de geestelijke gezondheidszorg in de eerste lijn. Ik denk dat dat een belangrijk element is.

Daarnaast hebben we op de interministeriële conferentie ook ingetekend op de aankoop van het kandidaat-vaccin Moderna. Dat is een belangrijke beslissing die we vandaag hebben genomen. We hebben ook beslist om voor Vaccinnet een wettelijk kader te creëren, zodat de andere regio's daar ook aan kunnen participeren.

Collega Sintobin, ik was vandaag klaar om te beslissen. Ik kom daar niet 'een beke laat' mee, ik ben klaar om te beslissen. Ik heb dat gisteren in de commissie gezegd, ik zeg dat hier vandaag en ik zal dat hier namens Vlaanderen ook morgen zeggen. De regio's waren klaar om vandaag te beslissen. We zijn klaar en we hebben spuiten besteld, ook al heeft het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) de opdracht om daarvoor te zorgen.

Collega Parys, we hebben ook vanuit Vlaanderen besteld. We zijn klaar om aan communicatie te doen. De Vlaamse Regering heeft vorige vrijdag beslissingen genomen om die communicatie voor te bereiden. We zijn ook klaar met ons Vaccinnet. Het zijn de andere regio's die aan ons gevraagd hebben om te kunnen aansluiten. Dus wij zijn daar klaar voor. We zijn ook klaar om in de eerste lijn vandaag 23.000 testen uit te voeren. We moesten dagelijks voorzien in een capaciteit van 20.000 testen, maar we zitten aan 23.000. We doen dus een pak meer dan wat we zouden moeten doen. Want daarnaast zijn er ook nog testen bij de huisartsen en testen in de ziekenhuizen. Er was aan Vlaanderen gevraagd om ervoor te zorgen dat we de triagecentra hebben voor 20.000 testen, die nadien ook ingezet kunnen worden voor de vaccinaties. Die twee zaken lopen dus samen. Wel, we zijn ons engagement meer dan nagekomen. We zitten aan 23.000. Dus ja, we zijn klaar. We zijn klaar om te beslissen. We zijn klaar om een aantal zaken uit te rollen.

Nog heel wat andere zaken vragen verdere voorbereiding. Dat hangt af – collega Goeman heeft ernaar verwezen – van welke vaccins, met welke werking, er op welk moment geleverd zullen worden. Aan collega Parys, en aan iedereen, denk ik: hoe sneller, hoe beter, hoe liever. Maar dat hangt niet af van ons. Dat hangt af van diegenen waar België op ingeschreven heeft via Europa om vaccins naar ons land te krijgen en wanneer die levering precies zullen doorgaan.

Waarom kan het Verenigd Koninkrijk dat wel en kunnen de andere Europese landen dat niet? Omdat de Europese landen werken met het Europees Geneesmiddelenagentschap en Groot-Britannië niet, dat heeft een eigen geneesmiddelenagentschap. Tenzij u pleit voor een exit of een Vlexit, wat uw partij vroeger al gedaan heeft, zullen we dus met het Europees Geneesmiddelenagentschap blijven werken. Wanneer dat aval geeft, kunnen we ook de volgende stappen zetten.

Wat het onderwijzend personeel betreft – ik was nog even de vragen aan het aflopen –, vinden wij, zoals ik daarnet heb gezegd, collega Parys, dat die, wanneer het gaat over de essentiële publieke diensten, mee in die categorie moeten worden opgenomen. Dat heb ik vandaag ook bepleit op de interministeriële conferentie. Dat geldt voor de politie en de brandweer, maar ik denk dat ook het onderwijzend personeel daar zeker onder kan vallen.

We hebben het gisteren uitgebreid gehad over de mogelijke vaccinaversie. Ik ga dat vandaag niet opnieuw aan bod brengen. Dat is een gemeenschappelijke bekommernis die we hebben. Ik heb gisteren in de commissie uitgebreid meegegeven welke verschillende strategieën we op dit ogenblik daarrond aan het ontwikkelen zijn en ook al in stelling hebben gebracht.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, collega's, Vlaanderen is zowat de Pharma Valley van Europa. Dus hoe sneller we dat vaccin hier kunnen uitrollen, hoe beter. Het zal onze geloofwaardigheid op dat vlak alleszins ten goede komen.

Ik hoop dat de federale overheid vanavond inderdaad groen licht geeft en tot een overeenkomst komt zodat de regio's hun huiswerk daadwerkelijk kunnen uitrollen. Ik ben heel blij te horen dat Vlaanderen het voortouw neemt en het goede voorbeeld geeft, dat we zelf materiaal hebben gekocht om 500.000 mensen te kunnen inenten, ook al is dat een plan B. Ik ben blij te horen dat we klaar zijn wat betreft Vaccinnet, maar ook wat betreft de campagne, het materiaal en de strategie.

Ik zou er nog eens voor willen pleiten, minister, – maar dat is vandaag door de meeste mensen wel begrepen – dat in die fase 1A het zorgpersoneel inderdaad zeer breed gedefinieerd is. Dat is dus ook iedereen die vandaag in een voorziening voor personen met een handicap werkt, die in een jeugdhulpinstelling is tewerkgesteld, in een algemeen ziekenhuis enzovoort. Ik zou die mensen bij dezen graag willen geruststellen dat zij samen met de woonzorgcentra in de eerste categorie zitten.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– *De vergadering wordt geschorst om 17.32 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 17.49 uur.*

ONTWERP VAN DECREET houdende aanpassing van diverse decreten met betrekking tot de omvorming van het Vlaams Energieagentschap tot het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake klimaat van het Departement Omgeving in dit Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake lucht van het Departement Omgeving in de Vlaamse Milieumaatschappij en houdende rapportage door het Departement Omgeving
– 526 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 4

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende aanpassing van diverse decreten met betrekking tot de omvorming van het Vlaams Energieagentschap tot het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake klimaat van het Departement Omgeving in dit Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake lucht van het Departement Omgeving in de Vlaamse Milieumaatschappij en houdende rapportage door het Departement Omgeving.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, het is positief dat de regering werk maakt van een slagkrachtig Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA), waardoor het Vlaams Energieagentschap en de Afdeling Energie, Klimaat en Groene Economie van het Departement Omgeving worden samengevoegd.

Dit ontwerp van decreet omvat nog geen duidelijke lijst van nieuwe taken of duidelijkheid over de overdracht van het personeel. Het gaat over het creëren van een juridische continuïteit en het aanpakken van de terminologie in verschillende decreten.

Minister, via uw toelichting in de commissie hebben we een zicht gekregen op het takenpakket van het VEKA. Het gaat dan uiteraard over het energie- en klimaatbeleid onderbouwen en voorbereiden, en zo laag mogelijke energiesysteemkosten nastreven.

De geïntegreerde werking van energie en klimaat is op zich een logische stap, in de hoop dat de beleidsdomeinen en het personeel elkaar kunnen versterken om zodoende de nodige efficiëntiewinsten te kunnen bereiken. We zullen dit samen met u opvolgen voordat dit in de praktijk tot uiting komt.

Zoals daarnet al in de actuele vraag werd duidelijk gemaakt, heeft dit agentschap grote ambities en een grote opdracht.

Verder is het vooral uitkijken naar de uitvoeringsbesluiten, die meer duidelijkheid zullen verschaffen over de verdere invulling van het VEKA. Er komt ook een integrale omgevingsrapportage, waarbij minstens over de voortgang inzake milieu en ruimte wordt gerapporteerd. De tweejaarlijkse rapportage van bijvoorbeeld het Milieurapport Vlaanderen (MIRA) wordt niet meer decretaal verankerd, omdat ervoor gekozen is om op een meer permanente basis te monitoren. Dat betekent dat de vaste periodiciteit van de rapporten wordt opgeheven.

Over die omgevingsrapportage heeft de heer Tobback nog een amendement ingediend, dat hij uiteraard zelf zal toelichten. Hij wil dat de rapportage van het departement ondersteund wordt door een wetenschappelijke raad. Hij vreest namelijk dat die wetenschappelijkheid nu wat verloren is gegaan, maar in het decreet wordt wel voorzien dat de Vlaamse Regering nadere regels kan bepalen

inzake de maatschappelijke en wetenschappelijke begeleiding en ondersteuning van de rapportage, alsook inzake specifieke rapportage. Ook in de memorie van toelichting wordt op samenwerkingsverbanden met wetenschappelijke instellingen gewezen. Die wetenschappelijkheid lees ik dus wel degelijk in dit decreet, collega, en ik denk dat uw vrees onterecht is. De minister heeft ook in de commissie gezegd dat de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Omgevingsraad in dit proces betrokken zullen worden. Het middenveld wordt er dus bij betrokken. Bovendien moeten we er toch ook kunnen van uitgaan dat het Departement Omgeving op een wetenschappelijke manier te werk zal gaan.

Wij zullen met onze fractie dit ontwerp van decreet dan ook goedkeuren.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Op zich kan niemand er iets op tegenhebben dat we meer zullen samenwerken en integreren. Het klopt dat administraties steeds meer taken krijgen als het gaat over rapportage en het voorbereiden van op feiten gebaseerd beleid. Daarom betreuren we het dat die wetenschappelijke raad, waarover de heer Tobback een amendement heeft ingediend, niet behouden is, want de alfa en de omega van goed beleid is dat je op feiten gebaseerd beleid voert. Het klopt dat in de memorie van toelichting werd voorzien dat men zo'n raad kan toevoegen of wetenschappelijke instellingen kan betrekken, maar wij zouden dat graag verankerd zien in dat decreet. Om die reden, en alleen om die reden, zullen wij het ontwerp van decreet niet steunen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): We spreken hier over de omvorming van het Vlaams Energieagentschap tot het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap. Daar hebben wij op z'n minst een dubbel gevoel bij. Het positieve daaraan is, en dat is hier al gezegd, dat het over samenwerking en efficiëntiewinsten gaat die daaruit kunnen voortkomen en wellicht zullen voortkomen. Dat is uiteraard positief. Anderzijds past dit natuurlijk in het kader van de klimaathysterie, de klimaatreligie, die volgens ons een nefaste invloed heeft op het energiebeleid. Wat dat betreft, vinden wij dat ons energiebeleid geheel losgekoppeld moet zijn van welk klimaatbeleid dan ook. Energiebeleid moet gaan over betrouwbaarheid, over de prijs en over zoveel mogelijk energie opwekken op een manier waarbij het milieu zo weinig mogelijk wordt belast. Ik heb er darnet al op gewezen dat dat niet met hernieuwbare of zogenaamd hernieuwbare energie is, maar wel met kernenergie. Wij zullen op basis van de redenen die ik net heb opgesomd, ons dus onthouden bij dit ontwerp van decreet.

Eenzijds kunnen wij ons vinden in efficiëntiewinsten, anderzijds vinden wij het principiële slecht dat ons energiebeleid mee wordt gestuurd door klimaat- en CO₂-onnozeliteiten, die absoluut niet gebaseerd zijn op serieuze wetenschap, maar wel op een lobbygroep die onze economie steeds meer wil sturen en aanpassen in de door hen gewenste richting. Wij zullen ons daartegen blijven verzetten.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): We zouden als sp.a dit ontwerp op zich wel graag willen goedkeuren, want op zich hebben wij geen enkel bezwaar tegen het omvormen van het VEA tot een VEKA, integendeel zelfs. Want wij geloven inderdaad dat een energie- en klimaatbeleid bij elkaar hoort, en dat we er in Vlaanderen alle belang bij hebben om daar een goed, geïntegreerd, efficiënt en ambitieus beleid in te voeren – ik zou bijna zeggen op z'n Antwerps. Maar we zouden het ook logisch vinden om die andere hervorming binnen het Departement Omgeving te doen. Op zich zijn wij dus vrij positief over dit ontwerp.

Maar zoals collega Tommelein al heeft opgemerkt heb ik het initiatief genomen om een amendement in te dienen om een in mijn ogen vrij evidente reden. Ten eerste is er een stuk geschiedenis. We hebben in Vlaanderen een heel sterke traditie van wetenschappelijke kennis inzake milieu, inzake biodiversiteit, inzake vervuiling, ook al omdat we ook een zeer triest palmares hebben inzake vervuiling in Vlaanderen, op allerlei domeinen. Dat heeft een aantal redenen die heel moeilijk tegen te gaan zijn. We zijn nu eenmaal een zeer dichtbevolkt land dat sterk geïndustrialiseerd is, met een aantal nieuwe uitdagingen die er keer op keer bij komen. Er is bijvoorbeeld de zeer grote druk van de industriële landbouw die aan het toenemen is, er is ook een grote erfenis van vervuilende industrie, er is de grote verkeersdruk, noem maar op.

Eigenlijk heeft het Vlaamse beleid in de voorbije decennia bewezen dat de combinatie van enerzijds een duidelijke rapportering, een duidelijke vaststelling van de problemen, de effecten en de oorsprong van de vervuiling, en anderzijds een beleid dat er iets aan doet, efficiënt kan zijn. We hebben hoe dan ook wel wat vooruitgang geboekt als het gaat over luchtkwaliteit en waterkwaliteit. Er zijn stappen vooruitgezet. Maar het is bijlange nog niet genoeg, en er zijn nog domeinen waar er opnieuw een achteruitgang is. Ik heb al verwezen naar de industriële veeteelt en de discussie rond het Mestactieplan, het is vrij actueel dezer dagen. En dan heb ik het nog niet over stedelijke luchtvervuiling en dergelijke meer.

Het is hoe dan ook een gegeven dat wetenschappelijke kennis over de effecten en de impact van vervuiling op menselijke gezondheid, op biodiversiteit, op toekomstige waterkwaliteit, op het verlies aan habitats, altijd een driver is geweest en altijd een driver zal blijven voor een beleid. Tenzij het puur over biodiversiteit en de emotionele afhankelijkheid gaat, wordt milieubeleid over het algemeen gedreven door wetenschappelijke kennis over de gevaren en de bedreigingen voor de mens van wat we zelf aan het doen zijn. Het is dus essentieel om zowel de rechtstreekse impact van vervuiling als de potentiële gevolgen van vervuiling te integreren in het beleid dat we voeren en in de maatregelen die we nemen.

Instrumenten en publicaties die periodiek vastlagen, zoals het Milieurapport Vlaanderen (MIRA), waren daar in de voorbije decennia een referentie voor in Vlaanderen. Ze toonden aan wat er aan het gebeuren was, wat er zou kunnen gebeuren en wat de gevolgen zouden zijn indien we niets deden. Ik denk dat dat essentieel is als achtergrond voor een beleid dat meer is dan alleen maar een optelsom van lobbygroepen. Zonder dat krijg je inderdaad alleen maar een discussie tussen lobbygroepen in het parlement. Die wetenschappelijke inbreng is essentieel in een technisch beleid, in een technisch domein zoals milieubeleid.

Het verbaast mij dan ook heel erg dat men in dat ontwerp, waar rond die rapportage een aantal nuttige aanpassingen worden doorgevoerd rond periodisering, rond integratie in de werking van de nieuwe omgevingsadministratie, geen structurele band met wetenschap, met wetenschappelijke instellingen wil steken. En dat is duidelijk opzettelijk en duidelijk welbewust.

Er wordt in dat ontwerp van decreet wel degelijk gezegd dat de Vlaamse Regering dat zal kunnen. De memorie van toelichting zegt ook dat het op een wetenschappelijke manier zal gebeuren. Maar nergens in het ontwerp van decreet zelf staat de verankering van het feit dat de omgevingsrapportering door de administratie ook op wetenschappelijke basis, in samenwerking met wetenschappelijke instellingen, zal gebeuren – niet eventueel zou kunnen gebeuren of overwogen worden maar zàl gebeuren. Dat is de enige ambitie in het amendement dat sp.a heeft ingediend: om dat klaar en duidelijk te verankeren. En dat op een redelijke manier, want ook in ons amendement wordt heel duidelijk gesteld dat de Vlaamse Regering verder moet bepalen hoe die wetenschappelijke raad – want we willen het in een wetenschappelijke raad hebben – zal functioneren, hoe hij kan

worden samengesteld, wat de concrete invulling van de taken is. Maar er moet wel ondubbelzinnig, bij de omgevingsrapportering, een wetenschappelijke raad zijn, die naast de Vlaamse omgevingsadministratie zal staan, om te maken dat die rapportage klaar en duidelijk getoetst is, dat ze geloofwaardig is, gedragen wordt, en zo goed mogelijk geïnformeerd en geobjectiveerd is.

Ik heb in de commissie opgemerkt, en ik wil er hier ook naar verwijzen, dat de voorbije maanden – en dan gaat het over het coronabeleid – ons toch allemaal zouden moeten geleerd hebben dat als je moeilijke beslissingen – en het gaat inzake milieubeleid vaak over moeilijke beslissingen, met een impact op de economie en op de manier van leven – niet kunt ondersteunen met objectieve, heldere en gesteunde wetenschappelijke gegevens, dat je dan de mist in dreigt te gaan en dat je in een aantal gevallen zelfs manifest de mist in gaat. Soms zelfs met goede bedoelingen, maar toch de mist in gaat. Dat je overtuigingskracht mist in je beleid, dat je misschien zelfs de juiste instrumenten mist in je beleid, en dat je de rode draad van die wetenschappelijke efficiëntie en van de objectieve informatie broodnodig hebt als je moeilijke maatregelen wilt nemen en je een discussie wilt kunnen voeren die niet alleen maar op persoonlijke voorkeuren is gebaseerd of op persoonlijke goestingskes en op de ene of de andere zijn ideologische overtuiging, maar op de realiteit van de wereld rondom u en op de effecten daarop van het beleid dat de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement wenst te voeren.

Ik vind het dus heel erg jammer dat alle meerderheidspartijen zich er in de bespreking in de commissie luchtig hebben vanaf gemaakt door te zeggen dat het in de memorie van toelichting staat en dat we wel zullen zien. Niemand heeft een garantie. En als we dit vandaag goedkeuren zonder dat amendement is er geen enkele garantie dat er morgen wordt begonnen aan het schrijven van omgevingsrapporten over de staat en de toestand van het milieu, van de natuur, van de waterkwaliteit, van de wateroverlast in Vlaanderen, die gegarandeerd zullen zijn op basis van wetenschappelijke informatie. Behalve dan het woord van de minister. En nu wil ik veel geloven van het woord van de minister, maar dat is niet de basis waarop we decreten moeten maken die voor een langere termijn moeten gelden. Milieurapporten worden over het algemeen gemaakt over langere periodes en moeten terugkerend periodiek zijn. Als je wilt dat ze geloofwaardig zijn, moeten ze best vanaf de eerste keer ingekaderd zijn in een duidelijk wetenschappelijk kader.

Vandaar dat we dit amendement hebben ingediend. Vandaar mijn warme oproep om het mee goed te keuren, want dan zal sp.a ook vanuit de oppositie met veel overtuiging het hele ontwerp van decreet mee goedkeuren. Ik begrijp echt niet waarom men, bij een voor de rest op redelijke en objectieve gronden geschreven ontwerp van decreet over de organisatie en de doelstelling van administraties, dit ene, even rationele, redelijke en van goed bestuur getuigende element – namelijk dat het moet gebaseerd zijn op wetenschappelijke gegevens en op een wetenschappelijke raad die daar toezicht op houdt – er manifest niet in wil. U moet mij vergeven dat ik denk dat als u daar manifest op die manier tegen blijft, er wat achter zit en dat men eigenlijk een kader creëert – die illusie mag iedereen hebben, dat men voor altijd in de meerderheid zal zijn en de hand aan het stuur zal hebben – waarin men los van objectieve wetenschappelijke waarheden zaken kan regelen rond beleid en deals kan maken binnen de meerderheid waarvoor de rest niemand gaat naar kijken.

Ten eerste denk ik dat u zich daarmee illusies maakt, maar ten tweede geeft u daarmee een zeer droevig beeld van de ambities van een Vlaams Parlement en een Vlaamse Regering, wanneer men in tijden als vandaag niet bereid is om gewoon klaar en duidelijk te zeggen en in te schrijven dat we een beroep zullen doen op wetenschappelijke kennis en bereid zijn om onze Vlaamse administratie,

los van het vertrouwen dat we daarin hebben, te laten begeleiden bij het rapporteren, door een wetenschappelijke raad die daar met de nodige onafhankelijkheid op kan toezien en niet gebonden, gestuurd of beïnvloed is door de eigen werking, ambities en maatregelen maar daarboven kan staan en tegenwicht kan bieden in een discussie. Ik zou het heel jammer vinden indien men op deze manier wil willen werken en niet bereid is om die ene simpele maar o zo belangrijke aanpassing in het decreet in te schrijven. Ik roep nogmaals heel erg op om daarin tot een consensus te komen. We kunnen die consensus krijgen. Laat ons dus alstublieft die poging doen als we allemaal bereid zijn om te zeggen dat we een objectief gesteund en gestuurd beleid willen voeren.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik wil mijn uiteenzetting opsplitsen in twee delen. Het eerste deel gaat over governance zelf, het tweede gaat uiteraard over het amendement dat is besproken in de commissie.

Wat governance zelf betreft, is het ontwerp van decreet in het kader van het omvormen van het Vlaams Energieagentschap tot een slagkrachtig Vlaams Energie- en Klimaatagentschap nodig om te zorgen voor een aantal terminologische aanpassingen in de verschillende Vlaamse decreten. Het doel van dit ontwerp van decreet is dan ook om in de regelgeving de juridische continuïteit te garanderen in het kader van de door het Vlaams regeerakkoord vooropgestelde omvorming naar het VEKA.

Concreet ontstaat het VEKA door de afdeling Energie, Klimaat en Groene Economie uit het Departement Omgeving in te kantelen in het VEA, dat vervolgens wordt omgedoopt tot het VEKA. En daarmee geeft het ontwerp van decreet uitvoering aan wat beslist is in het Vlaams regeerakkoord, door het concentreren van taken rond luchtkwaliteit in de Vlaamse Milieumaatschappij.

Gelet op de beleidsambitie met voortzettende integratie van milieu en ruimtelijke ordening wordt de milieurapportage omgevormd naar een permanente rapportage inzake omgeving, waarin minstens ruimtelijke ordening wordt opgenomen. Ik heb van de collega's gehoord dat dit goed wordt onthaald.

Collega Tobback, wat uw amendement betreft, hebt u het over lobby, kleur, in functie van, achterkamerpolitiek, deals, zaakjes regelen. Dat is politiek van de oude stempel. Ik heb tijdens mijn vijf jaar als parlementslid nog niet meegeemaakt dat we het in dit Vlaams Parlement hadden over deals, zaakjes regelen enzovoort. Misschien hebt u die ervaring van vroeger, dat is mogelijk, maar ik heb het nog nooit meegemaakt. Ik vind het dan ook nogal straf dat u die woordenschat gebruikt. Omdat we overgaan van een vast naar een flexibel systeem, is het plots niet meer goed. In de memorie van toelichting staat duidelijk dat de mogelijkheid voor maatschappelijke en wetenschappelijke ondersteuning en begeleiding van de rapportage wordt gedelegeerd aan de Vlaamse Regering. Die wetenschappelijke betrokkenheid moet kwaliteit op maat leveren – in functie van het thema kan dit wijzigen – en zal in functie van de thema's worden georganiseerd. Met andere woorden: wat we hier voorstellen, is een flexibel systeem op basis van thema's. Of denkt u nu werkelijk dat wij vandaag nog leven in een politieke situatie waarbij we achterkamerpolitiekdeals sluiten of zaakjes regelen?

Ik denk dat wij niet meer in die ivoren toren zitten zoals misschien vroeger het geval was, maar dat we inderdaad gaan kijken naar wetenschappelijke onderbouwing. Uiteraard kijken we naar wetenschappelijke onderbouwing, maar die gaat misschien in functie van een aantal zaken verschillend zijn.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Gezien de uitdagingen waarvoor we staan en de discussie die we daarstraks gevoerd hebben rond alles wat met energie en klimaat te maken heeft, denk ik dat het goed is dat we de krachten bundelen die we in de administratie hebben. Het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) ontstaat door de afdeling Energie, Klimaat en Groene Economie uit het Departement Omgeving in het Vlaams Energieagentschap (VEA) te kantelen. Ik ben ervan overtuigd dat we op die manier een veel efficiënter en een veel kordater beleid kunnen voeren.

Daarnaast geeft het ontwerp van decreet ook uitvoering aan het regeerakkoord door het concentreren van taken rond luchtkwaliteit bij de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) te zetten. Ook dat is van groot belang.

Er is hier ook verwezen naar de rapportage. We hebben daar in de commissie ook heel lang over gediscussieerd. Ik wil alle ongerustheid wegnemen: er zal nog gerapporteerd worden. We gaan dat doen per thema. We gaan daar ook geen jaar of twee jaar mee wachten, we gaan dat permanent doen, dat is ook belangrijk naargelang het thema. Bovendien gaan we ook kijken naar de doelgroep waarop het betrekking heeft: ga je dat digitaal doen, ga je dat op papier doen? Die rapportage zal dus blijven.

We hebben ook heel lang gediscussieerd – ook vandaag, collega Tobback – over de wetenschappelijke raad. Ik denk niet dat u kunt zeggen dat ik een of andere belangenorganisatie vooropstel. Ik probeer echt een beleid te voeren voor het algemeen belang als het gaat over milieu en over energie. Wij hebben daar een heel grote inhaalbeweging te maken en we gaan dat ook doen. Vandaar dat er zowel in het Vlaams Regeerakkoord, maar ook in de Memorie van toelichting staat dat we de wetenschappers continu zullen raadplegen. Ook binnen de administratie zitten heel wat wetenschappers, denk maar aan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), een voor een goede onderzoekers, wetenschappers, enzovoort. Ik weet dat ik u daarmee niet ga kunnen geruststellen, maar ik probeer maximaal de wetenschap te betrekken bij het beleid, of het nu over dit gaat of over de patrijs – ook daar heb ik duidelijk gezegd dat we er een wetenschappelijke monitoring op gaan zetten. Het Vlaamse Regeerakkoord gaat ook uit van die wetenschappelijke kennis die we zo veel mogelijk moeten betrekken in het beleid. Ook in dezen gaan we dat doen. Vandaar hebben we dat ook opgenomen in het ontwerp van decreet en de vermelding ervan in de Memorie van toelichting.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 526/1)

– *Er zijn geen opmerkingen bij de artikelen 1 tot en met 5.*

Er is een amendement op artikel 6. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 526/4)

– *Er zijn geen opmerkingen bij de artikelen 7 tot en met 54.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemmingen over het amendement, de artikelen en het ontwerp van decreet houden.

MOTIE van Jos D'Haese tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de aanpak van de coronacrisis in de woonzorgcentra – 542 (2020-2021) – Nr. 1

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de motie van Jos D'Haese tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de aanpak van de coronacrisis in de woonzorgcentra.

De bespreking is geopend.

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik moet jullie niet vertellen dat de Vlaamse woonzorgcentra bijzonder zwaar geteisterd zijn door corona, door de eerste golf, door de tweede golf, en tussendoor ook nog eens door een hittegolf. In Vlaanderen zijn meer dan vierduizend mensen overleden in onze woonzorgcentra. Ik denk dat we ons daar serieus vragen bij moeten stellen.

Tijdens de eerste golf was dat drama mogelijk door verschillende zaken: een compleet gebrek aan beschermingsmateriaal, enorme personeelstekorten, personeel dat niet voldoende was opgeleid, een tekort aan zuurstofapparaten, slechte doorverwijzing naar ziekenhuizen enzovoort. Op mentaal vlak had het enorme gevolgen voor de bewoners van woonzorgcentra die lang in lockdown werden geplaatst en geen bezoek konden ontvangen, maar ook voor het personeel, van wie intussen een op de vier aangaf dat ze eraan dachten om te stoppen met de job die ze deden. Dat alles heeft geresulteerd in duizenden overlijdens en schokkende getuigenissen over de verwaarlozing en de eenzaamheid van bewoners.

Naar aanleiding van die problemen in de eerste golf hebben wij eind mei voorgesteld om een onderzoekscommissie in te stellen in het Vlaams Parlement om te onderzoeken hoe zo iets mogelijk is geweest en hoe we kunnen vermijden dat zulke fouten opnieuw worden gemaakt en om te zorgen dat we dat tot op het bot konden uitzoeken. Het parlement heeft toen beslist om dat niet te doen, om geen onderzoekscommissie op te richten, maar wel een ad-hoccommissie corona die als het nodig was kon worden opgeschaald tot een echte onderzoekscommissie.

De ad-hoccommissie met als volledige naam de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en de Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid had twee doelen: de evaluatie en aanbevelingen voor de verdere uitvoering van het beleid, zoals in de naam staat. Als we vandaag kijken hoe die commissie heeft gewerkt en naar de aanbevelingen die zijn gebeurd en het effect daarvan, dan denk ik dat we moeten durven toe te geven dat, ondanks het harde werken – niet het minst van de voorzitter van die commissie –, de commissie niet in haar doel is geslaagd. Als het gaat over de evaluatie, dan kunnen we heel kort zijn: de commissie heeft daar niet over gepubliceerd. Er is geen evaluatie gemaakt. Er zijn heel veel getuigen gepasseerd die schrijnende verhalen hebben verteld, maar de commissie heeft er geen besluiten uit getrokken en heeft in haar besluiten en haar tussentijdse conclusies geen woord gezegd over het aantal doden, geen woord over het personeel dat zich in de steek gelaten voelde, geen woord over de personeelstekorten, geen woord over hoe de versnippering van bevoegdheden ertoe heeft geleid dat er een stilstand was in het beleid.

Dat maakt dat er vandaag een minister is die zijn verantwoordelijkheid blijft ontlopen, die vandaag nog steeds durft te beweren dat er niet echt tekorten waren, die zelf vond dat hij zonder wapens naar het front moest en die vindt dat hij de lessen wel heeft geleerd. Dat laatste is natuurlijk de essentie. Het belangrijkste is niet de evaluatie, maar wel of er lessen zijn geleerd en of het

daarna beter kan. Het gaat daarover: over beter doen in de toekomst. Die toekomst ligt intussen ook al achter ons: de piek van de tweede golf is al achter de rug. Dat is ook waarom wij een onderzoekscommissie hadden gevraagd: om te zorgen dat wat er in de eerste golf was gebeurd, niet meer kon gebeuren in de tweede golf.

Er zijn 95 aanbevelingen gekomen. We kunnen opnieuw niet anders dan vaststellen dat die niet voldoende effect hebben gehad. Het is niet gelukt om het virus buiten de woonzorgcentra te houden. Het is niet gelukt om een derde periode van oversterfte te vermijden. Ik zal het nog eens herhalen: tussen 21 oktober en 21 november was er opnieuw een oversterfte van 800 mensen in de woonzorgcentra. Het was de derde periode van oversterfte dit jaar. Het is niet gelukt om te leren uit de belangrijkste fout, niet alleen uit de eerste golf maar ook van lang daarvoor, en dat is het tekort aan personeel. Uit elke bevraging van de zorg blijkt telkens opnieuw dat er geen beterschap merkbaar is met het mentale welzijn van het personeel. Het is heel duidelijk dat er op het terrein enorme tekorten waren. Dat maakt dat een van de belangrijkste aanbevelingen, waar iedereen in de commissie het over eens was, namelijk dat woonzorgcentra nooit meer in lockdown zouden mogen gaan, dat er nooit meer een bezoekverbod zou mogen komen, op het terrein onuitvoerbaar is gebleken. Vandaag is er nog steeds op heel veel plaatsen waar er uitbraken zijn in woonzorgcentra opnieuw een lockdown, van een week, van twee weken, van een maand zonder bezoek. Niet omdat het personeel het niet wil, niet omdat de ouderen niet willen, maar omdat het op het terrein onuitvoerbaar is. Onuitvoerbaar omdat er geen maatregelen zijn genomen om de personeelsbezetting te versterken.

We kunnen dus moeilijk iets anders concluderen dan dat, ondanks het harde werk, de coronacommissie opnieuw niet is geslaagd in haar opzet. In de eerste golf zijn volgens Amnesty International mensenrechten geschonden, maar de politieke verantwoordelijkheid daarvan is nog steeds niet uitgespit, en vooral, de lessen daaruit zijn niet getrokken. Men kan hier, en men zal dat straks waarschijnlijk doen, die diverse aanbevelingen en de maatregelen die zijn getroffen, uittentreuren herhalen. Men kan ons onderhouden over wat men allemaal heeft geprobeerd of gedaan of heeft willen doen, maar de realiteit is dat dat op het terrein niet het verschil heeft gemaakt. Ik denk dat iedereen dat moet erkennen. Op het terrein is er opnieuw een crisis geweest, en ondanks het feit dat men ons in die coronacommissie hier in het parlement heeft gewaarschuwd voor wat zou mislopen, is het opnieuw misgelopen, op exact die punten.

Op een versterking van het personeelskader blijft het nog altijd wachten. Het nieuwe platform 'Help in de zorg!' werd pas bij de piek van de tweede golf gelanceerd en is jammer genoeg heel ver onder de verwachtingen gebleven. De vijftien beloofde mobiele teams waaraan in de coronacommissie zoveel belang werd gehecht, zijn er vandaag nog steeds niet allemaal, en ook op psychologische ondersteuning blijft het tot op vandaag wachten. Preventieve tests in de woonzorgcentra werden al twee keer opgeschort, een kapitale fout als u het mij vraagt. Ook op het vlak van beschermingsmateriaal zijn er, geloof het of niet, vandaag nog problemen. Wij krijgen vandaag nog steeds berichten van woonzorgcentra waar er tekorten zijn aan handschoenen of schorten. In de tweede golf.

Toen wij een onderzoekscommissie inzake corona voorstelden, heeft men hier beslist een commissie ad hoc op te richten. We mochten echter gerust zijn: indien die haar doelen niet zou kunnen waarmaken, zou men kunnen opschalen naar een onderzoekscommissie, een echte onderzoekscommissie. Beste collega's, als we dat alles samen nemen, wat de coronacommissie heeft gedaan, maar hoe het op het terrein opnieuw is misgelopen, en we nemen daarbij in overweging dat onze minister vandaag nog steeds de verantwoordelijkheid ontloopt voor wat daar is gebeurd en voor wat er vandaag gebeurt, dan kunnen we er niet omheen

dat het het moment is om daadwerkelijk tot dat opschalen over te gaan. Wij stellen daarom voor om een echte onderzoekscommissie op te richten voor het onderzoek van de aanpak van de crisis in de woonzorgcentra. Dat wil uiteraard niet zeggen dat we niet kunnen voortbouwen op wat er in de coronacommissie is gebeurd.

We willen drie zaken onderzoeken. Ten eerste is er de aanpak van de eerste coronagolf, met de nadruk op voorbereiding op infectieziekten, inzet van personeel, uitrol van testen, toegang tot medische zorg en isolatiemaatregelen in de Vlaamse woonzorgcentra. Ten tweede is er het onderzoek naar de aanpak van de tweede coronagolf, met daarbij de nadruk op de inzet van personeel, de preventieve screening en de mobiele teams. Ten slotte willen we een onderzoek naar de politieke verantwoordelijkheid voor het schenden van mensenrechten in de Vlaamse woonzorgcentra, waar toch wel heel wat vraag naar is in de samenleving.

Uiteraard zijn alle andere voorstellen welkom, om dit te amenderen, of er zaken aan toe te voegen of aan te passen, maar ik denk dat we er moeilijk omheen kunnen dat het harde werk in die coronacommissie – ik benadruk dat nogmaals – niet het effect heeft gehad dat het had moeten hebben, namelijk het voorkomen van een tweede drama, en dat we dus niet anders kunnen dan overgaan naar een echte onderzoekscommissie, om die verantwoordelijkheden naar boven te halen en er eindelijk voor te zorgen dat dit niet nog eens gebeurt.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Wat het rapport van Amnesty International heeft blootgelegd, is natuurlijk schokkend, maar voor iedereen die mee hard heeft gewerkt in die coronacommissie omtrent de woonzorgcentra, bevatte dat rapport ook geen nieuwe elementen. We hebben allemaal samen de afspraak gemaakt, en men heeft er daarnet ook aan gerefereerd, dat, indien er een vraag zou zijn die niet adequaat zou zijn beantwoord, we dan de opschaling naar een onderzoekscommissie zouden kunnen vragen. Ik heb die vraag van u nooit gehoord. Ik heb nooit gehoord op welke vraag er geen antwoord is gekomen, en dan vind ik het bijzonder jammer dat u hier voor de galerij dit soort voorstellen indient, terwijl uw collega's die het thema hebben opgevolgd in de commissie, nooit hebben geklaagd dat ze een onderzoekscommissie nodig hadden om bepaalde antwoorden te vinden. Ik vind het dus belangrijk dat we met die coronacommissie goed werk hebben geleverd, dat we daar ook echt transparantie hebben geleverd, en dat we er ook voor zorgen dat we die woonzorgsector nu opnieuw de ondersteuning geven waaraan die nood heeft, maar die ook in het juiste daglicht stellen.

Ik vind eerlijk gezegd dat dit voorstel er niet toe bijdraagt om ervoor te zorgen dat er stenen worden omgespit die niet zouden zijn omgespit in de coronacommissie in de voorbije weken en maanden.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik wil de collega's eraan herinneren dat de PVDA weliswaar de eerste was om hier in mei een motie in te dienen voor een onderzoekscommissie, maar dat onze fractie al in april tijdens een debat had aangekondigd voorstander te zijn van een onderzoekscommissie, omdat zo'n commissie tot op het bot gaat.

Collega D'Haese en collega Parys hebben gelijk: ook ik heb veel respect voor het werk dat verricht is in de ad-hoccommissie, ook al was ik toen ontgoocheld met de rol van collega Rzoska, die zich tevredenstelde met een coronacommissie. Daar is enorm veel werk in gestoken – nog altijd, hoor ik – en daar zijn pakkende getuigenissen uit gekomen, zeker wat betreft de woonzorgcentra. We hadden

echter ook de Panoreportage en het rapport van Amnesty International en we hebben inderdaad de meer dan vierduizend doden in onze woonzorgcentra.

Wat de coronacommissie betreft – nogmaals, met alle respect –: wij hebben de aanbevelingen mee goedgekeurd, maar van de 95 punten leken er mij 80 de normale gang van zaken. Daar was niets spectaculairs aan. Het leek wel alsof men gewoon per se 95 punten wilde. Er zijn het afgelopen jaar, sinds maart, een aantal beleidsfouten gemaakt en dat is in die coronacommissie niet tot op het bot onderzocht. Er zijn natuurlijk een aantal zaken aan het licht gekomen, maar we leven in een land waar politieke verantwoordelijkheid niet blijkt te bestaan en dat vind ik spijtig, ook van u, mijnheer Parys. Wat er ook gebeurt, nooit neemt er iemand politieke verantwoordelijkheid voor slecht beleid. Men schuift alles altijd af op iemand anders. Daar hebben we de afgelopen periode sterke staaltjes van gezien en gehoord.

Het is niet onze bedoeling om iemand te viseren. Het is niet mijn bedoeling om koppen te doen rollen en te zeggen: 'Beke, gij moet eruit.' Mijn betrachting is dezelfde als die van collega D'Haese en wellicht ook van andere collega's, namelijk om met die onderzoekscommissie te doen wat we moeten doen: tot op de bodem gaan en alles onderzoeken wat er te onderzoeken valt.

We hebben inderdaad veel getuigenissen gehad, publieke en anonieme, maar ik denk dat er nog heel veel zaken zijn die niet naar boven gekomen zijn. U weet allemaal hoe het gaat, hoe mensen zich geremd kunnen voelen om iets op het publieke forum naar buiten te brengen.

Ik zeg nogmaals: wij steunen de motie van de PVDA. Sommigen zullen allicht zeggen dat we samen een fractie zouden moeten vormen, maar daar gaat het mij niet om. Het gaat mij om de inhoud. Ik vind dat we eindelijk tot een moment moeten komen waarop wij hier het voortouw nemen om te tonen dat er na zoveel maanden van ellende ook een zekere politieke verantwoordelijkheid bestaat. Met de ad-hoccommissie is die er niet.

Ik herinner mij dat we hier een serieuze discussie hebben gehad toen de PVDA de motie voor het eerst indiende. Toen zei iemand dat we dat niet gewoon zijn in het Vlaams Parlement en dat dat nog nooit is gebeurd, maar ik herinner mij ook dat collega Dewinter toen een opsomming heeft gegeven van de onderzoekscommissies die er wel al geweest zijn. De eerste was, dacht ik, een onderzoekscommissie naar wat er is misgelopen bij de Boelwerf in Temse. Ik zie dus echt niet in waarom deze motie niet goedgekeurd kan worden. Ook onze fractie wil dat er tot op het bot wordt gegaan en dat er eindelijk politieke verantwoordelijkheid wordt vastgelegd en dat er met de resultaten van de onderzoekscommissie kan worden voortgewerkt, zodat we deze fouten niet meer herhalen.

Collega D'Haese heeft immers gelijk: tijdens de eerste golf was er een tekort aan beschermingsmateriaal en liepen er nog een aantal andere zaken verkeerd.

We zitten nu in de tweede golf. Ook nu lopen een aantal zaken verkeerd. Straks zitten we misschien in een derde golf. We hebben vandaag nog de vraag gehad over de vaccinatiestrategie. En ik hou mijn hart al vast als ik moet vaststellen dat een federale minister van Volksgezondheid en zeven andere ministers van Volksgezondheid zeggen: 'We gaan dat nu vandaag niet behandelen, maar we gaan dat misschien morgen doen.' En dat Terwijl in andere landen wel initiatieven worden genomen. Ik heb het daarjuist gezegd: er worden nu momenteel – stel je voor – vaccins verscheept vanuit Puurs naar Groot-Brittannië. Maar ik ben aan het afwijken.

Dus, collega D'Haese, misschien tot uw grote ergernis, maar we gaan uw motie goedkeuren omdat ook wij van oordeel zijn dat een onderzoekscommissie

eindelijk op haar plaats is. En nogmaals, collega Rzoska, met alle respect voor het werk dat gebeurd is in de ad-hoccommissie, laten we nu eindelijk tot op de bodem gaan en de politieke verantwoordelijkheden vastleggen en leren uit het verleden naar de toekomst toe.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Collega's, in maart van dit jaar zijn we allemaal plots geconfronteerd met een pandemie. En die heeft heel ons leven, van ons allemaal, helemaal door elkaar gehaald, en ik durf toch wel zeggen dat niemand van ons dat ooit had gekend. En die pandemie had dan ook heel grote gevolgen in heel ons leven, in ons maatschappelijk leven en vanzelfsprekend ook binnen voorzieningen waar heel kwetsbare mensen samenwonen en moeten worden verzorgd. We kenden ook te weinig van die pandemie op dat moment. We wisten niet wanneer iemand anderen kon besmetten, welke voorzorgsmaatregelen er allemaal misschien genomen konden worden of nodig waren enzovoort.

In mei hebben we in dit parlement beslist om een commissie op te richten. Ik noem ze nu kort de coronacommissie. Collega D'Haese heeft daarstraks de volledige benaming nog eens meegegeven. Ook toen is de vraag gesteld om een onderzoekscommissie op te richten. Dan is er hier uitdrukkelijk gezegd in dit parlement en onder meer door onze fractievoorzitter dat een opschaling mogelijk zou zijn wanneer zou worden vastgesteld dat bepaalde mensen bijvoorbeeld zouden weigeren om te getuigen of wanneer we zouden vaststellen dat bepaalde documenten niet aan de commissie zouden worden gegeven of ter beschikking zouden zijn of zouden worden afgeschermd. En we hebben daar op geen enkel moment enige aanwijzing van gehad. Daar is ook op geen enkel moment gedurende de heel vele hoorzittingen enige vraag over gesteld.

U kunt nu zeggen, collega Sintobin: er zijn wellicht mensen die zich geremd voelen en niet alles durven te zeggen wat ze hier zouden willen zeggen. Ik denk dat we voor de allereerste keer in dit parlement ook mensen anoniem hebben gehoord. Het is juist de Vlaamse Ombudsdienst die daar werk van heeft gemaakt. Het waren heel aangrijpende getuigenissen. En het waren getuigenissen van zowel bewoners als van directies als van personeelsleden als van familieleden. Dat is ook publiek gemaakt: dat wie wilde getuige, maar dat graag anoniem wilde doen, dat kon melden. En dat format is specifiek zo gecreëerd en afgesproken binnen de commissie, ook met de voorzitter in de commissie.

En al die hoorzittingen hebben geleid tot 95 aanbevelingen, een heel groot pakket, focussend op diverse thema's, gaande van beschermingsmateriaal over communicatie over welzijn en het garanderen van contact enzovoort. 95 aanbevelingen zijn gegoten in een voorstel van resolutie dat is ingediend door vijf partijen: drie van de meerderheid, maar ook twee van de oppositie. Dat voorstel van resolutie is unaniem goedgekeurd in de commissie en hier niet unaniem, omdat uw fractie, collega D'Haese, zich heeft onthouden, maar alle andere leden hebben het voorstel goedgekeurd.

En minister Beke heeft in de commissie heel regelmatig verslag uitgebracht van de manier waarop die aanbevelingen werden uitgevoerd. We hebben gezien dat dat in groten getale is gebeurd, en dat het beleid, maar gelukkig ook de voorzieningen en de mensen op het terrein, niet hebben gewacht op de aanbevelingen van de coronacommissie, maar dat ze er al op voorhand mee aan de slag zijn gegaan.

We zitten vandaag in een tweede golf, maar het is niet zo dat die tweede golf zich alleen voordoet in de woonzorgcentra. Die tweede golf situeert zich in heel onze maatschappij en heeft weerom gevolgen voor iedereen. Ook in de woonzorgcentra, dat is waar. Dat zullen we nooit kunnen vermijden omdat de mensen

die daar wonen nu eenmaal tot de kwetsbaarste van onze maatschappij horen. Daarom zullen woonzorgcentra vanzelfsprekend ook altijd kwetsbaar blijven.

De tweede golf is veel beter onder controle dan de eerste golf. Collega D'Haese, ik neem aan dat het citaat van viroloog Steven Van Gucht in Het Belang van Limburg van vandaag u is opgevallen, waarin hij zegt dat de belangrijkste reden voor het feit dat de oversterfte minder groot is, is dat de woonzorgcentra in verhouding beter standhouden, onder meer door een betere toegang tot mondmaskers en beschermingsmateriaal. Hij voegde er nog aan toe dat Vlaanderen het verhoudingsgewijs een stuk beter doet dan de andere regio's. We hebben dus wel degelijk geleerd uit die eerste golf en er zijn zeer veel aanbevelingen uitgevoerd.

U vraagt dat de onderzoekscommissie zich richt op de eerste golf. Daar verwijs ik heel graag opnieuw naar het feit dat hier is afgesproken op welke manier die commissie zou kunnen worden opgeschaald naar een onderzoekscommissie, en dat daar geen enkele aanleiding en geen enkele vraag toe is geweest. Met betrekking tot de tweede golf, als u alle cijfers en gegevens zou analyseren over de situatie zoals ze momenteel is in de woonzorgcentra, dan moet u vaststellen dat er heel veel van die aanbevelingen minutieus zijn uitgevoerd en ook werken op het terrein.

U hoort mij niet zeggen, want dat is altijd met de nodige schroom, dat alles overall onder controle is. Elk woonzorgcentrum waar een besmetting is en dat kampt met uitval van personeel, dat vind ik zeer erg. Daar moeten we proberen te helpen waar het kan. Er is toch al zeer veel gebeurd. We zullen dan ook niet ingaan op uw vraag naar een onderzoekscommissie. Dit wilde ik hier even zeggen.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Collega Sintobin, ik heb er geen enkel probleem mee dat een fractie haar standpunt politiek duidelijk maakt. Dat heeft niks te maken met het werk dat we met de coronacommissie hebben gedaan.

Collega D'Haese, ik wil u enigszins tegenspreken. De coronacommissie heb ik niet alleen gedaan, gelukkig niet, maar ik heb het werk altijd in alle transparantie gedaan met alle leden die in die commissie aanwezig waren. Ook uw fractie was daar uiteraard aanwezig. We hebben wel degelijk de afspraak gemaakt, ook hier in de plenaire vergadering, dat als er een moment was waarop we konden antwoorden dat niet de juiste of niet voldoende antwoorden werden gegeven op de vragen, of als we documenten opvroegen en niet te zien kregen, dat dat dan een onderbouwd moment was om op te schalen naar een onderzoekscommissie.

Tot op vandaag heb ik als voorzitter van die commissie altijd, trouwens op suggestie van alle fracties die daar waren, documenten opgevraagd en ook altijd in het parlement gekregen. Sommige documenten hebben we zelfs een tweede keer opgevraagd omdat er na een passage van bepaalde getuigen nieuwe vragen waren gerezen. We hebben die documenten en briefwisselingen altijd ter beschikking gekregen van de coronacommissie. Op dat vlak heeft de coronacommissie tot op vandaag wel degelijk haar werk gedaan, tot het tegendeel is bewezen.

Ten tweede ben ik het niet helemaal eens met uw analyse dat het allemaal weggeparkeerd zit in die aanbevelingen en dat de vele getuigenissen die daar gepasseerd zijn, eigenlijk geen plaats meer hebben in het parlement. Daar wil ik ten stelligste tegen protesteren. We hebben in overleg met de diensten afgesproken dat van de coronacommissie – en dat is niet zo evident voor de diensten – woordelijke verslagen worden gemaakt. Van elke vergadering worden dus woordelijke verslagen gemaakt, om de heel eenvoudige reden dat alles wat daar

gezegd wordt, wel degelijk van belang is. Die woordelijke verslagen komen natuurlijk ook terecht in de parlementaire handelingen.

En wat nog meer is, collega D'Haese, is dat niet enkel Amnesty International, maar ook de eigen ombudsdienst een rapport heeft gemaakt, dat is neergelegd in de commissie en dat een parlementair stuk is, 'Stemmen uit de stilte'. Iedereen was daar fel van onder de indruk, en terecht. Gezien de situatie in de woonzorgcentra en gezien de vele mensen die daar overleden zijn, denk ik dat het niet meer dan normaal was dat we die stemmen uit de stilte ook een plaats gaven in het parlement.

Bovendien is het werk van de coronacommissie nog niet rond. Er komt ook een zogenaamde maatschappelijke beleidsnota. Die wordt door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) opgemaakt. En ook zij gaan uiteraard aan de slag met alle, maar dan ook met alle getuigenissen die in de coronacommissie zijn gepasseerd. We proberen dus wel degelijk – en dat was ook een opdracht van de coronacommissie – om de stemmen vanuit de samenleving zo goed als mogelijk te documenteren, zodat het stukken worden in het parlement, zodat zij een stem hebben in hun parlement en dat die stemmen ook te allen tijde terug te consulteren zijn, niet enkel door de collega's die hier vandaag zitten, maar ook collega's die in de toekomst dit huis zullen bevolken.

Ik moet eerlijk zeggen dat ik tot op vandaag nooit, maar dan ook nooit, op geen enkele manier, een tegenkanting of een tegenwerking heb gevoeld in de manier waarop we die coronacommissie hebben laten werken in het opvragen van documenten. Bovendien wijs ik erop dat niet enkel de getuigen, maar ook de minister hier een aantal uren heeft gezeten om te antwoorden op elke vraag. En het was echt wel de bedoeling om op elke vraag een antwoord te krijgen.

Het is natuurlijk zo dat politieke verantwoordelijkheid iets anders is. Dat snap ik wel. Je hebt een persoonlijke verantwoordelijkheid, en dat is een minister in mijn ogen nooit, maar je hebt wel een politieke verantwoordelijkheid. Maar ik denk niet dat het instrument van de onderzoekscommissie een minister gaat aanzetten tot het nemen van zijn politieke verantwoordelijkheid. Versta daaruit niet dat ik dat niet van belang vind. Ik vind wel degelijk ook dat mensen met een dergelijk mandaat een politieke verantwoordelijkheid hebben. Ik heb dat trouwens ook al eerder duidelijk gemaakt.

Collega D'Haese, wij gaan ons dus onthouden op uw voorstel, om de heel eenvoudige reden dat ik tot op vandaag geen tegenwerking heb gevoeld en dat elke vraag die vanuit elke fractie aan mij is gesteld in de regeling van de werkzaamheden, om documenten op te halen, om getuigen te agenderen die zeker en vast gehoord moesten worden, altijd gehonoreerd is. Die documenten zijn altijd ter beschikking gesteld. En elke getuige die door een fractie werd aangeleverd, is ook opgenomen in het programma. Dus tot op de dag van vandaag zie ik geen reden – wat niet is, kan misschien nog komen – om de coronacommissie op te schalen naar een onderzoekscommissie.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Er is al heel veel gezegd, en ook ik wil duidelijk stellen dat de coronacommissie echt wel in alle transparantie gebeurd is. We hebben over alle partijgrenzen heen – unaniem, behalve jullie dan – die aanbevelingen goedgekeurd. Om dan te zeggen dat daar bijna niets mee gebeurd is, dat is echt pertinent onjuist. U zegt dat het een schande is dat we het virus niet buiten hebben kunnen houden tijdens de tweede golf, maar woonzorgcentra zijn natuurlijk geen eilanden op zich. Als de besmettingsgraad zo hoog is in de samenleving, dringt dat overal door. Of wilt u de woonzorgcentra dan toch weer

dichtboetseren? Hoe dan ook, personeel en bezoek komt altijd wel heen en weer. Dus zeggen dat u het virus volledig buiten kunt houden, is gewoon incorrect.

Dan wat de echte vraag naar de onderzoekscommissie betreft: ik denk dat die echt geen meerwaarde zal zijn, omdat wij tijdens de coronacrisis absoluut nooit gevoeld hebben dat daar nood aan was. Het lijkt mij ook niet echt zinvol om alle getuigenissen te herhalen. Ik denk ook niet dat daar echt nood aan is. Ik denk ook niet dat de bevolking daar vragende partij voor is, maar eerder vragende partij is om te kijken naar de toekomst. Mijn fractie zal uw voorstel dus alleszins niet goedkeuren.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Collega's, ik denk ik er hier niemand van moet overtuigen hoe vreselijk fout het is gelopen in onze woonzorgcentra en welke drama's zich daar hebben afgespeeld. Dat heeft het recente rapport van Amnesty International inderdaad nog eens pijnlijk duidelijk geïllustreerd. We hebben altijd gezegd dat we absoluut wilden weten en wilden onderzoeken hoe het in godsnaam zo ver is kunnen komen. Daarom waren wij een paar maanden geleden ook al voorstander – herinner u – van een onderzoekscommissie om inderdaad die onderste steen te kunnen bovenhalen en om lessen te kunnen trekken zodat die fouten zich zeker niet kunnen herhalen. Ik ben absoluut de eerste om te erkennen dat er hard gewerkt is in die Coronacommissie en dat daar zeker goede aanbevelingen uitgekomen zijn, waarvoor ook onze appreciatie.

Maar als ik zie wat er toch weer allemaal gebeurd is in de woonzorgcentra in die tweede golf van de voorbije weken, dan ben ik er toch niet van overtuigd dat bepaalde lessen op het vlak van beleid in de praktijk voldoende zijn getrokken. Er is opnieuw oversterfte. Er is opnieuw een schrijnend personeelstekort, terwijl iedereen er in de Coronacommissie keer op keer voor gewaarschuwd heeft dat dat het grote probleem was dat er zat aan te komen bij een eventuele tweede golf. Wij kunnen alleen maar vaststellen dat daar opnieuw te laat op ingespeeld is. Want wat ben je met het nodige materiaal, met de nodige handschoenen, als je niet de mensen hebt om ze te gebruiken? Dus de realiteit blijft voor ons dat er zich opnieuw toestanden hebben voorgedaan in de woonzorgcentra tijdens de tweede golf die eigenlijk nooit meer zouden mogen gebeuren. Om die reden zullen wij dus ook het voorstel om een onderzoekscommissie op te richten, steunen.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Bedankt, collega's, voor alle inhoudelijke antwoorden. Ik ga er als besluit heel kort even door, tenzij er daarna nog tussenkomsten zijn.

Een eerste belangrijk punt is dat er gezegd wordt: we hebben geen nood aan een onderzoekscommissie want alle documenten die we opgevraagd hebben, hebben we gekregen. Sta me toe om te zeggen dat ik het trekken van lessen uit die eerste golf, het benoemen van de politieke verantwoordelijkheid en het voorkomen dat dat opnieuw gebeurt, ook belangrijk vind. Inderdaad, we hebben heel wat documenten gekregen – niet allemaal, denk ik, voorzitter, maar het waren niet de meest cruciale documenten die we niet gekregen hebben.

Maar ik vind het om een heel aantal andere redenen heel belangrijk om dit in een onderzoekscommissie uit te spitten, net omdat die eerste commissie daar niet in geslaagd is, zoals ik daarnet uiteengezet heb. Want het gaat niet alleen over documenten. Het gaat over lessen trekken en het gaat over antwoorden krijgen. Als het gaat over antwoorden krijgen, mijnheer Parys, dan kan ik u absoluut aanraden om het verslag te herlezen dat woordelijk uitgetypt werd van de laatste hoorzitting met minister Beke. U kunt dat herlezen. Dan kunt u zien dat ik daar heel wat antwoorden niet gekregen heb, dat heel wat vragen open stonden en tot

vandaag open blijven staan. Als het gaat over de lessen – u moet mij dat niet in de mond leggen – dan heb ik nooit gezegd dat er niks gebeurd is met de conclusies of aanbevelingen uit de Coronacommissie. Ik heb dat niet gezegd. Wat ik gezegd heb, is dat die conclusies niet volstaan. U mag proberen mij tegen te spreken en zeggen dat die conclusies wel volstonden om een tweede golf te voorkomen, om de impact van die tweede golf te voorkomen.

Wat is de belangrijkste reden waarom we die conclusies niet hebben gesteund? Dat is uitgerekend het punt van het personeel. Uitgerekend dat heeft de meerderheid niet in die conclusies willen zetten. Er zaten een aantal kleine maatregelen in, maar de structurele versterking op korte termijn, vóór de tweede golf, zat er niet in. U kunt opnieuw het verslag lezen van de laatste commissie, waarin we die besluiten hebben bediscussieerd. U kunt zien dat ik daar toen heb gezegd dat we daarom die conclusies niet zouden steunen. En we zien vandaag dat effectief dat gebrek aan personeel de grote angel is geworden in de tweede golf.

Volgend punt: men zegt dat de tweede golf in de hele samenleving plaatsvond en dat men het dus niet buiten de woonzorgcentra kon houden. Dat is uiteraard zo. Ik heb niet gezegd dat het een schande is dat het is binnengekomen. Ik heb gezegd dat het niet is gelukt om de schade ervan te beperken. Dat is waar het om draait. En waarom is dat niet gelukt? Onder andere wegens het personeel, wegens het feit dat men die preventieve testing nog altijd niet heeft kunnen verzekeren. Dat zijn een aantal zaken die in die hele coronacommissie zijn gebleken, waaruit men geen lessen heeft getrokken en waartegen men opnieuw exact dezelfde fouten heeft gemaakt. En dan denk ik: dat gaat niet over documenten die niet werden opgevraagd, maar wel over zaken die niet degelijk werden uitgespit, die niet degelijk werden aanbevolen en die volgens mij beter moeten gebeuren.

Julie – of een aantal onder jullie – zeggen: 'Als je naar de situatie op het terrein kijkt, kun je niet anders dan concluderen dat die veel beter onder controle is.' Dat vind ik erg. Dat vind ik erg en dat vind ik echt getuigen van een gebrek aan contact met wat er op dat terrein gebeurt, of anders, als er veel contact is, van een gebrek aan empathie daarmee. Want wat onze zorgwerkers de afgelopen weken opnieuw hebben moeten doormaken ... En dan zegt men: 'Ja, maar nu was het wel beter. Er zijn natuurlijk wel fouten gebeurd, maar nu was het allemaal wel veel beter.' Ik snap dat niet. Het is niet omdat er minder overlijdens zijn – het waren er achthonderd, toch ook niet niks – dat het allemaal veel beter is. Het is niet omdat er eindelijk beschermingsmateriaal was ... Het zou er verdorie nog aan ontbreken dat we in de tweede golf geen beschermingsmateriaal hadden. En ik heb het u daarnet gezegd: er zijn vandaag nog steeds woonzorgcentra waar het niet in orde is. Maar dat was al duidelijk tijdens de coronacommissie, dat het beschermingsmateriaal in orde was. De vraag was: welke lessen trekken we hier nu verder uit? En die lessen zijn jammer genoeg niet getrokken.

Ik heb begrepen dat we steun krijgen van een aantal fracties, niet van ze allemaal. We zien dan wel weer verder. Dus voilà, ik wil het absoluut nog eens ondersteunen. Ik denk dat we dit nodig hebben.

Trouwens, nog een allerlaatste punt. Mijnheer Rzoska, ik denk dat een onderzoekscommissie uiteraard wél dient om politieke verantwoordelijkheden aan het licht te brengen. Dat is een van de taken bij uitstek van een onderzoekscommissie. En het is volgens mij een van de taken bij uitstek waar we samen niet in geslaagd zijn met de ad-hoccommissie.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik doe nog een tweede poging. Het gaat inderdaad niet, collega Rzoska en andere collega's, over de werking van de coronacommissie, van de ad-hoccommissie. Die heeft heel goed werk

afgeleverd. Het gaat niet over het stellen van de juiste vragen en het krijgen van de juiste antwoorden. Het gaat niet over het feit dat alle documenten die werden opgevraagd, ook effectief werden gekregen. Het gaat niet over het uitvoeren van de resoluties en het aantal aanbevelingen.

Ik heb de indruk dat een aantal collega's hier het verschil niet kennen tussen een ad-hoccommissie en een onderzoekscommissie. Om het duidelijk te maken, lees ik nu letterlijk voor wat er op de webstek van het Vlaams Parlement staat, onder de titel 'onderzoekscommissie'. Ik citeer: "Het Vlaams Parlement heeft onderzoeksrecht. Dat betekent dat het een parlementaire onderzoekscommissie kan oprichten. Die commissie beschikt over dezelfde mogelijkheden als een onderzoeksrechter om een bepaald probleem grondig te onderzoeken." En nu komt het: "Door een onderzoekscommissie op te richten kan het parlement vaststellen" – luister – "wie politiek verantwoordelijk was of is voor een probleem. Op basis daarvan kan het aanbevelingen aan de regering doen. Een parlementaire onderzoekscommissie kan alleen worden opgericht door de plenaire vergadering. Voorbeeld van de werking van een onderzoekscommissie:" – inderdaad, zoals daarnet gezegd – "de chronologie van het onderzoek naar de Scheepskredieten." Ik herhaal het nog één keer: "Door een onderzoekscommissie op te richten kan het parlement vaststellen wie politiek verantwoordelijk was of is voor een probleem." Dat staat op de webstek van het Vlaams Parlement, ik zuig dat niet zomaar uit mijn duim.

Ik begrijp het echt niet. Ik heb de indruk dat jullie het verschil niet snappen tussen een ad-hoccommissie en een onderzoekscommissie. Het staat letterlijk op de webstek van het Vlaams Parlement. Ik hoop dat ik hiermee toch een aantal collega's heb overtuigd. Maar ik begrijp natuurlijk wel dat een aantal partijen iemand of een minister in bescherming willen nemen, maar dat zou toch echt niet mogen in deze crisisperiode. Ik stel voor dat iedereen het nog eens naleest op de webstek en dan zult u misschien overtuigd zijn van het verschil tussen een ad-hoccommissie en een onderzoekscommissie.

Ik dank u.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Ik wil mijn verwondering uitdrukken over sp.a die hier de motie steunt om een onderzoekscommissie op te richten. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was de oversterfte tijdens de eerste golf van de coronacrisis veel groter dan in Vlaanderen. Daar is een minister actief die heeft gezegd dat de situatie in het UZ Brussel gewoon een communautair akkefietje was en heeft verklaard dat hij niet meer testen wilde afnemen want dat zou tot te veel afval leiden en dat is slecht voor het milieu. We hebben daar een minister gehad die het Vlaamse welzijnsbeleid in Brussel moest vormgeven, maar heel lang 'missing in action' is geweest. Toch steunt u in het Brussel Parlement de vraag om een onderzoekscommissie op te richten niet. Dit vind ik bijzonder. De vraag is dan of u aan cognitieve dissonantie lijdt en met welke sp.a wij hier te maken hebben. Het zou toch goed zijn dat u intern eens overlegt over uw standpunten.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik wil zeer kort antwoorden op de heer Parys. Hij heeft in die zin groot gelijk dat er in Brussel ook een rampzalig coronabeleid is gevoerd. Met de PVDA dienen wij moties in alle gewesten in voor het instellen van onderzoekscommissies, in het Brusselse Hoofdstedelijke, het Waalse en het Vlaamse Gewest. Het zou u sieren mocht u dat overal steunen en niet alleen waar het u politiek goed uitkomt.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over de motie houden.

MOTIE van Elisabeth Meuleman, Björn Rzoska en Tine Van den Brande tot uitoefening van het recht van onderzoek over de VRT – 547 (2020-2021) – Nr. 1

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de motie van Elisabeth Meuleman, Björn Rzoska en Tine Van den Brande tot uitoefening van het recht van onderzoek over de VRT.

De bespreking is geopend.

De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Ik wil even kort duiden waarom we deze motie hebben ingediend. Mijnheer Sintobin, ik ken wel degelijk het verschil tussen een commissie ad hoc en een onderzoekscommissie. Waarom vragen we nu wel een onderzoekscommissie? We kunnen hier zwart op wit aantonen dat documenten die het Vlaams Parlement heeft opgevraagd in het kader van wat er bij de VRT is gebeurd, nog steeds niet aan het parlement zijn bezorgd. Ik verwijs heel concreet naar het rapport-Van Vrekhem, dat een centrale rol speelt in de malaise die aan de top van de VRT is ontstaan. Dat is verschillende keren opgevraagd door het Vlaams Parlement en het wordt niet aan het parlement bezorgd. Ik denk dat er dan een reden is om op te schalen naar een onderzoekscommissie om bijvoorbeeld dat rapport-Van Vrekhem ter beschikking te stellen van het parlement, want wij zijn de controlerende macht, wij moeten kunnen toekijken en kunnen controleren wat er gebeurt binnen de VRT.

Ten tweede heeft Audit Vlaanderen een forensische audit gedaan, die een aantal stevige en fundamentele fouten heeft blootgelegd in de manier waarop de aanbestedingsprocedures binnen de VRT worden gehanteerd. Ook op dat vlak is het belangrijk dat het parlement via een onderzoekscommissie daarover meer informatie kan krijgen. Het is niet omdat het parket nu beslist heeft tot vervolging, dat de politieke of parlementaire verantwoordelijkheid in dit dossier verdwenen is.

Ik denk dat dat twee redenen zijn waarom dit parlement tot een onderzoekscommissie zou moeten overgaan: niet alleen om die zaken van dichtbij te bekijken, maar ook om daar lessen uit te trekken en om te weten waar de VRT moet bijsturen, zeker met het oog op een nieuwe beheersovereenkomst.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Wij zijn het niet echt eens met de collega's, zowel met collega Meuleman als met collega Segers, want wij bespreken hier eigenlijk twee zaken die elkaar raken.

Het debat over de VRT, met het niet volgen van de regels bij openbare aanbestedingen en de malaise bij het personeel hebben we al uitvoerig gevoerd. We hebben dat in de plenaire vergadering besproken en in een bijzondere commissiezitting achter gesloten deuren. We hebben volgens mij alle informatie gekregen die we moesten hebben, mijnheer Rzoska, voor zover we die vooraf al niet hadden, want de dingen die door uw partij zagezegd aan het licht zijn gebracht, stonden maanden geleden al in de kranten.

Dus wij hadden het gevoel dat we tijdens die parlementaire besprekingen inderdaad voldoende informatie hebben gekregen om ons een goed beeld te vormen over wat er gebeurd is. Maar wat voor ons veel belangrijker was, was het engagement van de VRT en met name van de nieuwe CEO, dat men al die aanbevelingen die door de maanden of zelfs jaren heen zijn gemaakt – niet alleen van het Rekenhof, niet alleen van Audit Vlaanderen, maar ook van andere instanties – allemaal zou oplijsten in één document. En daarover zou hij dan aan het parlement rapporteren. Op onze vraag heeft hij dat ook toegezegd. Hij zou opvolgen wat ermee gebeurt en hij zou rapporteren aan het parlement.

Dus veel belangrijker dan het verleden is voor ons de toekomst. We hebben ook de beheersovereenkomst waar momenteel aan wordt gewerkt, die wordt momenteel voorbereid. Collega's, ik vermoed dat daar ook wel iets zal instaan over dat hele verhaal, en dat die beheersovereenkomst daar ook wel ruimte voor biedt om aandacht te besteden aan dat probleem, en dat probleem is duidelijk.

Dus wat ons betreft is dit debat eigenlijk voorbij. We hebben het gevoel dat er pogingen worden gedaan om dat eindeloos te rekken. Wij vinden dat niet zinvol, we zouden liever kijken naar de toekomst, en met z'n allen kijken naar die beheersovereenkomst. Dat is iets wat we traditioneel doen over de partijgrenzen van meerderheid en oppositie heen. We moeten zeker kijken hoe we daar verder mee omgaan, en we kijken ook zeker naar de rapportage door de CEO, door de raad van bestuur, en door de voorzitter in de commissie, in verband met die aanbevelingen. Dat is voor ons een heel belangrijke stap voor de toekomst.

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Ik zou misschien eerst willen reageren op wat mijnheer Vandaele zojuist zei wat de toekomst betreft. Want wie naar de toekomst wil kijken moet eerst in het reine komen met het verleden.

Ik heb eerst een aantal punctuele zaken, met ten eerste iets over de vorm. Wij schrokken er inderdaad van, mijnheer Rzoska, dat Groen in dit dossier wel degelijk een onderzoekscommissie wil aanvatten, terwijl jullie dat in het kader van de coronacrisis toch manifest weigeren. Qua prioriteiten lijkt ons dat wel een beetje een vreemde ratio. We hebben net uw kronkelredenering daarover gehoord.

Maar laat het duidelijk zijn: we zijn de vraag tot een onderzoekscommissie wel degelijk genegen. Inderdaad, het rapport van Audit Vlaanderen, het rapport van het Rekenhof, de interne nota van het directiecollege, de nota-Meuleman, het ingestelde parketonderzoek en de hoorzitting met de voorzitter van de raad van bestuur hebben allemaal zeer duidelijk gemaakt dat de onderste steen niet is bovengehaald in dit toch door en door rotte dossier.

Er is nog een bijkomend element. Ik wil er misschien toch even op wijzen dat Audit Vlaanderen de vraag naar meer en verder onderzoek expliciet zelf heeft gesteld. Zij hebben zelf aangegeven dat dat rapport gaat om een beperkte taakomschrijving, en dat er een ruimere analyse nodig is. Ik citeer uit het rapport, zonder privacygegevens te onthullen, "dat de vastgestelde onregelmatigheden zich mogelijks ook in andere dossiers kunnen voordoen, en dat het auditrapport niet mag worden beschouwd als een volledige doorlichting."

Collega's, ik denk toch dat dat een duidelijke, bijna dwingende suggestie is van Audit Vlaanderen om hier inderdaad nader onderzoek te gaan verrichten. Ik denk dat je al van slechte wil moet zijn om dat niet te willen zien. Bovendien heeft de voorzitter van de raad bestuur bewust cruciale informatie achtergehouden voor zijn raad van bestuur, in het kader van een conflict binnen het directiecollege. Dat zou toch meer dan een alarmsignaal moeten doen afgaan, en het gaat ook lijnrecht in tegen de bepalingen van het Mediadecreet. Ik heb dat ook tegen

minister Dalle al gezegd. Artikel 13, paragraaf 9 van het Mediadecreet zegt dat de raad van bestuur bevoegd is voor het bemiddelen bij personele conflicten binnen het directiecollege.

Dat impliceert natuurlijk ook dat men die leden van de raad van bestuur daartoe alle informatie verstrekt. Dat is overduidelijk niet gebeurd. Integendeel, ze werd door mijnheer Van den Brande achtergehouden. En wat was zijn kronkelredenering daarbij? We hebben dat allemaal met open mond moeten aanhoren. Volgens hem was het zo dat de leden van het directiecollege zich niet rechtstreeks mochten wenden tot het remuneratiecomité of tot de raad van bestuur, maar dat dat alleen aan de CEO toekwam, dat dat alleen aan mijnheer Lembrechts toekwam. Wat overigens ook gebeurde, maar hij fungeerde als doorgeefluik. Dat zei dus mijnheer Van den Brande: indien Lembrechts een nota had gemaakt van de nota-Meuleman, laat ons ze dan zo noemen, dan zou ze wel als ontvankelijk kunnen worden beschouwd. Over kronkelredeningen gesproken!

Op welke wettelijke basis mijnheer Van den Brande zich hier stoelde, is voor ons tot op vandaag volstrekt onduidelijk. Wij begrijpen trouwens uit verschillende persverklaringen en uit wat wij hier achter de schermen in de wandelgangen horen, dat er binnen de raad van bestuur, bij de leden van de meerderheid en ook binnen de meerderheid hier, toch een zeer grote consensus groeit dat de positie van de voorzitter van de raad van bestuur eigenlijk compleet onhoudbaar is geworden, maar dat men hem om de een of andere reden toch nog een galante exit gunt wegens het parcours dat hij al heeft gereden.

Alles wijst er dus op dat, om welke duistere reden dan ook, de voorzitter van de raad van bestuur bepaalde sleutelfiguren de hand boven het hoofd heeft gehouden. Ondanks de bevindingen van het Rekenhof, ondanks het rapport van Fabiaan Van Vrekhem van Accord, en ondanks de bijzonder straffe conclusies van het directiecollege. Ik denk dat het dan inderdaad interessant zou zijn om inzage te krijgen in het volledige beslissingsproces van mijnheer Van den Brande, want die man blijft tot op heden buiten schot. Een onderzoekscommissie, collega's, zou inderdaad die transparantie kunnen afdwingen.

Dat bovendien – en dat is toch wel pertinent – de procureur des konings namens het parket het nodig vindt om een opsporingsonderzoek aan te vatten in het VRT-dossier, bewijst toch ten overvloede dat er hier ernstige aanwijzingen zijn dat er onwettig met belastinggeld werd omgesprongen, en dat er wellicht sprake is van zelfverrijking, van fraude, van bedrog en van wat weet ik allemaal meer. Daar kunnen wij, collega's, met de beste wil van de wereld als Vlaams Parlement, als controlerend orgaan toch niet naast kijken? Hoever is het gekomen dat het gerecht zich anno 2020 moet bezighouden met onderzoeken naar verregaand misbruik van overheidsgeld binnen een publieke nv, die jaarlijks meer dan een kwart miljard euro krijgt toegeworpen?

Wat dat parketonderzoek betreft: er is nog altijd geen onderzoeksrechter aangesteld. Het gaat over opsporingsonderzoek, waardoor de kans natuurlijk zeer reëel en zeer groot is dat er een seponering zal plaatsvinden en dat de schuldingen dus mogelijk buiten schot zouden blijven. Vandaar ook onze eis, al van in het begin, dat minister Dalle zich burgerlijke partij stelt. Want als je je burgerlijke partij stelt, ben je zeker van een onderzoek door de onderzoeksrechter. Elk individu dat wordt benadeeld door een misdrijf stelt zich burgerlijke partij. Maar wanneer er manifest misbruik wordt gemaakt en aangetoond van honderduizenden euro's belastinggeld, om vriendjes te bevoordelen, om privésauna's te bouwen, om privémeubilair aan te kopen, om schilderwerken uit te voeren – dat staat daar allemaal in! – dan laat de overheid betijen, dat moeten we niet verder onderzoeken. Alle kaarten liggen op tafel, zegt mijnheer Vandaele. Ik vind dat dat als signaal absoluut wel kan tellen.

Om deze redenen, die ik heb aangehaald, is ons inziens inderdaad het uitzonderlijke wapen van de onderzoekscommissie wel degelijk gerechtvaardigd. Wie zich hiertegen verzet, zegt eigenlijk impliciet dat het potje beter gedekt blijft en dat de Vlaming niet mag weten wat er met zijn centen gebeurt. Wij zullen de motie dan ook steunen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Voorzitter, deze kwestie is hier al regelmatig gesproken, zowel in plenaire zitting als in de commissie, open en gesloten. De betrokkenen zijn gehoord. Begin oktober heeft minister Dalle het forensisch rapport van Audit Vlaanderen onmiddellijk ter beschikking gesteld van het Vlaams Parlement. Daarin worden ernstige malversaties blootgelegd bij de openbare omroep maar de nieuwe CEO Frederik Delaplace heeft daar onmiddellijk en onverbidde op gereageerd. Hij kondigde onmiddellijk een nultolerantie aan en enkele dagen later hadden we hier een plenair debat waarin minister Dalle aankondigde om de negen aanbevelingen uit het rapport op te nemen in de nieuwe beheersovereenkomst waarvan de onderhandelingen zich momenteel in een eindfase bevinden.

Dat auditrapport ligt ondertussen bij het parket dat een opsporingsonderzoek startte. Dat lijkt me op zich al een belangrijke reden om als parlement niet verder in te gaan op de vraag die vandaag voorligt namelijk om een eigen onderzoek te voeren. Laat het gerecht zijn werk doen, wij hebben alle vertrouwen in een goede werking van het gerecht. Maar de oppositie vroeg na het debat in de plenaire vergadering nog een hoorzitting met CEO Delaplace en voorzitter Luc Van den Brande.

Op 29 oktober volgde een besloten commissievergadering zodat er vrij gesproken zou kunnen worden ondanks de vertrouwelijkheid van de forensische audit waaruit collega Slootmans duchtig citeerde.

Nog voor deze vergadering plaatsvond – en ik vind het nu wel spijtig dat mevrouw Meuleman hier zelf niet kan zijn – achtte commissievoorzitter Meuleman het nodig om persoonsgevoelige documenten kwistig rond te strooien en de voorzitter van de raad van bestuur, Luc Van den Brande, publiekelijk aan de schandpaal te nagelen zonder dat hij zich openlijk kon verdedigen. Dat was nog nooit gezien in het parlement. Luc Van den Brande zou die documenten onthouden hebben aan zijn raad van bestuur toen die op 16 december 2019 moest beslissen over het voorstel van de toenmalige CEO Paul Lembrechts om de directeur Media en Productie te ontslaan.

Tijdens die hoorzitting eind oktober bleek echter duidelijk dat het verhaal niet klopt. De voorzitter wist namelijk pas eind november 2019 dat er een conflict eerder aan de top van de VRT.

De voorzitter: Collega Brouwers, u hebt daarnet terecht het verwijt gemaakt dat collega Slootmans citeerde uit de audit maar nu bent u aan het citeren uit een besloten zitting.

Karin Brouwers (CD&V): Hij heeft dat toen gezegd maar dat is iets dat gekend is.

De voorzitter: Hier wordt niet geciteerd uit besloten zittingen, noch uit het forensisch auditrapport.

Karin Brouwers (CD&V): Geen probleem, maar hij heeft wel van naaldje tot draadje uitgelegd, en dat mogen we toch weten, hoe het Mediadecreet tot stand is gekomen.

De voorzitter: Het Mediadecreet mag u helemaal uitleggen.

Karin Brouwers (CD&V): We mogen toch weten hoe de delicate bevoegdheidsverdeling, want daar gaat het hier allemaal over, in het Mediadecreet tot stand kwam, nog onder minister Eric Van Rompuy. Dat was na een periode van al te grote politieke inmenging door de raad van bestuur. Vandaar natuurlijk de grote omzichtigheid en het plichtsbesef van de voorzitter om de formele regels die in uitvoering van het Mediadecreet ook gedetailleerd zijn vastgelegd in het Charter Deugdelijk Bestuur, correct toe te passen. De raad van bestuur bepaalt dus de strategie en de CEO is verantwoordelijk voor de operationele leiding en het organisatiebeheer. Alleen de CEO kan de aanstelling of het ontslag van de leden van zijn directie voorleggen aan de raad van bestuur, niemand anders. Mijnheer Slootmans, als u het Mediadecreet citeert, citeer dan volledig, want in datzelfde artikel 13, §1, 7° staat dat het aanstellen en ontslaan van de leden van het directiecollege gebeurt op voordracht van de gedelegeerd bestuurder. Het is dus de exclusieve bevoegdheid van de CEO, en in dit geval was dat Paul Lembrechts, om een omstandige en juridisch onderbouwde nota voor te leggen aan de raad van bestuur ter staving van zijn vraag tot onmiddellijk ontslag van een van zijn directeurs.

Hij moet daarbij uiteraard gebruikmaken van alle informatie waarover hij beschikt want, en dat moeten we ook in acht nemen, die nota waarin dat ontslag werd gevraagd, moet de toets van de arbeidsrechtbank kunnen doorstaan.

Het ging om een personeelslid met zeventien jaar dienst, dat enkele maanden voordien nog een positieve evaluatie kreeg en over wie die CEO ... – maar ja, dat mag ik dan niet zeggen. De CEO had het dus allemaal zo niet begrepen en komt op die bewuste raad van bestuur van 16 december 2019 – dat is hier al regelmatig gezegd – met een onvoldoende gedocumenteerde vraag tot ontslag. De raad van bestuur weigert daarom unaniem in te gaan op deze vraag tot ontslag, maar bespreekt de zaak wel grondig en zet de directeur onmiddellijk op non-actief – dat is ook niet niks – en start dan de bemiddelingspoging waar hier al sprake van was. Bemiddelen is trouwens ook een van de bevoegdheden van de raad van bestuur volgens het Mediadecreet. Daarmee waren zijn bevoegdheden in dezen dan ook ongeveer uitgeput.

Dan is er inderdaad dat rapport-Van Vrekhem – ik dacht er eerst niets meer over te zeggen, maar aangezien collega Rzoska er zo veel belang aan hecht – uitgekomen, maar daar werd hier al een debat over gevoerd in januari. Er is toen ook gezegd dat dit gewoon niet ter beschikking gesteld kan worden. Dat is een assessment van verschillende directeurs, dan zou je bijna alle zinnen moeten schrappen. Men heeft toen gezegd dat men dat niet ging doen. Ik geloof dat ik het op dat moment zelfs parlementair voyeurisme genoemd heb.

Op diezelfde vergadering van 16 december werd ook het onlangs opgedoken verslag van het Rekenhof besproken, waarin verschillende pijnpunten bij de toepassing van de wetgeving op overheidsopdrachten werden blootgelegd, onder andere bij die afdeling Productie, waar de geviseerde directeur verantwoordelijk voor was. Maar niemand in die vergadering van de raad van bestuur, en al zeker de CEO niet, legde een verband tussen dat onderzoek van het Rekenhof en de vraag tot ontslag van de directeur Media en Productie. De raad van bestuur nam dan akte van het actieplan van de CEO. Ze zijn met dat Rekenhofrapport ook aan de slag gegaan. Het ging trouwens al om een tweede ondersteunend onderzoek.

De voorzitter: Collega Brouwers, volgens mij bent u weer aan het citeren uit de besloten zitting.

Karin Brouwers (CD&V): Neen, toch niet.

De voorzitter: Waaruit citeert u dan concreet?

Karin Brouwers (CD&V): Dit zijn gewoon gegevens.

De voorzitter: Het is niet omdat het in de krant gestaan heeft ... Ja maar, ik bedoel ...

Karin Brouwers (CD&V): Ik heb het over een ondersteunend onderzoek van het Rekenhof.

De voorzitter: Maar u zegt hier wat er is gezegd achter gesloten deuren.

Karin Brouwers (CD&V): Neen, neen, ik ben dat gewoon even in de lijn aan het zetten.

De voorzitter: Ik ga u elke keer onderbreken als u het doet.

Karin Brouwers (CD&V): Goed.

Pas na de lezing van de recente forensische audit van Audit Vlaanderen – lezing, je mag al lezen – legt de oppositie met de kennis van vandaag linken tussen gelekte vertrouwelijke nota's van die directiecomitéleden, tussen dat rapport van het Rekenhof – dat uw diensten nog ter beschikking gesteld hebben, voorzitter – en de vraag tot ontslag van de directeur Media en Productie. Op het moment van de feiten in het najaar van 2019 werden ze door geen enkele van de betrokkenen aan elkaar gelinkt. De enige die over echt alle informatie beschikte en dus het beste in staat was om eventueel die linken te leggen, maar die dat zelfs niet gedaan heeft, was de CEO. Als de oppositie nu meent dat die linken er wel zijn, toont dat voor ons eigenlijk vooral aan dat de CEO operationeel en organisatorisch de zaak op de VRT gedurende een aantal jaren onvoldoende in handen nam en ook de raad van bestuur en de voorzitter niet adequaat inlichtte over wat er operationeel allemaal misliep.

Dat is de enige conclusie die wij kunnen trekken. Want dat het daar misliep, dat is pas ten volle aan het licht gekomen met dat heel recente rapport van Audit Vlaanderen, dat het onderzoek trouwens heeft gestart na het uitlekken van die vertrouwelijke info in persartikels in januari van dit jaar. De Vlaamse Regering had enkele dagen eerder de CEO ontslagen. Wij hebben ook op 31 januari al een besloten zitting gehad op de VRT zelf met de CEO ad interim op dat moment, Leo Hellemans, en voorzitter Van den Brande. Die hebben toen eigenlijk in grote lijnen hetzelfde verteld als wat ze ons verteld hebben in ...

De voorzitter: In de besloten zitting dus? Ja ja, het is goed dat u citeert uit besloten zittingen!

Karin Brouwers (CD&V): ... de commissievergadering van 29 oktober. Twee keer besloten, twee keer hetzelfde. Wat ik wil zeggen, voorzitter: oude koeien, het zijn hier allemaal oude koeien. Collega Vandaele heeft het ook met zoveel woorden gezegd. Oude koeien die naar aanleiding van die recente forensische audit uit de gracht worden gehaald om de voorzitter van de raad van bestuur en de minister totaal onterecht te beschadigen, terwijl wij samen met de minister en de nieuwe CEO naar de toekomst willen kijken. De CD&V-fractie zal deze motie van de Groen-fractie dan ook niet goedkeuren.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Ik moet eerlijk toegeven dat ik het niet helemaal snap: geen onderzoekscommissie voor de woonzorgcentra maar wel voor de VRT. Wij vinden dit voorstel ook wat disproportioneel, zeker ook omdat – en het is al gezegd – er een gerechtelijk onderzoek loopt. Versta me niet verkeerd: wij

vinden ook dat het parlement absoluut zijn controlerecht moeten kunnen uitoefenen, en daarom hebben wij een eigen motie ingediend om alle betrokken documenten op te vragen. Ik kom er uiteraard zo meteen op terug. We zullen ons onthouden bij dit voorstel van resolutie.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Collega's, onze fractie zal deze motie tot het oprichten van een onderzoekscommissie voor de VRT niet steunen. Sta me toe even te verduidelijken waarom.

We weten heel duidelijk dat er op de Reyerslaan een structureel probleem is van ontoereikende organisatiebeheersing, problemen met de inbreuk op de wetgeving Overheidsopdrachten en een probleem van onvoldoende integriteitsbesef bij bepaalde medewerkers. Dat potje hoeft helemaal niet gedekt te worden, dat is duidelijk, mijnheer Slootmans. Problemen waarvan de huidig gedelegeerd bestuurder heel nadrukkelijk heeft verklaard dat hij ze streng zal aanpakken, getuige ook zijn beleid van nultolerantie voor het niet naleven van wetgeving en de regels rond integriteit. We hebben hem daarvoor vanuit verschillende fracties, en ook vanuit mijn fractie, bedankt.

We kennen die problemen omdat we, onder meer dankzij de voorzitter van dit parlement, mevrouw Homans, inzage kregen in een belangrijk forensisch auditrapport van Audit Vlaanderen – waarvoor dank. Het is een rapport dat we grondig en integraal konden inkijken en dat diverse belangrijke aanbevelingen formuleert die ik hier niet zal vertolken.

De voorzitter: Verstandig.

Bart Tommelein (Open Vld): Zo kent u mij, voorzitter.

De voorzitter: Dat is waar.

Bart Tommelein (Open Vld): We hebben daarover uitgebreid van gedachten gewisseld met de minister, zelfs hier in de plenaire vergadering, in een actualiteitsdebat. De minister heeft dan ook zeer duidelijk aangegeven alle aanbevelingen te zullen opnemen in de nieuwe beheersovereenkomst en daar zelfs een resultaatverbintenis aan te koppelen. Collega's, net als u, kijk ik reikhalzend uit naar de nieuwe beheersovereenkomst, naar de bepalingen die erin zullen zijn opgenomen. Die besprekingen lopen. Ik reken erop dat de minister meende wat hij zei en erop zal toezien dat de aanpak van de gekende problemen zeer nadrukkelijk in de nieuwe overeenkomst zal worden opgenomen. Ik heb geen enkele reden om te twijfelen aan de woorden van minister Dalle.

Ook kregen we inzage in het rapport van het Rekenhof dat over gelijksoortige problemen heeft bericht. Het Rekenhofrapport kregen we trouwens ook in de marge van de extra commissievergadering achter gesloten deuren, waar we, naar aanleiding van de audit, eveneens uitgebreid hebben gediscussieerd met de nieuwe ceo en met de voorzitter van de raad van bestuur van de VRT, onder meer over de rol van de voorzitter zelf en over de rol van de raad van bestuur. Ook nadien werden hierover aan de minister nog bijkomende vragen gesteld over zijn verantwoordelijkheden, tijdens een interpellatie van collega Segers in de bevoegde commissie. Ook daar heeft de minister nog eens sterk benadrukt dat de aanbevelingen correct zullen worden vertaald in de nieuwe beheersovereenkomst.

Dus, collega's, structureel worden de maatregelen met het oog op de toekomst genomen, op basis van de gekende rapporten, in overleg met de Vlaamse

Regering die de nieuwe beheersovereenkomst mee onderhandelt – dat is belangrijk. Dat stelt mij en mijn fractie voorlopig gerust.

Daarnaast, collega's – en dat is toch wel cruciaal – wordt vandaag een onderzoek gevoerd naar individuele verantwoordelijkheden. Ik ben zelf ook in mijn jonge jaren nog voorzitter geweest van een onderzoekscommissie, weliswaar in een andere assemblee, en ik weet dat men daar bijzonder mee moet opletten. Het parket van Brussel is immers bezig met een opsporingsonderzoek naar aanleiding van het auditrapport, dat overigens onmiddellijk werd overgemaakt aan de gerechtelijke en politionele instanties. Er loopt een gerechtelijk onderzoek, dat in alle correctheid en in alle sereniteit moet kunnen worden gevoerd. Ik heb het ook in de commissie gezegd: het is aan het parket om te onderzoeken of en door wie er concrete onregelmatige handelingen zijn gedaan, in strijd met de wetten van dit land. Dat potje moet niet gedekt blijven, meneer Slootmans. Het parket is daarmee bezig.

Dat is een gerechtelijk onderzoek, waarin wij nu niet tussenbeide moeten komen. Enige terughoudendheid van onze kant is zeker geboden. Laten we in ieder geval geen handelingen stellen die dat gerechtelijk onderzoek op enige wijze zouden kunnen doorkruisen, in problemen brengen of zelfs nietig kunnen doen verklaren.

Tot slot, collega's, het ontslag van de vorige CEO. Ook dat gegeven werd opnieuw aangehaald en besproken in de commissie naar aanleiding van de interpellatie van collega Segers. Daarvoor heeft de minister in de commissie de volledige politieke verantwoordelijkheid op zich genomen. Het is een keuze die hij heeft gemaakt om de impasse aan de top van de VRT zo snel mogelijk op te lossen. Die keuze is gemaakt. We kunnen daar nog lang over discussiëren. Onder-tussen zijn we bijna een jaar verder. We hebben nu een nieuwe CEO, die nu alle kansen moet krijgen om de problemen aan te pakken zoals het hoort. Hij krijgt van ons het vertrouwen. Ik denk dat hij zeer goed weet wat hij moet doen. Daar is geen onderzoekscommissie meer voor nodig.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Wij zullen de vraag naar een onderzoekscommissie hier ook steunen. Het was de heer Gryffroy die daarjuist zei dat er geen achterkamers meer bestaan. Mijnheer Gryffroy, ik denk dat dit een heel mooi dossier is waaraan u kunt zien dat die achterkamers jammer genoeg nog springlevend zijn.

Ik blijf het een beetje vreemd vinden dat men hier vandaag onderzoekscommissies beperkt tot een instrument om documenten op te vragen, maar wij zullen deze vraag zeker steunen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over de motie houden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, gelieve u nu aan te melden in de stemtoepassing.

De plenaire vergadering wordt gedurende vijftien minuten geschorst om iedereen daarvoor de tijd te geven.

– *De vergadering wordt geschorst om 19.26 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 19.46 uur.*

Dames en heren, voor we met de eigenlijke stemmingen beginnen, voeren we een teststemming uit.

– *De Vlaamse volksvertegenwoordigers voeren een teststemming uit.*

Deze test is goed verlopen.

VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis – 565 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Wilfried Vandaele bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van decreet van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis.

De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Collega Gryffroy zal toelichten waarom we de spoedbehandeling vragen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De spoed is dat we graag heel dringend budget-meters willen invoeren.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

Het voorstel tot spoedbehandeling is aangenomen. Dan stel ik voor dat het voorstel van decreet van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Het incident is gesloten.

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Gryffoy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik zal het kort houden. Voor de zomer hebben we een nooddecreet goedgekeurd waarmee we bepaald hebben dat we mensen niet afschakelen van gas en elektriciteit, maar ook dat er geen budgetmeters konden worden geplaatst omwille van de veiligheid van het personeel van Fluvius, dat die meters plaatst. Eigenlijk was de situatie zo dat we in coronatijden niemand willen afschakelen, maar dat we ook geen budgetmeters plaatsen. Nu zitten we weer in een gelijkaardige situatie, waarin we niemand gaan afschakelen, maar waarin we dus ook geen budgetmeters kunnen plaatsen.

Ondertussen weten we van de medewerkers van Fluvius dat het mogelijk is veilig te werken bij de mensen thuis en daarom willen we het weer mogelijk maken om mensen af te schakelen, maar enkel als er dan een budgetmeter geplaatst wordt. Met andere woorden zorgen we er zo voor dat mensen geen torenhoge schulden kunnen opstapelen. Als je niet afgeschakeld kunt worden, maar ook geen budgetmeter hebt, loop je immers het risico dat je schuld op basis van het normale verbruik blijft oplopen. Door budgetmeters te plaatsen kunnen we de schuld verkleinen. Dat is de reden waarom we dit voorstel van decreet voorleggen.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, het is belangrijk dat er vandaag weer budgetmeters geplaatst en geactiveerd kunnen worden. We hebben immers gemerkt dat mensen er het slachtoffer van worden dat dit nu niet kan. Heel wat mensen worden nu nog verder in de schulden geduwd, omdat er gewoon geen andere optie is dan beleverd te worden door de distributienetbeheerder, wat ook een hoger tarief inhoudt. Het is dus een goede zaak dat we het betreffende artikel zullen schrappen, zodat het plaatsen van een budgetmeter weer mogelijk wordt.

Uiteraard moet de distributienetbeheerder erop toezien dat dit gebeurt op een veilige manier, coronaproof, maar ik heb er geen enkele twijfel over dat ze dit kunnen, want de mensen van Fluvius werken vandaag ook verder.

Uiteraard zijn we voorstander van het feit dat mensen niet afgeschakeld kunnen worden. Het zijn voor heel wat mensen en gezinnen moeilijke tijden en de winter staat voor de deur. We moeten daar menselijk mee omspringen. Onze fractie zal de aanpassing van het decreet dan ook steunen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het voorstel van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 565/1)

– *Er zijn geen opmerkingen bij de artikelen 1 en 2.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemmingen over de artikelen en over het voorstel van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel – 569 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Wilfried Vandaele bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel.

Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Ik zal het kort houden over de spoedbehandeling. Vorige week donderdag heeft de Brusselse Regering dit dossier geagendeerd op de ministerraad. Ze is niet tot een conclusie gekomen, maar ik denk dat het duidelijk is dat het dringend is dat we vanuit dit parlement iets doen: een signaal geven aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vandaar dit voorstel van resolutie.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

Het voorstel tot spoedbehandeling is aangenomen. Dan stel ik voor dat het voorstel van resolutie van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Het incident is gesloten.

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van resolutie van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel.

De bespreking is geopend.

Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Collega's, de plannen van de Brusselse Regering over het invoeren van een stadstol hebben hier al een aantal keer het onderwerp uitgemaakt van het debat. Terecht, denk ik. Als we afgaan op hetgeen we in de media vernemen, zal de Vlaamse pendelaar daarmee gediscrimineerd worden want de Brusselse automobilist zal geen verkeersbelasting meer moeten betalen. De Vlaamse pendelaar daarentegen zal dubbel belast worden. Dat kunnen we niet toelaten.

Ik ga hier niet verder uitweiden over het idee van de stadstol op zich. Ik denk dat we dat debat al uitvoerig hebben gevoerd, ook tijdens het actualiteitsdebat van 21 oktober. Toen was er toch een breed gedragen standpunt vanuit dit Vlaams Parlement over die plannen en de manier van werken van die Brusselse Regering.

Collega's, ik wil toch het verloop van dit dossier aanhalen. We hebben het hier zowel in de commissie als in de plenaire vergadering al een paar keer aangehaald en onze minister van Mobiliteit heeft daarbij telkens heel consequent gehandeld. Ze heeft overleg gevraagd met haar collega in Brussel. Eerst via een brief aan de bevoegde minister van Mobiliteit, mevrouw Elke Van den Brandt. Onze minister Peeters riep daarbij op om in overleg te gaan en om de studies die de Brusselse Regering heeft laten maken, over te maken. Nu, daar is nooit antwoord op gekomen. De Brusselse Regering slaagt er zelfs niet in om te antwoorden op die brief met de vraag tot overleg. Minister Peeters heeft daarop een nieuwe brief gestuurd naar de minister-president van de Brusselse Regering, maar ook dat is voorlopig zonder succes gebleven.

Maar wat zagen we dan vorige week? Het dossier stond ineens geagendeerd op de ministerraad van de Brusselse Regering. Dus zonder enige voorafgaande dialoog. Collega's, tijdens het debat zeiden sommige collega's hier nog: het is maar een nota van de administratie, de Brusselse Regering zal daar niet 'stoemelings' over beslissen. Ze zal eerst in overleg gaan, maar wat zien we: vorige week donderdag stond het geagendeerd. Nochtans hadden we via onze minister Brussel al meermaals de hand gereikt om daarover toch in overleg te gaan.

Nu, voorlopig is de Brusselse Hoofdstedelijke Regering er niet uitgeraakt, maar het is belangrijk dat we iets doen vanuit dit parlement. Wanneer staat het opnieuw geagendeerd in Brussel? Morgen? Volgende week? We hebben er het raden naar.

Er staat wel 93 miljoen euro ingeschreven in de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor het uitrollen van de stadstol. Waarschijnlijk zal het dossier dit jaar nog worden geagendeerd en ook goedgekeurd. Daarom zijn wij van mening dat we iets moeten doen. De debatten die we hier hadden, waren heel nuttig. Minister Peeters heeft al de nodige initiatieven genomen en ook die waren nuttig en nodig, maar ze bleven zonder gevolg. Het zou goed zijn dat we een duidelijk signaal geven aan de Brusselse Hoofdstedelijke Regering. Daarom hebben we met de meerderheid dit voorstel van resolutie opgesteld. Ik wil dan ook de collega's binnen de meerderheid danken voor de vlotte samenwerking in dit dossier.

Wat vragen we concreet aan de Vlaamse Regering? In dit voorstel van resolutie hebben we twee verzoeken opgenomen. Ten eerste vragen we aan de Vlaamse Regering om bij de Brusselse Hoofdstedelijke Regering aan te dringen om in dialoog te gaan met de andere gewesten over het voornemen tot invoeren van een kilometerheffing en/of stadstol. Als dat niet lukt, vragen we aan de Vlaamse Regering om alle juridische middelen aan te wenden opdat de Vlaamse pendelaar door de invoering van dergelijke kilometerheffing en/of stadstol niet wordt gediscrimineerd.

Die verzoeken zijn heel duidelijk, de standpunten zijn gekend. Collega's, ik roep alle partijen in dit halfroond op om dit voorstel van resolutie te steunen in het belang van de Vlaamse pendelaar.

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): De kern van het probleem is natuurlijk dat men een stadstol heft en dat men enkel compensatie voorziet voor de Brusselaars, niet voor de Vlamingen, niet voor de Walen. Dat maakt het voorstel van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering per definitie een communautair geladen voorstel. Per definitie.

Mijn vraag is heel simpel. Alle partijen die het samenwerkingsfederalisme hoog in het vaandel voeren, die er de mond van vol hebben, vraag ik om de daad bij het woord te voegen, om dit voorstel van resolutie dat oproept tot overleg, en als men niet wil luisteren dat we de juridische middelen daartoe zullen uitputten, goed te keuren. De bottomline is en blijft: laat ons dit voorstel terugsteken waar het hoort, namelijk ergens in een schuif. Alle partijen die zeggen dat samenwerkingsfederalisme voor hen belangrijk is, hebben eigenlijk in dit dossier geen andere keuze dan dit voorstel van resolutie te steunen.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Goede collega's, de essentie is dat we oproepen tot overleg. Als dat niet gaat gebeuren, dan gaat Vlaanderen, en wellicht ook de andere deelstaat Wallonië, procederen. Laat dat duidelijk zijn als boodschap aan de Brusselse collega's: als er juridische procedures komen, dan is er één partij winnaar en dat zijn de advocaten. De hele samenleving zal dus verliezen. Unilaterale beslissingen waarbij financieel gesproken Vlaamse en Waalse pendelaars de dupe zijn: zo zien wij het in de praktijk invullen van het samenwerkingsfederalisme niet.

Tijdens het actualiteitsdebat van 21 oktober jongstleden heb ik verwezen naar – dat is jurisprudentie – de rechtspraak van het grondwettelijk Hof uit het verleden. Als een of andere deelstaat, gewest of gemeenschap beslissingen neemt waarvan de kostprijs neerkomt op de schouders van de inwoners van de andere deelstaten, gewest of gemeenschap, dan kan dat een begin zijn van het doorbreken van het gelijkheidsbeginsel. Dan denk ik, eerlijk gezegd, dat de Brusselse collega's heel goed moeten beseffen dat ze na zo'n procedure met lege handen achterblijven. Dan gebeurt er niks op het vlak van de verbetering van de leefkwaliteit, op het vlak van verkeer, mobiliteit en leefbaarheid met minder files en minder verkeersdrukke. Dan zullen ze met lege handen achterblijven.

De boodschap is heel duidelijk: overleg betekent dat je dat doet voordat de beslissing wordt genomen. In Brussel heb ik de indruk dat de visie is: we zullen dat beslissen, en dan met Vlaanderen en Wallonië rond de tafel gaan zitten. Dat is dus de kar voor het paard spannen. Daar nemen wij geen vrede mee, want dat is een politiek van knikken en slikken. Dan trekken wij de rode kaart. Dat moet heel duidelijk zijn.

En laat het ook – en dat heb ik ook op 21 oktober gezegd – een duidelijke boodschap zijn: als er verstandige alternatieven worden geboden aan de Vlaams en Waalse pendelaars, mensen die daar moeten zijn om den brode, maar die nu in hoofde van Brussel toch op de eerste plaats, heb ik de indruk, 93 miljoen euro moeten opbrengen, dan denk ik dat de Vlaamse en Waalse pendelaar daar ook voor wil kiezen. Mijn boodschap aan Brussel en de collega's en de vrienden die daar mee de dienst uitmaken, is dus: bezint voor gij begint.

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Collega's, we waren aangenaam verrast dat de meerderheid dit voorstel van resolutie hier ter stemming voorlegt. Wij hebben hier twee of drie weken geleden een gelijkaardige tekst neergelegd, maar toen hebben jullie daar allemaal unisono tegen gestemd. We nemen aan dat dat allemaal onder de noemer van het voortschrijdend inzicht zit. Maar goed, er is meer vreugde in de hemel om één bekeerling dan om duizend gelovigen, niet-waar?

Ten gronde kunnen wij ons inderdaad ook vinden in dit voorstel van resolutie. Ik denk dat buiten Groen en bepaalde parlementsleden van sp.a – ik herinner mij de insteek van de heer Tobback – iedereen het er toch over eens is dat de Brusselse stadstol en de kilometerheffing asociale maatregelen zijn, die inderdaad een massieve belastingverhoging betekenen voor de Vlaamse, en ook voor de Waalse pendelaar – dat mag ook gezegd.

We kennen de berekeningen intussen. Het gaat dan over een 1200 euro per jaar, als je je geluk hebt. Als je je geen dure, groene wagen kunt permitteren, is dat nog een pak meer. En het is hier de vorige keer al gezegd: het strafste van al is dat Brussel die middelen niet zal gebruiken om te investeren in het openbaar vervoer, om de filedruk te verminderen. Neen, ze gebruiken dat eigenlijk om het gat te vullen dat ze zelf hebben veroorzaakt door het supprimeren van hun verkeersbelasting. Dat is dus het fameuze samenwerkingsfederalisme van de groenen: cadeautjes uitdelen aan de kinderen en de rekening unilateraal doorschuiven naar de burens. Het is de klassieke modus operandi van links. Ik denk dat Sinterklaas er in deze dagen nog iets van kan leren.

Bovendien is het inderdaad zo dat de Brusselaars vandaag al worden gecompenseerd door die mobiliteitsdrukke en die vreselijke intocht van pendelaars die zij hier moeten ondergaan. U moet er de lokale ondernemers dezer dagen eens over vatten, hoe vreselijk die intocht wel niet is. Na de zesde staatsvorming hebben ze er dan 'en plus' nog eens 150 miljoen euro bij gekregen. In totaal gaat het nu al over een half miljard euro. Maar bon, de citroen is blijkbaar nog niet genoeg uitgeperst. En blijkbaar, als ik de heer Gatz lees, moeten wij daar nog dankbaar voor zijn ook. De heer Gatz had het in De Zondag over een win-winsituatie. Dus je geeft 500 miljoen euro weg, en je bent een winnaar. Dat is toch een bijzonder vreemde redenering. Ik herinner mij de fantastische uitspraak van Peter Van Rompuy de laatste keer, in zijn mooiste Frans: 'On ne peut pas avoir le beurre et l'argent du beurre.' Maar blijkbaar, als je Gatz bezig hoort, is het niet alleen 'le beurre et l'argent du beurre', 'mais en plus aussi le sourire de la crémère.'

Wat mij daarbij nog het meeste intrigeert, is het standpunt van Open Vld. Zij zetten hier mee hun handtekening onder. Dat is bewonderenswaardig. Maar het was toch Open Vld-minister Gatz die enkele weken terug in De Zondag zei dat hij gaat doorzetten met zijn plannen. 'Een moedige beslissing', noemde hij het zelf. De rekening doorschuiven naar een ander, klasseert die man dus als een moedige beslissing. Ik heb al moedigere beslissingen gezien. En trouwens, dat hij doorzet en dat de Brusselse Hoofdstedelijke Regering doorzet, bewijst inderdaad het

gegeven dat men 93 miljoen euro heeft ingeschreven in het kader van de uitrol van die stadstol.

Conclusie: er zijn dus verschillende soorten Open Vld. Er is Open Vld dat voor de stadstol is, er is Open Vld dat tegen de stadstol is. Mocht wijlen Gerty Christoffels nog onder ons zijn, ze zou kunnen vragen: wil de echte Open Vld nu opstaan? Want de schizofrenie, of de cognitieve dissonantie – zoals de heer Parys het zo net noemde – is eigenlijk niet meer om aan te zien.

Zoals ik al gezegd heb, steunen wij de inhoud van het voorstel van resolutie en de geest ervan. Het is een zeer goede aanzet, die voor ons nog iets verder had mogen gaan. We weten dat de taal van de macht de enige is die ze in de Lombardstraat verstaan. Trouwens, de Waalse minister van Financiën, Jean-Luc Crucke, heeft dat ook goed verstaan. Want hij kondigde direct na de aankondiging van de tol al aan dat, als Brussel durft door te zetten, hij een aantal instellingen uit Brussel zal weghalen. Ik vind dat Vlaanderen een gelijkaardig signaal moet geven. De tijd van de lamme goedgezak moet inderdaad achter ons liggen. Maar oké, we moeten elkaar in het midden vinden. Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht. Dit is al een waarschuwingsschotje, laten we het zo maar noemen, dat toch duidelijk aan Brussel aangeeft: tot hier en niet verder. Er is een rode lijn overschreden. In die context zullen wij de resolutie dan ook steunen.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Ik zal vandaag niet op alle onwaarheden die hier zonet al verkondigd werden, ingaan. Ik verwijs daarvoor naar het debat van 21 oktober. Er zijn hier al een aantal onjuistheden gezegd en ik zal daar in mijn betoog op terugkomen en proberen ze te weerleggen.

Laat me eerst zeggen dat ik absoluut begrijp dat er in dit parlement met veel ongeduld wordt uitgekeken naar de concrete uitwerking van dat voorstel voor een slimme kilometerheffing in Brussel. Want dat is een voorstel om de fileproblematiek aan te pakken, om de klimaatuitdagingen aan te gaan en om iets te doen aan de slechte lucht in Brussel. Dat zijn niet toevallig uitdagingen waarmee we in Vlaanderen ook geconfronteerd worden. Ik ga hier toch even de olifant in de kamer vernoemen: we weten zelf ook wat de oplossing daarvoor is, dat is een gebiedsdekkende slimme kilometerheffing waarbij we het gebruik van een auto belasten in plaats van het bezit ervan. Bart De Wever en Ben Weyts hebben al gezegd dat dat de enige echte oplossing is voor de fileproblematiek. Minister Dalle heeft vorige week op mijn vraag in dit parlement nog bevestigd dat zo'n kilometerheffing over het volledige Belgische grondgebied nog altijd in het CD&V-programma staat. Er is nog een minister van Open Vld die onlangs heeft bevestigd dat zijn partij voorstander blijft van een slimme kilometerheffing in België.

Dus, collega Van Rompuy, als u spreekt over samenwerkingsfederalisme, laten we dan dat traject van de slimme kilometerheffing eens onder de loep nemen. Dat is een traject waarbij de verschillende gewesten samen al jaren onderzoeken bestellen en overleg plegen om te bekijken hoe ze dat kunnen aanpakken. Het Vlaamse niveau heeft daarvan – om God weet welke reden, maar eigenlijk vooral omdat men niet durfde – gezegd dat niet te zullen doen. En dus gaat Brussel alleen en doet het een voorstel. Daar komt dan veel reactie op hier in dit parlement. Maar eigenlijk weten we dat we daarover vooral overleg moeten plegen.

Collega De Coninck, u hebt in uw toelichting gezegd: minister Peeters heeft na dat debat hier op 21 oktober een vraag gesteld aan de Brusselse Regering en daar is geen antwoord op gekomen. Ik weet niet waar u uw informatie haalt, maar ik kan u nochtans zeggen dat ze van minister Van den Brandt, die ze gecontacteerd had, een schriftelijk antwoord heeft gekregen, waarin de minister uitlegt dat er nog steeds gewerkt wordt aan het voorstel, dat daarover overleg is

in de Brusselse Regering en dat zodra de Brusselse Regering dat voorstel heeft afgeklopt, daarover overleg met de verschillende gewesten gevoerd zal worden. Ze heeft daarin ook verwezen naar de Brusselse minister van Financiën, die dit dossier in de Brusselse Regering coördineert. Maar het belangrijkste – en dat is het signaal dat de Brusselse Regering steeds heeft gegeven – is: zodra wij het voorstel afgeklopt hebben, gaan we daarover in overleg met de verschillende gewestregeringen.

En dus, collega's, zullen wij ons onthouden op dit voorstel van resolutie, omdat dit volgens ons zonder voorwerp is. In uw eerste punt vraagt u om er bij de regering op aan te dringen dat de dialoog wordt aangegaan. Maar de regering heeft dat al gedaan en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft geantwoord dat de dialoog zal worden aangegaan zodra er een voorstel is.

In uw tweede punt zegt u dat, als er geen oplossing wordt geboden, alle mogelijke juridische argumenten moeten worden aangewend. De vraag is: welke oplossingen ziet dit parlement? Welke oplossingen, collega Van Rompuy, acht u mogelijk in dit dossier? Laat ons daar inderdaad samen over nadenken.

Maar wat ons betreft, voorzitter, is het voorstel van resolutie zonder voorwerp. Want dat overleg is uiteraard noodzakelijk, wij zijn daarvoor, maar dat overleg wordt ook gevoerd – dat is alleszins de intentie van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering. Ik vraag mij eerder af of er binnen de Vlaamse Regering wel de intentie is om hierover oprecht overleg aan te gaan. (*Applaus van Jeremie Vaneeckhout*)

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (sp.a): Voorzitter, collega's, we hebben het al meermaals over dit thema gehad, onlangs nog in een actualiteitsdebat. Het standpunt van mijn partij is duidelijk: het invoeren van een kilometerheffing mag niet tot een belastingverhoging leiden en moet worden voorafgegaan door aanzienlijke investeringen in het openbaar vervoer, zodat er voldoende alternatieven voor de wagen zijn. Dat is voor ons essentieel.

In het voorstel van resolutie dat hier voorligt, collega's, kunnen wij ons in een aantal principes vinden, maar er zijn ook een aantal zaken die volgens ons ontbreken. Het voorstel van resolutie verwijst tot tweemaal toe naar het feit dat veel pendelaars aangewezen zijn op de wagen. Dat klopt uiteraard, collega's. Maar, collega's van de meerderheid, dat is natuurlijk het gevolg van het beleid van de Vlaamse Regering, de vorige en de huidige, en de vorige Federale Regering waarvan jullie alle drie deel uitmaakten. En daar is er onvoldoende geïnvesteerd in degelijk openbaar vervoer. Er is door de federale overheid bespaard op de NMBS en er is door de Vlaamse overheid bespaard op de werkingsmiddelen van De Lijn. Brussel daarentegen heeft fors geïnvesteerd in het openbaar vervoer. Wij vragen en blijven vragen en aandringen dat Vlaanderen ook een ferme tand bij steekt qua openbaar vervoer in de Rand en naar Brussel. Goed mobiliteitsbeleid bestaat erin dat een overheid investeert en zorgt voor alternatieven voor de wagen. En in Vlaanderen blijven we op dat vlak nog steeds, jammer genoeg, achter. En ook in dit voorstel van resolutie wordt totaal niet gesproken over die noodzaak.

Een tweede frappant punt, collega's, is dat dit voorstel van resolutie eigenlijk een voorafname doet op een eventuele uitkomst. Want bij ons weten, is er nog steeds geen akkoord. En de Brusselse Hoofdstedelijke Regering weet volgens ons zeer goed dat discriminatoire maatregelen zullen worden vernietigd door het Grondwettelijk Hof. We gaan ervan uit dat men daar in Brussel ook rekening mee houdt.

Om die redenen, collega's, zullen ook wij ons onthouden op dit voorstel van resolutie.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, zoals iedereen weet, is de PVDA een grote tegenstander van een kilometerheffing – in Brussel of Vlaanderen, waar dan ook. We komen er ook in Brussel over tussen met onze verkozenen. We gaan daar tegen strijd voeren op het terrein. Maar we gaan ons wel onthouden op dit voorstel van resolutie, zoals we dat vorige keer ook hebben gedaan bij de resolutie van het Vlaams Belang en om net dezelfde redenen, namelijk dat we die communautaire spelletjes, die communautaire scherpslijperij echt wel beu zijn. Met resoluties over en weer tussen verschillende gewesten en beleidsniveaus, met partijen die in Brussel iets willen invoeren en het hier dan willen afvoeren. Ik snap die tussenkomsten hier niet, waarbij men vurig tekeergaat tegen maatregelen die de eigen partij neemt in een ander gewest. Ik kan daar niet bij. En dat men dan via resoluties de eigen partijgenoten moet aanspreken, dat vind ik een heel rare manier van aan politiek doen.

Wij willen een ernstig beleid, een federaal, sociaal mobiliteitsbeleid dat niet alleen opkomt voor de Vlaamse pendelaar, maar voor alle pendelaars. Geen versnippering, maar samenwerking. Geen kilometerheffing, maar investeringen in beter en, wat ons betreft, betaalbaar openbaar vervoer.

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Ik wilde even reageren op de heer Bex. U zegt dat Brussel het overleg zal starten zodra het afgeklopt is. Ik denk dat dat toch wel een zeer groot verschil met wat u in het debat hebt gezegd tijdens de hoorzitting. Ik zal even citeren wat u toen zei: "De Brusselse Regering heeft intussen ook al gezegd dat ze dat niet en stoemelings invoert. Ze gaat daarover eerst in overleg met de regio's in dit land. En dat is logisch, want in een federaal land moet je samenwerken." Die woorden hebt u uitgesproken, mijnheer Bex, en we hebben na het debat gemerkt dat de Brusselse Regering dit dossier intussen geagendeerd heeft, zonder dat er overleg is geweest. Het lijkt mij nogal logisch dat wij nu echt aandringen op dat overleg. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, ik vind het wel jammer dat ik hier het ABC van hoe zo'n proces in zijn werk gaat moet uitleggen, maar de Brusselse Regering zal in een eerste lezing onder elkaar bespreken hoe ze die slimme kilometerheffing zien. Dat lijkt me logisch. Je kunt moeilijk met een ander gewest overleggen voor je met elkaar hebt afgesproken wat je eigenlijk wilt. Mevrouw De Coninck, als die eerste lezing is afgelopen en er dus een tekst is waarover iedereen het eens is, zal dat overleg worden opgestart. Met de resultaten van dat overleg wordt vervolgens gekeken of dat voorstel in een bepaalde richting wat moet worden aangepast om tegemoet te komen aan wat er in dat overleg besproken is geweest. Dan zal de Brusselse Regering in een tweede lezing een definitieve tekst aannemen. Dat lijkt me nu niet zo'n absurde manier van werken. De Brusselse Regering heeft dat trouwens al uitgebreid toegelicht aan de ministers in de Vlaamse Regering die daarover eventueel een vraag hebben gesteld. De twee zijn totaal niet in tegenspraak. De essentie is toch dat het overduidelijk is dat een regering voor ze over een voorstel met andere gewesten overleg kan plegen, eerst zelf een afgeklopt voorstel moet hebben. Waarover wilt u anders overleggen? *(Applaus van Jeremie Vaneckhout)*

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Ik stel vast dat de Brusselse Regering plots heel snel kan werken. Op 21 oktober was het nog een nota opgesteld door de administratie, nu is het al een eerste lezing geworden. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie houden.

MOTIE betreffende een belangenconflict van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap – 560 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstel tot aanvulling van de agenda

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Chris Janssens bij motie van orde een voorstel gedaan tot aanvulling van de agenda met de motie van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens betreffende een belangenconflict over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap.

De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): De heer Laeremans zal de spoed toelichten.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Eerst en vooral procedureel: vorige week had mijn fractievoorzitter gevraagd om dit dossier een week uit te stellen.

De voorzitter: Neen, hij heeft niet gevraagd om dit een week uit te stellen.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Jawel, het staat letterlijk in het verslag.

De voorzitter: Neen, neen.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik lees maar wat er staat.

De voorzitter: Enfin, ik zal u uw zin laten afmaken en dan reageren.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Wij hebben dus besloten om deze motie met een week uit te stellen naar volgende week. Dat staat letterlijk in het voorlopige verslag, ik heb nog geen definitief verslag gezien. Misschien heb ik het mis en moeten we twee weken of tien dagen tellen als we een motie willen indienen? Ik heb dat nergens teruggevonden, want er zijn zo veel soorten moties in dit parlement en ik ben nog niet genoeg vertrouwd met al de finesses. Misschien kunt u het mij uitleggen, voorzitter?

De voorzitter: Ik kan u uitleggen wat er is gebeurd. Vorige week werd de aanvulling van de agenda gevraagd na allerlei overlegmomenten of door andere beweegredenen die ik niet moet kennen. Er is toen door uw fractieleider beslist om het voorstel tot aanvulling van de agenda in te trekken. De motie komt vervolgens op de agenda van de eerstvolgende Bureauvergadering. De agenda van de plenaire vergadering van vandaag was daarvoor al goedgekeurd. Op maandag hebben we een Uitgebreid Bureau gehad met zowel de kennisneming van de agenda van vandaag als de goedkeuring van de agenda van volgende week. Ik zie eigenlijk het probleem niet, maar ...

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik zal dus de spoed vragen, voorzitter.

De voorzitter: Juist is juist, hé.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u voor de toelichting, ik leer weer iets bij.

De voorzitter: U kunt hier elke dag bijleren.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dus het gaat om een belangenconflict dat op het spel staat, en dat wij willen indienen bij een punt van de begroting van de Franse Gemeenschap. En als we dat willen doen, moeten we dat ook tijdig doen. Want we moeten dat doen voor die begroting goedgekeurd wordt, en dus beter vandaag dan volgende week. Want we hebben geen zekerheid over die timing, ze hebben die waarschijnlijk zelf ook niet. En we weten ook niet eens wanneer onze eigen begroting uiteindelijk af zal zijn, daar is geen 100 procent zekerheid over. Daarom vragen we om dat liever nu te behandelen dan volgende week.

De voorzitter: Het is uw volste recht om dat te doen.

Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het voorstel tot aanvulling van de agenda.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot aanvulling van de agenda wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot aanvulling van de agenda niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

Het voorstel tot aanvulling van de agenda is aangenomen. Dan stel ik voor dat de motie van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens betreffende een belangenconflict over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Het incident is gesloten.

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de motie van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens betreffende een belangenconflict over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap.

De bespreking is geopend.

De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Bedankt, voorzitter. Collega's, het communautaire krijgt in deze plenaire maar weinig aandacht, en dat zal mijnheer D'Haese graag horen. Maar toch zijn er nog zekerheden vanwege de Franstaligen.

Zo blijven ze nog altijd proberen om in de faciliteitengemeenten de omzendbrief-Peeters en de omzendbrief-Keulen te omzeilen. In Brussel wordt de taalwet op aanwerving van personeel dagelijks geschonden. En in de Voerstreek is er nog steeds een Franstalige privéschool die illegaal gefinancierd wordt door de Franse

Gemeenschap. Dat was al het geval sinds de tweede helft van de jaren negentig, toen men daar niet genoeg ouders meer vond om een officiële aanvraag in te dienen, en er dan maar een privéschooltje van werd gemaakt.

Eerst werden de financiële middelen wel tersluiks gegeven door de Franstaligen, maar dat was niet terug te vinden in hun begroting. En daardoor kon er ook niet juridisch tegen worden geageerd. Zo gauw dat wel het geval was, heeft Vlaanderen procedures aangespannen bij het Arbitragehof, en die ook gewonnen. Maar de Franstaligen blijven desondanks jaar na jaar 715.000 euro voorzien, tegen alle bevoegdheidsregels in. Daarmee betalen zij dus personeel en betalen zij de huur van een aantal gebouwen.

Als de Vlaamse Regering een beetje consequent is met haar eigen beleidsverklaring, zou zij eigenlijk een belangenconflict moeten indienen. Ik lees nog even voor: "Binnen het actuele wettelijke en grondwettelijke kader zal de Vlaamse Regering er intussen op toezien dat de bestaande bevoegdheden maximaal ingevuld worden en dat, wanneer overleg niet zou lukken, alle wettelijke instrumenten ingezet worden wanneer andere overheden op onze bevoegdheidsdomeinen ageren of onze belangen in het gedrang brengen." Tot zover het stukje uit de regeringsverklaring. Het lijkt mij dan logisch dat men daar consequent naar handelt.

Onze vraag is dan ook om een duidelijk signaal te geven aan de Franse Gemeenschap, dat zij dringend met dit soort fratsen moeten ophouden.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, wij wilden hier toch inhoudelijk op reageren. Zoals u, mijnheer Laeremans, het toelicht, zou men nog kunnen zeggen dat er iets in zit. Maar enige nadere studie leert ons toch dat het niet wijs zou zijn om een belangenconflict aan te gaan. Want dat is uw voorstel.

Ten eerste, een belangenconflict is er niet ten aanzien van een bepaald artikel van de begroting, maar u blokkeert de volledige begroting van de Franse Gemeenschap wegens één punt. Ik moet u niet uitleggen dat ik denk dat de Franse Gemeenschap in deze coronatijd een aantal middelen nodig heeft om haar boel draaiende te houden.

Van de weeromstuit zal Vlaanderen een of ander conflict kunnen verwachten. U weet uiteraard dat er naast Voeren een niet onbelangrijke Nederlandstalige school in Komen is. Ik haal dat aan omdat dat de reden was waarom de motie die het Vlaams Belang in 2015 indiende door het Vlaams Belang zelf werd teruggetrokken. Dat gebeurde voor die reden: het evenwicht tussen Voeren en Komen.

Wij gaven dat de vorige keer ook aan. Wij vinden het wat raar dat u nu hiermee doorgaat. Dat is het eerste punt: zowel de volledige begroting als het evenwicht met De Taalkoffer in Komen, die op dit moment 126 leerlingen telt.

Nu meer ten gronde. Als u hiermee verder gaat en als u dit belangenconflict verder zou uitrollen, gaat u volgens ons meer schade aanrichten dan dat u met het doel dat u wilt bereiken kunt winnen. U zet de relatieve vrede die er is in Voeren op het spel. We hebben zowel in Voeren als in Komen ruggenspraak gedaan. Niemand is vragende partij om dit op de spits te drijven. Om die reden denken we dat het niet wijs is om daar nu met een bazooka op die vissersloep schieten, waardoor je het mooie Vlaamse slagschip in Komen potentieel te gronde richt. U weet dat er nog heel weinig leerlingen in die Franstalige privéschool zitten in Voeren.

En dit staat nog los van het feit dat onze Vlaamse begroting dan potentieel ook in gevaar komt. Daarom lijkt het ons geen goed idee om een motie betreffende een belangenconflict goed te keuren.

Ik verwijs naar de eigen argumentatie van het Vlaams Belang in 2015, om een dergelijke motie toen ook terug te trekken.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Collega Daniëls, dank u voor uw repliek. Het is wel interessant, we zouden er nog een hele boom over kunnen opzetten. Misschien zijn er nog andere middelen om hetzelfde resultaat te boeken. Ik vind het ook jammer dat men met zo'n belangenconflict de volledige begroting zou blokkeren en niet alleen dat artikel eruit. Maar goed, de wetgeving ter zake heb ik niet gemaakt.

Wanneer jullie nu vrezen dat de Franse Gemeenschap zou terugslaan, dan moeten wij daar geen schrik van hebben want wij betalen aan de school van Komen wat de Franse Gemeenschap zelf zou moeten doen. Zij zijn in fout want de school in Komen is compleet wettelijk ingericht en zij weigeren al tientallen jaren om die school te betalen. Zij hebben er het aantal handtekeningen voor gehad, die van Voeren niet. Dat is toch wel een verschil in het dossier. Ik wil absoluut niet dat wij daar een stap terugzetten. Het is maar normaal dat wij dat op dit ogenblik financieren, anders was die school er al lang niet meer geweest.

Dat het schooltje in Voeren een aflopend verhaal zou zijn, dat zou kunnen. Ik heb geen cijfers van die privéschool. Maar in elk geval dit schooljaar nog niet. Het gaat ook niet om een klein bedrag. Het gaat over meer dan 700.000 euro. Of dat afloopt volgend schooljaar? Wij hebben geen glazen bol. Dat kan nog jaren duren. Als men daar procedureel tegen zou kunnen reageren, zou dat veel sneller gedaan zijn.

Ik vind het toch ook een beetje zwak van de N-VA dat ze het eigen regeerakkoord opzijschuiven om opportunistische redenen, en dat terwijl de Vlaamse regeringen in het verleden wel haar op hun tanden hadden met betrekking tot dit dossier en daarover gerechtelijke procedures hebben opgestart. Als jullie dat willen doen, in plaats van ons voorstel, kijk ik graag uit naar een alternatief.

Maar in elk geval, als we niets doen, dan winnen de Franstaligen driemaal. Ten eerste moeten ze niet betalen voor de school in Komen hoewel ze daartoe wettelijk verplicht zijn. Ten tweede mogen ze hun privéschool in Voeren toch illegaal blijven financieren. En ten derde krijgen ze hun door ons betaalde faciliteitenscholen in de zes gemeenten in de Rand rond Brussel. Het gaat over 13 miljoen euro per jaar en ze laten niet eens kwaliteitscontrole toe om te weten of het Nederlands dat die kinderen daar krijgen wel voldoende is om in Vlaanderen te functioneren. Ik had de motie uit 2015 nog niet gezien, ik moet de archieven nog beter leren kennen maar we zullen deze motie toch handhaven. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik kan u enkel aanraden om uw eigen mensen in Voeren en een aantal oudgedienden te vragen waar hun kinderen naar school gaan, hetzelfde in Komen. U weet toch dat wanneer u daarmee doorzet, u extra geld vanuit Vlaanderen zult moeten betalen voor een bijkomende faciliteitenschool in Voeren. Ik vind dat een heel kromme redenering.

Wanneer het inderdaad keihard onze belangen schaadt, zoals de windturbines in Limburg, dan zal de Vlaamse Regering al het noodzakelijke doen. Maar wanneer het goedwerkende Nederlandstalige scholen in het gedrang zou brengen, dan vinden wij dat geen goed idee, zeker niet wanneer we daarmee in eigen voet schieten. Om die reden kiezen wij ervoor om daar niet de grote schijnwerper op te zetten.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over de motie houden.

ROUWHULDE voor de heer Jacques Laverge, gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger

De voorzitter: Dames en heren, op 30 november 2020 overleed op 80-jarige leeftijd de heer Jacques Laverge, gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger.

De heer Keulen heeft het woord voor een rouwhulde.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, goede collega's, toen ik in 1995 mijn intrede deed in het Vlaams Parlement, had Jacques Laverge al tien jaar op de parlementaire teller staan. Jacques werd voor de eerste keer in de Senaat verkozen voor de kiesomschrijving Kortrijk-Ieper in 1985.

Goede collega's, Jacques Laverge was wie hij was, een fiere West-Vlaming, een Kortrijkzaan, eentje die afkomstig was uit het Texas van West-Vlaanderen. Hij was een ondernemer pur sang, een ondernemer die de combinatie met de politiek perfect aankon. Waar veel ondernemers afknappen op het politieke spel, paste dat Jacques als gegoten, als een soort van tweede huid.

Wanneer Jacques Laverge sprak over het belang van ons economisch weefsel, de Vlaamse economie, dan werd naar hem geluisterd want Jacques sprak met een grote deskundigheid. Hij bracht doorleefde tussenkomsten, net omdat hij sprak vanuit de dagelijkse praktijk. En zelfs voor hij in ons parlement en in de Senaat werd verkozen, had hij in 1983 Vlajo gesticht. Vlajo stond voor Vlaamse Jonge Ondernemingen, een organisatie waarvan hij tot 2008 voorzitter bleef en die als doelstelling had het aanbod van het onderwijs af te stemmen op de noden en verwachtingen, op de ambities die leven op de werkvloer en dus in onze Vlaamse bedrijven. Jacques Laverge heeft daarover tal van tussenkomsten gehouden en had dan ook, voorzitter, goede collega's, het oor van deze vergadering.

Daarnaast, en dat typeerde Jacques Laverge ook weer helemaal als mens, was hij een bruggenbouwer, een maatschappelijk bewogen ondernemer en tezelfdertijd dus ook politicus. Een bruggenbouwer die tegenstellingen poogde te overstijgen en politieke opposenten kon laten samenwerken in het belang van onze gemeenschap. Hij was een maatschappelijk georganiseerde voortrekker die telkens opnieuw uitdagingen aanging en zijn schouders zette onder tal van projecten.

Iedereen die samen met hem in onze liberale fractie heeft gezeten, zal kunnen getuigen met welk enthousiasme Jacques Laverge sprak over zijn realisaties in zijn West-Vlaamse regio. Dat waren zijn kindjes. Het woon- en zorgcentrum De Korenbloem, daar kon hij met grote gloed over spreken. Ook zijn betrokkenheid met de Liberale Mutualiteit: heel lang is hij voorzitter geweest van de West-Vlaamse afdeling van de Liberale Mutualiteit.

Maar ook zijn engagement voor de financieel en op dat ogenblik ook sportief noodlijdende voetbalclub KV Kortrijk: in de tweede helft van de jaren 90 hadden ze het moeilijk, rood-wit, ze kwamen aan zijn deur aankloppen om op hem en zijn netwerk een beroep te doen, en de voetbalclub KV Kortrijk heeft dat niet tevergeefs gedaan. Jacques was ook een van de stuwende krachten achter heel wat verenigingen, ook soms heel lokaal verankerd. Als hij sprak, deed hij dat ook opnieuw met gloed als het ging over zijn lokale Koninklijke Harmonie, maar ook de intercommunale Leiedal, en uiteraard ook zijn engagement en betrokkenheid in de werking van Voka West-Vlaanderen en de West-Vlaamse Bouwfederatie.

Goede collega's, voorzitter, in de persoon van Jacques Laverge is van ons heengegaan een waarlijk sociaal-liberaal politicus, een doener eerder dan een prater, maar bovenal ook een heel charmante, warme man. Onze gedachten en ons medeleven gaan uit naar zijn familie en zijn naasten, heel in het bijzonder naar zijn echtgenote Christine, zijn beide dochters en ook zijn vier kleinkinderen.

Jacques, bedankt voor alles. Rust zacht, Jacques Laverge.

De voorzitter: Collega Keulen, ik wil u van harte bedanken voor de zeer lovende en mooie woorden die u over gewezen collega Laverge hebt uitgesproken.

Ik kan u ook meegeven dat ik, niet alleen namens mezelf maar ook namens het Uitgebreid Bureau en namens het voltallige parlement, onze innige deelneming heb overgemaakt aan de naaste familie van de heer Jacques Laverge.

Mag ik u vragen ter nagedachtenis van de heer Jacques Laverge enkele ogenblikken van stilte in acht te willen nemen?

– De Vlaamse volksvertegenwoordigers nemen enkele ogenblikken van stilte in acht.

ONTWERP VAN DECREET houdende aanpassing van diverse decreten met betrekking tot de omvorming van het Vlaams Energieagentschap tot het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake klimaat van het Departement Omgeving in dit Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, tot integratie van opdrachten inzake lucht van het Departement Omgeving in de Vlaamse Milieumaatschappij en houdende rapportage door het Departement Omgeving – 526 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 4

Artikelsgewijze stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de artikelen 1 tot en met 5.

Collega's, heeft iedereen hier aanwezig kunnen stemmen? Ik zie een aantal grijze vakjes: ofwel zijn die mensen niet aan het stemmen, ofwel zijn er problemen. Het is natuurlijk wel een gewestmaterie. In ieder geval, mochten er toch nog technische problemen zijn, dat ze dan zo snel mogelijk contact opnemen met Stephan Vanbosseghem, die daar zit. Het nummer is heel duidelijk meegegeven in mail en sms, zoals elke week.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

116 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
89 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben neen geantwoord;
23 leden hebben zich onthouden.

De artikelen 1 tot en met 5 zijn aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 2, van Bruno Tobback, op artikel 6.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
27 leden hebben ja geantwoord;
65 leden hebben neen geantwoord;
23 leden hebben zich onthouden.

Het amendement is niet aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 6.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

116 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
66 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
23 leden hebben zich onthouden.

Artikel 6 is aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over de artikelen 7 tot en met 54.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
66 leden hebben ja geantwoord;
26 leden hebben neen geantwoord;
23 leden hebben zich onthouden.

De artikelen 7 tot en met 54 zijn aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
23 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Peter Van Rompuy en Willem-Frederik Schiltz tot opheffing van artikel 3, 1°, van het decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis – 565 (2020-2021) – Nr. 1

Artikelsgewijze stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de artikelen 1 en 2.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

116 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
112 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben neen geantwoord.

De artikelen 1 en 2 zijn aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 7

Ziehier het resultaat:

116 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
112 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Inez De Coninck, Peter Van Rompuy, Marino Keulen, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Annabel Tavernier over de plannen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de invoering van een kilometerheffing in het grootstedelijk gebied Brussel – 569 (2020-2021) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

122 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
92 leden hebben ja geantwoord;
30 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

MOTIE van Jos D'Haese tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de aanpak van de coronacrisis in de woonzorgcentra – 542 (2020-2021) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie tot uitoefening van het recht van onderzoek.

Stemming nr. 9

Ziehier het resultaat:

120 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
40 leden hebben ja geantwoord;
69 leden hebben neen geantwoord;
11 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE van Elisabeth Meuleman, Björn Rzoska en Tine Van den Brande tot uitoefening van het recht van onderzoek over de VRT – 547 (2020-2021) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie tot uitoefening van het recht van onderzoek.

Stemming nr. 10

Ziehier het resultaat:

122 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
40 leden hebben ja geantwoord;
69 leden hebben neen geantwoord;
13 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE betreffende een belangenconflict van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers, Kristof Slagmulder, Leo Pieters en Chris Janssens over de ongrondwettelijke financiering van Franstalig basisonderwijs in de Vlaamse gemeente Voeren door de Franse Gemeenschap, die blijkt uit de uitgavenbegroting van de Franse Gemeenschap – 560 (2020-2021) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie betreffende een belangenconflict.

Stemming nr. 11

Ziehier het resultaat:

121 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
98 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE van Katia Segers en Hannelore Goeman tot besluit van de op 12 november 2020 in commissie gehouden interpellatie door Katia Segers aan minister Benjamin Dalle over de verklaringen van de voorzitter van de raad van bestuur van de VRT in de hoorzitting in besloten vergadering van donderdag 29 oktober 2020 – 545 (2020-2021) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Voorzitter, ik kom nog kort terug op de veelbesproken heer Van den Brande, de voorzitter van de raad van bestuur van de VRT, die hier nog niet zo lang geleden uitleg is komen geven over het conflict dat al sinds november 2019 woedt aan de top van de VRT. Ik ga uiteraard niet in op de inhoud van die besloten zitting, maar ik heb van collega Segers wel gehoord dat de antwoorden die de heer Van den Brande daar gegeven heeft absoluut niet voldoende duidelijkheid hebben geschapen over de rol en de verantwoordelijkheid die de heer Van den Brande gespeeld en genomen heeft in het conflict en over hoe het zo fout is kunnen lopen aan de top van de VRT, met het pijnlijke ontslag van de heer Lembrechts tot gevolg. Toen ze minister Dalle daarover interpeleerde, bleef die volledig achter de voorzitter staan.

In het verlengde daarvan is er nu dus deze motie. Wij vinden dat het parlement recht heeft op volledige antwoorden, omdat dat nodig is om ons recht op parlementaire controle uit te kunnen oefenen. Daarom vragen wij in deze motie dus een volledig opheldering van de wantoestanden en het gebrek aan transparantie aan de top van de VRT. We vragen ook een uitklaring over de rol en de verantwoordelijkheid van de heer Van den Brande in het conflict binnen het directiecomité, want daar hangt nog altijd zeer veel mist rond. En we vragen ook inzage in alle documenten die tot dusver niet zijn vrijgegeven, want zo zijn er nog wel een aantal, waaronder het rapport van de heer Van Vrekhem, de bemiddelaar, alsook alle verslagen over beslissingen van de minister, de voorzitter van de raad van bestuur en de raad van bestuur sinds januari 2016 over de VRT.

Collega's, er zijn nog altijd onbeantwoorde vragen in dit dossier, vragen die ook leven bij het personeel, personeel dat recht heeft op antwoorden. Ik kan u zeggen dat er bij de VRT vandaag nog altijd heel veel mensen heel boos zijn over wat daar allemaal is gebeurd. Ook wij als partij willen niets liever dan die bladzijde omdraaien en die oude koeien laten rusten. We hebben het volle vertrouwen in de nieuwe CEO, Frederik Delaplace, als pleitbezorger van een sterke openbare omroep.

Vooraleer we die bladzijde kunnen omdraaien, moeten we weten wat er is misgelopen, want we zijn ervan overtuigd dat dat de beste garantie is om die wantoestanden uit het verleden echt tot het verleden te laten behoren, in het belang

van het personeel, in het belang van de VRT, en in het belang van alle Vlamingen. Ik vraag daarom uw steun voor onze motie.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Ik erger me een beetje aan het feit dat we besloten commissievergaderingen houden waarover we hier niets mogen vertellen, maar waarover de oppositie dan wel haar eigen interpretatie mag brengen. De antwoorden van de voorzitter aan de mediacommissie waren zeer verhelderend. Hij heeft de raad van bestuur voldoende ingelicht met alle informatie waarover hij beschikte. En hier mag gewoon het omgekeerde worden verteld door de oppositie.

Ik vind dat eigenlijk niet meer correct. Het was een zeer verhelderende vergadering. Achteraf worden er dan naar aanleiding van een interpellatie insinuaties gedaan. Er wordt mist gespuid door jullie. Dat is wat er gebeurt. Het was een zeer duidelijke vergadering, zeer verhelderend, we zijn allemaal goed op de hoogte gebracht van de stand van zaken. Maar de oppositie maakt er haar eigen verhaaltje van. Dan hoeven we geen besloten vergaderingen meer te doen. Als dat dan een vrijgeleide is voor de oppositie om nadien gelijk wat te komen vertellen, dan vind ik dat niet meer correct. Dat wou ik toch nog even zeggen.

De voorzitter: Collega Brouwers, voor alle duidelijkheid, ik heb u daarnet terechtgewezen omdat u aan het citeren was uit een besloten hoorzitting die had plaatsgehad. Deze motie is ingediend naar aanleiding van een interpellatie die collega Segers aan minister Dalle in een open commissie heeft gesteld. Dat is compleet iets anders.

Ik ben altijd neutraal en objectief in dit parlement. Ik heb mevrouw Goeman niets horen zeggen over die besloten zitting. Zij heeft gewoon gezegd wat minister Dalle heeft geantwoord op de interpellatie van collega Segers in een open zitting.

Karin Brouwers (CD&V): Voorzitter, die interpellatie is er gekomen na de besloten zitting, over de besloten zitting. Lees het na wat daar allemaal is verteld. Ik heb hier vandaag niets anders verteld dan wat er daar allemaal is verteld. Voilà. Voor ons is het heel duidelijk en helder, maar men blijft er verhalen rond spinnen. Ik hoop dat dat nu eindelijk stopt.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Zoals collega Rzoska eerder al deed, vraagt collega Goeman naar een bepaald document waarvan ze vindt dat het publiek moet worden gemaakt. Ik wil daar toch ook eens iets over zeggen. We zijn natuurlijk voor een absolute openheid, zeker van alle mogelijke stukken in de richting van dit parlement.

Waar het hier over gaat, is een evaluatie van personen. Het gaat hier echt over een evaluatie van een CEO, van een directeur. We zijn het er toch met zijn allen over eens dat je dat soort documenten niet op straat gooit. Dan breng je die mensen toch echt in de problemen, eventueel ook voor de rest van hun carrière. Ik vind openheid prima, maar waar het hier over gaat, is de facto een evaluatie van personen waarbij je onmiddellijk in conflict komt met elke regelgeving in verband met de privacy. (*Applaus bij de N-VA, CD&V en Open Vld*)

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Ik vind het echt wel een beetje schandalig. Het is ons parlementair recht om een motie in te dienen na een interpellatie. Op geen

enkele manier heb ik gerefereerd aan wat er is gezegd binnen die besloten zitting, in tegenstelling tot mevrouw Brouwers, waar ik me al veel vragen bij stel.

Natuurlijk kunnen we van mening verschillen over wat er daar is gezegd. Ik heb uiteraard niet gezegd wat daar gezegd is, maar wij vinden de antwoorden vaag. U hebt het recht om dat niet te vinden, wij vinden dat wel.

Wij vragen helemaal niet dat er dingen op de straatstenen worden gegooid. Wat wij vragen, is opnieuw ons parlementair recht, om als parlement inzage te krijgen in de documenten die we nodig vinden om eindelijk opheldering te krijgen in dit dossier, waar nog altijd zeer veel mist rond hangt. (*Applaus bij sp.a*)

De voorzitter: Collega's, de heer Tommelein heeft het daarstraks aangehaald. Het feit dat jullie inzage hebben gekregen in een forensische audit, dat is echt wel een unicum. We hebben ons best gedaan, ook het kabinet van minister Dalle heeft zijn uiterste best gedaan. Het is nog nooit gebeurd dat een parlement inzage heeft gekregen in een forensische audit. Ik begrijp dat de oppositie nog meer documenten wil, maar jullie moeten ook wel begrijpen dat er ergens limieten en grenzen zijn aan wat kan en wat niet kan. Wij doen vanuit het voorzitterschap, samen met de diensten, ons uiterste best – en ik hoop dat iedereen hier dat ook zal beamen – zodra jullie een vraag stellen om documenten op te vragen. Willen jullie meer, dan is dat jullie volste recht. Maar ik wil toch nog eventjes de puntjes op de i zetten, dat wij toch ook al heel veel zaken ter beschikking hebben gesteld.

En laten we dan nu in vredevolle stemming overgaan tot de stemming over de motie van de collega's Segers en Goeman.

Begin van de stemming.

Stemming nr. 12

Ziehier het resultaat:

116 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
48 leden hebben ja geantwoord;
68 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 9 december 2020 om 14 uur.

Collega's, ik had mij al voorzien op de zogenaamde doorgangsbewijzen. Raakt iedereen nog voor 22 uur van het grondgebied Brussel? (*Opmerkingen*)

Je moet wel recht naar huis. Dat dient niet om ergens anders naartoe te gaan. (*Gelach. Rumoer*)

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 21.09 uur.*

BIJLAGEN

Aanwezigheden

Aanwezig

Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Slotmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Kurt Vanryckeghem, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters

Afwezig met kennisgeving

Gustaaf Pelckmans, Willem-Frederik Schiltz: gezondheidsredenen.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr.1:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris

Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneekhout, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Jos D'Haese, Tom De Meester, Kim De Witte, Lise Vandecasteele

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sootmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr.2:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneekhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sootmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr.3:**JA-stemmen:**

Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuut, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Steve Vandenbergh, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr.4:**JA-stemmen:**

Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuut, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneekhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr.5:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneekhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr.6:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Kerkels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneckhout, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Jos D'Haese, Tom De Meester, Kim De Witte, Lise Vandecasteele

Stemming nr.7:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Kerkels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris

Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Jos D'Haese, Tom De Meester, Kim De Witte, Lise Vandecasteele

Stemming nr.8:

JA-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Genez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr.9:

JA-stemmen:

Hannes Anaf, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Kurt De Loor, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Genez, Hannelore Goeman, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Anke Van dermeersch, Sam

Van Rooy, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Stijn Bex, Johan Danen, Ann De Martelaer, Celia Groothedde, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Björn Rzoska, Chris Steenwegen, Tine Van den Brande, Jeremie Vaneeckhout

Stemming nr.10:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven

Vandepuut, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Conner Rousseau, Katia Segers, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Maxim Veys

Stemming nr.11:

JA-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Annick De Ridder, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muylers, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandepuut, Loes Vandromme, Jeremie Vaneckhout, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez

Stemming nr.12:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Steve

Vandenbergh, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneekhout, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Sihame El Kaouakibi, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez